

AGROCREDIT АГРАРЛЫҚ НЕСИЕ КОРПОРАЦИЯСЫ	«Аграрлық несие корпорациясы» АҚ-ның 2024 – 2033 жылдарға арналған даму стратегиясы	№2 Редакция	б. 1
--	--	-------------	------

БЕКІТІЛГЕН
 «Аграрлық несие корпорациясы»
 акционерлік қоғамы Директорлар
 кеңесінің 2025 жылғы
 «30» шілдедегі шешімімен
 (№16 хаттама)

«АГРАРЛЫҚ НЕСИЕ КОРПОРАЦИЯСЫ» АҚ
ДАМУ СТРАТЕГИЯСЫ
2024 - 2033 жылдарға арналған

Астана қ.

Мазмұны

Сыртқы ортаны талдау.....	4
PEST талдау	4
Агроөнеркәсіптік кешен	8
АӨК субъектілерін қаржыландыру нарығы	14
3) Лизинг нарығын талдау.....	19
4) <i>Қазақстан Республикасындағы ауыл шаруашылығы техникасы нарығын талдау</i>	23
Ішкі ортаны талдау	28
Қазіргі бизнес-модель	28
Қаржылық көрсеткіштер	35
4-кесте-SWOT талдау	39
Халықаралық тәжірибеге шолу	40
Мақсатты бизнес моделі	47
Тікелей қаржыландыру	48
Несиелік серіктестіктер арқылы қаржыландыру	48
.....	48
АӨК субъектілерін микроқаржы ұйымдары арқылы қаржыландыру	49
Екінші деңгейлі банктер арқылы қаржыландыру	50
АӨК субъектілерін лизингтік компаниялар арқылы қаржыландыру	50
Аккумулятордың миссиясы мен көзқарасы	51
Миссия	51
Көру	51
Қызметтің стратегиялық бағыттары.....	51
Стратегиялық бағыт 1. Қолжетімді және тиімді қаржыландыру жүйесін қалыптастыру	52
Мақсат 1.1. АӨК субъектілерін қаржылық қызметтермен қамтуды ұлғайту	52

Стратегиялық бағыт 2. Бәсекеге қабілетті бизнесті дамытуға жәрдемдесу	56
Мақсат 2.1. АӨК-дегі басым бағыттарды қолдау	56
оның ішінде отандық өндіріс, бірлік.	58
4 482	58
872	58
97	58
60	58
2 291	58
7 802	58
Стратегиялық бағыт 3. Қызметтің тиімділігін арттыру	60
Мақсат 3.1. Операциялық қызметті жетілдіру	60
Мақсат 3.2. Қаржылық тұрақтылықты қамтамасыз ету	62
Тапсырма 3.2.1. Кірістілік пен өтімділіктің оңтайлы деңгейін сақтау	62
Тапсырма 3.2.3. Тәуекелдерді басқару жүйесін жетілдіру	62
Мақсат 3.3. Корпоративтік басқарудың сапасы мен ашықтығын арттыру	64
Қызметтің негізгі көрсеткіштері	70
8-кесте-АНК қызметінің негізгі көрсеткіштері	70
9-кесте-стратегияны іске асыру тәуекелдері және олардың алдын алу жөніндегі іс-шаралар	74
Құжат өзгерістерінің ведомосы	78

Кіріспе

«Аграрлық несие корпорациясы» акционерлік қоғамы (бұдан әрі – АНК) Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2001 жылғы 25 қаңтардағы № 137 «Аграрлық секторды несиелендіру мәселелері туралы» Қаулысымен құрылған.

Қазақстан Республикасы Президентінің 2006 жылғы 11 желтоқсандағы № 220 «Агроөнеркәсіптік кешенді дамытудың кейбір мәселелері туралы» Жарлығына және Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2006 жылғы 23 желтоқсандағы № 1247 «Қазақстан Республикасы Президентінің 2006 жылғы 11 желтоқсандағы № 220 Жарлығын іске асыру жөніндегі шаралар туралы» Қаулысына сәйкес «ҚазАгро» ұлттық басқарушы холдингі» акционерлік қоғамы (бұдан әрі – «ҚазАгро» ҰБХ АҚ) құрылды, ол АНК-ның жалғыз акционері болды.

Мемлекет басшысы Қ. Тоқаевтың Қазақстан Республикасы халқына арнаған 2020 жылғы 1 қыркүйектегі «ЖАҢА ЖАҒДАЙДАҒЫ ҚАЗАҚСТАН: ІС-ҚИМЫЛ КЕЗЕҢІ» Жолдауы аясындағы тапсырмасына сәйкес «Бәйтерек» ұлттық басқарушы холдингі» акционерлік қоғамы (бұдан әрі – «Бәйтерек» ҰБХ АҚ/Холдинг) және «ҚазАгро» ұлттық басқарушы холдингі» акционерлік қоғамы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2020 жылғы 31 желтоқсандағы № 952 ««Бәйтерек» ұлттық басқарушы холдингі» және «ҚазАгро» ұлттық басқарушы холдингі» акционерлік қоғамдарын қайта ұйымдастыру туралы» Қаулысымен бірыңғай Холдингке біріктірілді.

 АГРАРЛЫҚ НЕСИЕ КОРПОРАЦИЯСЫ	«Аграрлық несие корпорациясы» АҚ-ның 2024 – 2033 жылдарға арналған даму стратегиясы	№2 Редакция	б. 4
--	---	-------------	------

Мемлекет басшысының Қазақстан халқына арнаған 2020 жылғы 1 қыркүйектегі «Жаңа жағдайдағы Қазақстан: іс-қимыл кезеңі» Жолдауын іске асыру жөніндегі жалпыұлттық іс-шаралар жоспарының 52-тармағына сәйкес Қазақстан Республикасының Үкіметіне «Бәйтерек» ҰБХ АҚ мен «ҚазАгро» ҰБХ АҚ-ны біріктіру жолымен, портфельдік компанияларды екі есе қысқарта отырып және штат санын тиісті түзетумен бірыңғай даму институтын құру тапсырылды.

Атап айтқанда, келесі шаралар қабылданды:

1) «ҚазАгро» ҰБХ АҚ-ның еншілес ұйымдары (АНК, «ҚазАгроҚаржы» АҚ және «Ауыл шаруашылығын қаржылай қолдау қоры» АҚ) біріктірілген холдингке еншілес ұйымдар ретінде берілді.

2) «ҚазАгроҚаржы» АҚ (бұдан әрі – ҚАҚ) АНК-ға еншілес ұйым ретінде берілді;

3) «Ауыл шаруашылығын қаржылай қолдау қоры» акционерлік қоғамының (бұдан әрі – АШҚҚҚ) микронесиелеу және несиелерге кепілдік беру функциялары тиісінше АНК-ға және «Даму» кәсіпкерлікті дамыту қоры» АҚ-ға берілді;

4) АШҚҚҚ АНК қосылған.

Қазақстан Республикасы халқына арнаған 2023 жылғы 1 қыркүйектегі «Әділетті Қазақстанның экономикалық бағдары» Жолдауы аясында «Бәйтерек» холдингін құрылымдық трансформациялауды және оны ауқымды цифрландыруды жүзеге асыру қажет.

«Аграрлық несие корпорациясы» акционерлік қоғамының 2024-2033 жылдарға арналған даму стратегиясы «Қазақстан-2050»: қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты» Стратегиясын, Қазақстан Республикасының 2029 жылға дейінгі Ұлттық даму жоспарын, Қазақстан Республикасы агроөнеркәсіптік кешенін дамытудың 2021-2030 жылдарға арналған тұжырымдамасын, «Бәйтерек» ҰБХ АҚ-ның 2024-2033 жылдарға арналған даму жоспарын ескере отырып әзірленді және АНК-ның 2024-2033 жылдарға арналған миссиясын, пайымын, стратегиялық қызмет бағыттарын, мақсаттарын, міндеттерін және негізгі қызмет көрсеткіштерін айқындайды.

Ағымдағы Даму стратегиясын әзірлеу кезінде АНК-ның 2011-2020 жылдарға, 2017-2026 жылдарға, 2020-2029 жылдарға, 2020-2023 жылдарға арналған даму стратегияларын іске асыру тәжірибесі ескерілді.

АНК өз қызметін келесі қағидаттарды басшылыққа ала отырып жүзеге асырады:

- 1) өкілеттіктердің аражігін ажырату;
- 2) Жалғыз акционердің құқықтары мен мүдделерін қорғау;
- 3) АНК-ны Директорлар кеңесі мен Басқарманың тиімді басқаруы;
- 4) тұрақты даму;
- 5) тәуекелдерді басқару, ішкі бақылау және ішкі аудит;
- 6) корпоративтік қақтығыстар мен мүдделер қақтығысын реттеу;
- 7) АҚК қызметі туралы ақпаратты ашудың ашықтығы мен объективтілігі.

Сыртқы ортаны талдау

PEST талдау

Саяси және заңнамалық факторлар

Қазақстанның агроөнеркәсіптік кешені (бұдан әрі – АӨК) мемлекет тарапынан жоғары қолдауға ие. Мемлекет саясаты ауыл шаруашылығы өнімдерінің бәсекеге қабілеттілігін арттыруға және АӨК субъектілерін мемлекеттік қолдаумен барынша қамтуды қамтамасыз

етуге бағытталған. Осы мақсатты іске асыру үшін Қазақстан Республикасы Президентінің 2024 жылғы 30 шілдедегі № 611 Жарлығымен бекітілген Қазақстан Республикасының 2029 жылға дейінгі Ұлттық даму жоспары және Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2021 жылғы 30 желтоқсандағы № 960 Қаулысымен бекітілген Қазақстан Республикасы агроөнеркәсіптік кешенін дамытудың 2021-2030 жылдарға арналған тұжырымдамасы әзірленді.

Валюта нарығындағы стрестік сценарийдің дамуы, санкциялар, бірқатар өндірушілердің Ресей Федерациясы мен Беларусьқа дайын өнімді ғана емес, сонымен бірге шикізат пен жиынтықтауыштарды жеткізуден бас тартуы, сондай-ақ Ресейден өнімнің жекелеген түрлерін әкетуге қойылған шектеулер қазақстандық өндірушілер мен импорттаушылар үшін проблемаларға әкеп соқтырды.

Экономикалық факторлар

АӨК-ке және қаржы секторына елеулі ықпал ететін маңызды экономикалық факторлардың бірі Қазақстан Республикасының инфляциялық таргеттеу режиміне және ұлттық валютаның еркін өзгермелі айырбастау бағамына көшуі нәтижесінде теңгеге қатысты шетел валютасы бағамының құбылмалылығы болып табылады. Импортталатын ауыл шаруашылығы техникасы мен жабдықтарының құны, сондай-ақ қаржы институттары мен ауыл шаруашылығы кәсіпорындарының сыртқы капитал нарықтарынан ұзақ мерзімді қаржы ресурстарын тарту мүмкіндігі осы факторға жоғары тәуелді болып келеді. АӨК дамуының оң экономикалық факторы болып Қазақстанға жақын орналасқан ірі өткізу нарықтарына елдің ауыл шаруашылығының қолжетімділігін арттыруға бағытталған ДСҰ, ЕАЭО, КО және ШЫҰ шеңберіндегі экономикалық интеграцияны арттыру бағыты табылады. Сонымен бірге, экономикалық интеграция шетелдік ауыл шаруашылығы өндірушілері тарапынан азық-түлік нарығындағы бәсекелестіктің өсуіне ықпал етеді, бұл Қазақстан Республикасының Шағын және орта шаруа (фермер) қожалықтары мен кәсіпорындарының экономикалық тиімділігін арттыру қажеттілігін туғызады.

Әлеуметтік факторлар

Қазақстанда халықтың өсуі, халықтың өмір сүру деңгейі Ауыл шаруашылығын дамыту, қаржылық қызметтерге қажеттілікті арттыру және тамақ өнеркәсібі өнімдеріне сұранысты арттыру үшін оң алғышарттар жасайды. АӨК субъектілерінің қаржылық қызметтеріне қол жеткізудің неғұрлым маңызды тежеуші факторлары еңбекке қабілетті халықтың ауылдық жерлерден кетуі, кепіл базасының болмауы немесе болмауы, сондай-ақ шағын АӨК субъектілерінің төлем қабілеттілігіне теріс әсер ететін ауылдық жерлерде табыстың жеткілікті төмен деңгейі болып табылады.

Қаржы институттары мен АӨК субъектілері арасындағы ақпараттық асимметрия қаржылық есептіліктің болмауы немесе сапасының төмендігі және АӨК субъектілерінің қаржыландыру шарттары мен мүмкіндіктері туралы хабардар болу деңгейінің нәтижесінде пайда болады.

Технологиялық факторлар

Технологиялық факторлардың ішінде ауылшаруашылық техникасы мен жабдықтарының едәуір тозуына байланысты негізгі құралдарды жаңарту қажеттілігін атап өткен жөн. Бұл қажеттілік лизинг пен несие өнімдеріне жоғары сұранысты қамтамасыз етеді. Қаржыландыру жүйесіне қолжетімділікті дамыту және ақпараттық асимметрияны барынша азайту үшін ауылдық жерлерде интернет пен мобильді қызметтерді дамыту оң фактор болып табылады. Сондай-ақ, орта және ұзақ мерзімді перспективада энергия тиімділігін және өнімділікті арттыруға ықпал ететін «жасыл» технологияларға қажеттілік туындайды.

Жасанды интеллект көптеген салаларға, соның ішінде банк секторына әсер етті. Нейрондық желілер мен машиналық оқыту алгоритмдерінің арқасында қаржы ұйымдары көрсетілетін қызметтердің сапасын жақсартуға, операцияларды оңтайландыруға және клиенттерге жекелендірілген қызметтерді ұсынуға мүмкіндік алады.

Банк саласында жасанды интеллект технологияларын белсенді енгізу:

- Жобалау деңгейінде: банктік өнімдердің сұранысқа иелігін болжау, сұраныс өзгерістерін болжау, тәуекелдерді автоматтандырылған бағалау.
- Өндіріс деңгейінде: қолданыстағы және әлеуетті клиенттермен өзара іс-қимылды автоматтандыру және оңтайландыру. Құжаттарды өңдеуді және несиелерді мақұлдауды автоматтандыру.
- Жылжыту деңгейінде: уақытында жекелендірілген ұсыныстарды ұсыну. Клиенттің тарихына байланысты пайыздық мөлшерлемелерді автоматты түрде реттеу.
- Қызмет көрсету деңгейінде: барлық байланыс арналарында автоматтандырылған жүйелер мен өзіне-өзі қызмет көрсету интерфейстерін дамыту.

Кесте1-PEST талдау

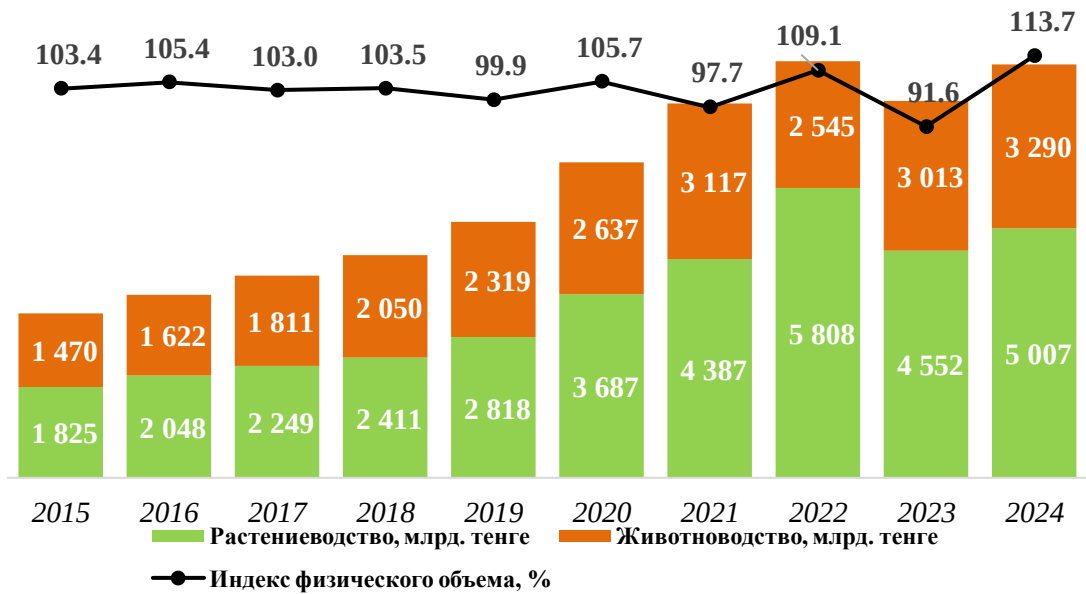
Факторлардың көрінісі	Әсер +/-
Саяси және реттеуші факторлар	
АӨК-ті мемлекеттік қолдаудың жоғары деңгейі	+ АӨК дамытудың мемлекеттік бағдарламаларын іске асыру.
ҚР банк заңнамасын қатаңдату және банктердің Базель III-ке көшуі	+ Дағдарыстық жағдайларда қаржылық шығындардан болатын тәуекелдерді азайту; + Банктердің тұрақты қаржыландыру көздерін іздеуі; + ҚРҰБ нормативтік талаптарын орындау үшін банктердің бірігуі.
Ауыл шаруашылығы саласын мемлекеттік реттеу	- АӨК саласындағы мемлекеттік саясаттың бағыттары мен басымдықтарын өзгерту.

Факторлардың көрінісі	Әсер +/-
Геосаяси жағдайдың өзгеруі	+ экспортқа санкциялық шектеулер немесе ұқсас өнімді экспорттаушы елдердегі әскери әрекеттер салдарынан қазақстандық өнімнің экспортын ұлғайту; - Орталық Азия өңірінің бірқатар елдерінде геосаяси жағдай нашарлаған жағдайда су ресурстарын шектеу тәуекелі; - Қазақстанда импорттық ауыл шаруашылығы техникасының, қосалқы бөлшектердің, Минералды тыңайтқыштардың, өсімдіктерді қорғау құралдарының, қайта өңдеуге арналған жабдықтардың, тамақ және өзге де өнеркәсіп индустриясына арналған ингредиенттердің логистиканың бұзылуына және көлік бағыттарының күрделенуіне байланысты тапшылығы, бұл, сайып келгенде, жоғарыда аталған тауарлардың қымбаттауына, өндіріс көлемі мен қарқынының төмендеуіне және т. б. әкелуі мүмкін.
Экономикалық факторлар	
ДСҰ, ЕАЭО, КО, ШЫҰ-ға мүшелік	+ Сыртқы сауданы дамыту есебінен АӨК қарқынды даму әлеуеті - Шетелдік ауыл шаруашылығы өндірушілері тарапынан бәсекелестікті қатаңдату - Аграрлық саясатты мемлекеттік қолдау шараларын қолдану бойынша шектеулерді күшейту
Шетел валютасы бағамының теңгеге қатысты құбылмалылығы	- Қаржы институттарында ұлттық валютаның өтімділігін төмендету; - Валюталық тәуекелдерді хеджирлеу құралдарының құнын арттыру; - Импортталатын ауыл шаруашылығы техникасы мен жабдықтарының құнына әсері.
ҚРҰБ қайта қаржыландыру мөлшерлемесін өзгерту	- Қаржы институттарының кредиттері бойынша пайыздық мөлшерлемелерге әсері.
Әлеуметтік факторлар	
Халықтың өсуі, халықтың өмір сүру деңгейі және урбанизация	+ Ауылшаруашылық өнімдерін көбейту қажеттілігі; - Еңбекке қабілетті халықтың ауылдық жерлерден кетуі.
Ауыл халқының қаржылық сауаттылығының жеткіліксіздігі	- Қаржылық есептіліктің болмауы немесе сапасының төмендігі; - Ауыл халқының қаржы институттарына деген сенімінің салыстырмалы түрде төмен деңгейі.
Ауылдық жерлерде АӨК субъектілерінің табыстарының төмен деңгейі және кепіл базасының жеткіліксіздігі	- АӨК субъектілерінің төлем қабілеттілігінің төмендігі; - Қаржыландыру көздеріне қолжетімділіктің төмендігі.
Технологиялық факторлар	
Интернеттің және мобильді технологиялардың ауылдық жерлерге енуін арттыру	+ Электрондық және онлайн қызметтерді дамыту қажеттілігі.

Факторлардың көрінісі	Әсер +/-
АӨК негізгі қорларын жаңартуға қажеттілікті арттыру	+ Несиелік өнімдер мен лизингке деген қажеттіліктің артуы.
«Жасыл» технологияларды дамыту	+ «Жасыл» технологияларды несиелеу қажеттілігі; + Энергия тиімділігін арттыру.
Жасанды интеллект	+ Клиенттердің несиелік скорингінде жасанды интеллектті қолдана отырып, қызметті жекелендіру және операциялық қызмет кезінде шешім қабылдау; -Жасанды интеллект электр энергиясы мен судың үлкен энергетикалық және ресурстық шығындарын қажет ететіндігіне байланысты жасанды интеллекттің экологияға теріс әсері.

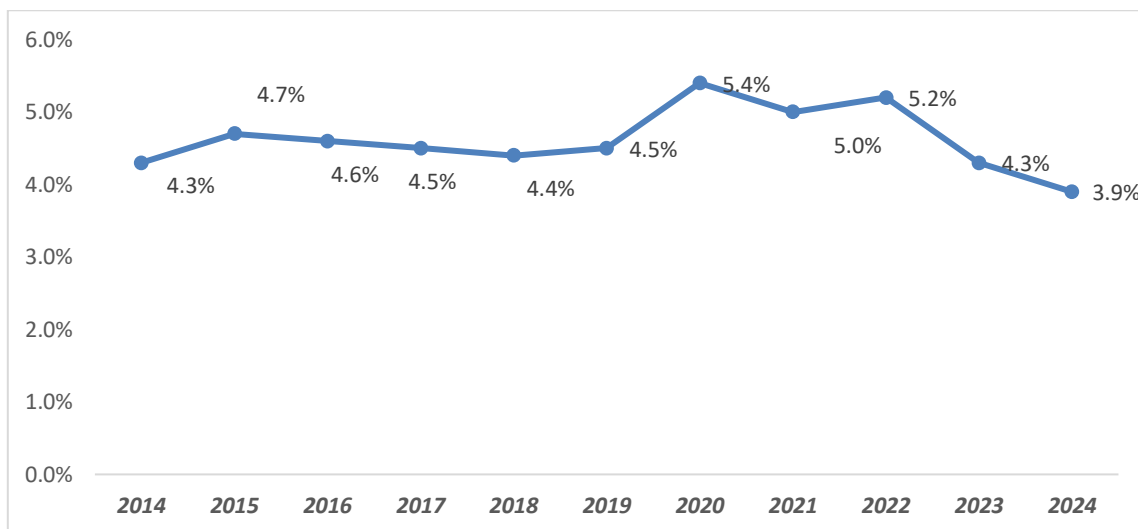
Агроөнеркәсіптік кешен

Қазақстанның ауыл шаруашылығы (шаруашылықтардың барлық санаттарында) өнімдерінің (қызметтерінің) жалпы шығарылымының көлемі 2012 жылдан бастап тұрақты өсуде.

Дереккөз-ҚР Ұлттық статистика бюросы
 Сурет1-ауыл шаруашылығы өнімінің жалпы өндірісінің көлемі, млрд. тенге

2024 жылы ауыл шаруашылығы өнімінің жалпы шығарылымы 8,4 трлн. тенге, оның 59,5% - ы өсімдік шаруашылығына тиесілі. 2024 жылы шамамен 5,1 млрд. АҚШ доллары сомасына АӨК өнімдері экспортталды. Оның ішінде тек 52%-і ғана қайта өңделген өнімнің үлесін құрайды (2,7 млрд. АҚШ доллары), ал қалған 48%-і шикізат түрінде.

Дереккөз-ҚР Ұлттық статистика бюросы

Сызба2 – ҚР ЖІӨ-дегі ауыл, орман және балық шаруашылығының ЖІҚ (Жалпы ішкі қосылған құн) үлесі, %

2024 жылы ауыл шаруашылығы өнімін шығару өсімдік шаруашылығында 41,6%-ы жеке кәсіпкерлер мен шаруа (фермер) қожалықтарымен, ал мал шаруашылығында 54,4%-ы жеке қосалқы шаруашылықтармен қалыптастырылады. Осылайша, жеке және қосалқы шаруашылықтар елдегі ауыл шаруашылығы өнімінің жартысына жуығын өндіреді.

Дәнді дақылдарға барлық егістік алқабының шамамен 72,2%-ы келеді, бұл ретте Қазақстан астық және ұн экспорты бойынша әлемдік көшбасшылардың бірі болып табылады. Негізгі экспорттық өткізу нарықтары Орта Азия елдері, Әзірбайжан, Ауғанстан, Иран, Қытай болып табылады.

2024 жылы Қазақстан Республикасы бойынша дәнді (күрішті қоса алғанда) және бұршақты дақылдардың нақтыланған егіс алқабы 16 746,5 мың гектарды (2023 жылға қатысты 95,6%), көкөніс және бақша, тамыржеміс және түйнекжеміс дақылдары 372,1 мың гектарды (2023 жылға қатысты 98,6%) құрады, оның ішінде ашық топырақтағы көкөніс – тиісінше 126,1 мың гектар (80,9%), картоп – 122,6 мың гектар (129,5%), мақта – 106,4 мың гектар (91,3%) болды.

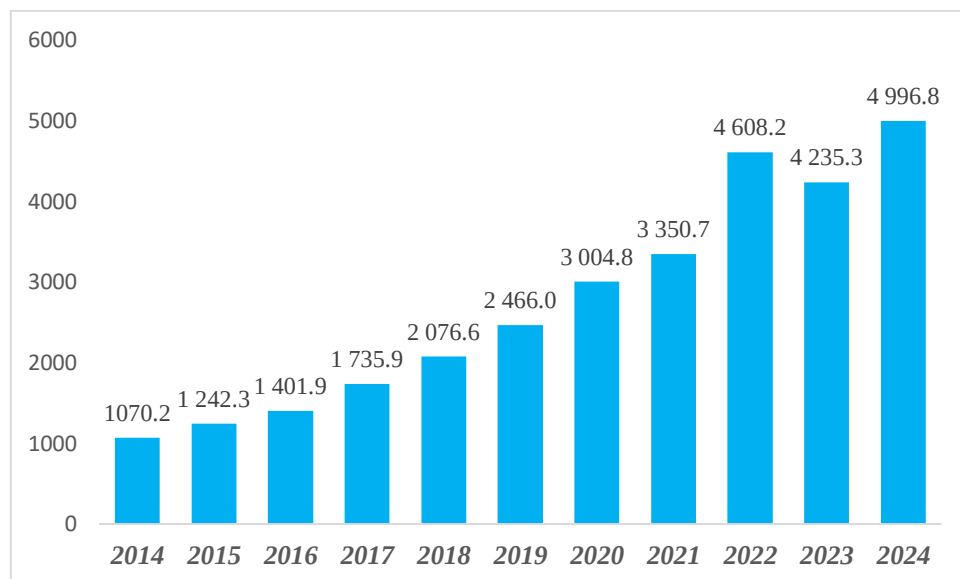
Дәнді (күрішті қоса алғанда) және бұршақты дақылдардың жалпы жиыны (өңделгеннен кейінгі салмағы) 2023 жылмен салыстырғанда 47,4%-ға ұлғайып, 25 204,8 мың тоннаны, ал майлы дақылдар тиісінше 52,8%-ға ұлғайып, 3 337,6 мың тоннаны құрады. Көкөніс және бақша, тамыржеміс және түйнекжеміс дақылдарының жалпы жиыны 4,2%-ға ұлғайып, 10 246,8 мың тоннаны құрады, бұл ретте ашық топырақтағы көкөністер бойынша азаю (2023 жылға қатысты 15,3% немесе 3 570,1 мың тонна) тіркелді, картоп бойынша ұлғаю (28,7% және 2 634,6 мың тонна) және бақша дақылдары бойынша азаю (12,1% немесе 2 465,8 мың тонна) тіркелді.

2024 жылы ауыл шаруашылығы өнімінің жалпы шығарылымының құрылымында мал шаруашылығының үлесі 39,6%-ды құрады.

Мал шаруашылығының жалпы өнімінің ФКИ жедел деректер бойынша өткен жылғы деңгейге қарағанда 103,6% - құрады. Жалпы өнім көлемінің ұлғаюы мал шаруашылығы өнімдерінің негізгі түрлері – мал сою немесе мал мен құс сату, сүт сауу, ауыл шаруашылығы құрылымдарында жұмыртқа өндіру өндірісінің өсуіне байланысты.

Қазақстан Республикасы агроөнеркәсіптік кешенін дамытудың 2021 – 2030 жылдарға арналған тұжырымдамасы Қазақстанның аграрлық саласы алдына ауыл шаруашылығындағы

еңбек өнімділігін 3 есе арттыру, азық-түлік тауарларымен (оның ішінде әлеуметтік маңызы бар) қамтамасыз ету деңгейін кемінде 90%-ға жеткізу, ауыл шаруашылығына негізгі капиталға тартылған инвестициялар көлемінің өсімін 4,2 есе, тамақ өнімдерін өндіруге 3,4 есе өсіруді қамтамасыз ету, АӨК-тегі қайта өңделген өнімнің үлесін 70%-ға дейін жеткізу, 2030 жылға қарай су үнемдеу технологияларын (тамшылатып суару, жаңбырлатып суару) қолданатын жер көлемін 1 362,2 мың га-ға дейін жеткізу міндеттерін қояды.

Дереккөз-ҚР Ұлттық статистика бюросы

3-сурет-ҚР Ауыл шаруашылығындағы еңбек өнімділігі, мың теңге

Ауыл шаруашылығының негізгі капиталына салынған инвестициялар 2024 жылы 919,0 млрд. теңгені құрады. Инвестиция көлемі бойынша ауыл шаруашылығына қосқан үлесі өнеркәсіптен, көлік пен қоймадан және жылжымайтын мүлік операцияларынан төмен. 2014-2024 жылдары ауыл шаруашылығына инвестициялар 6,1 есе өтті.

Инвестициялардың негізгі үлесі өсімдік шаруашылығына шоғырланады, оған 2024 жылы барлық инвестициялардың 53,6% - дан астамы, мал шаруашылығына 38,4% - ы тиесілі болды. Өсімдік шаруашылығына салынатын инвестициялардың жыл сайынғы көлемі мал шаруашылығына салынатын қаражаттан 2,0 есе артық.

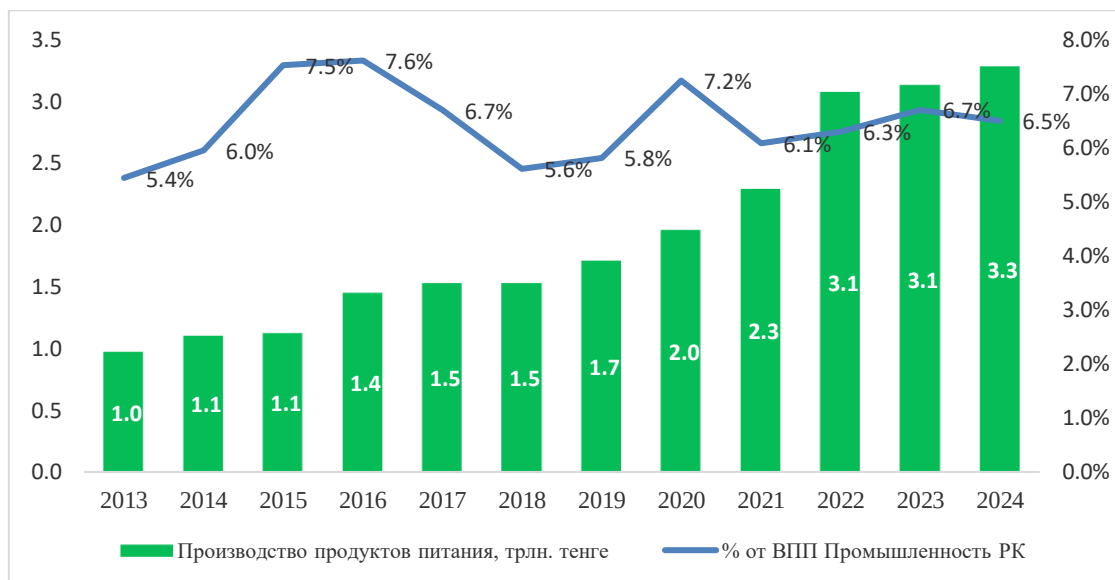

Дереккөз-ҚР Ұлттық статистика бюросы

4-сурет-ауыл шаруашылығына инвестициялар, млрд. теңге

Тамақ өнеркәсібі

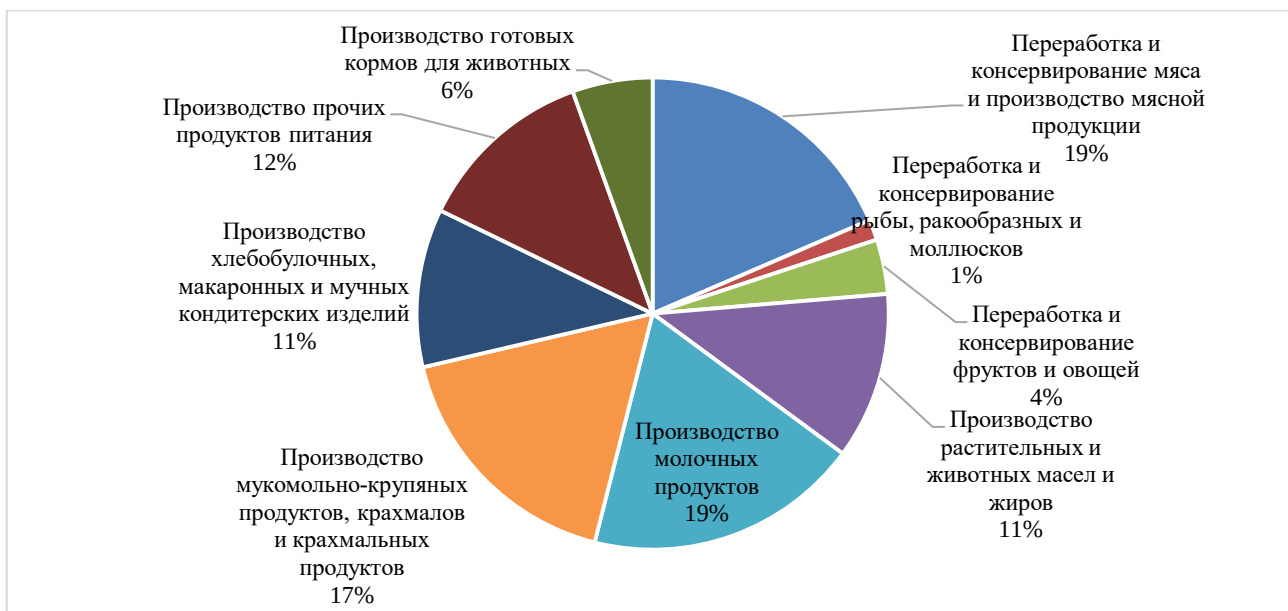
Қазақстан Республикасы Ұлттық статистика бюросының 2024 жылғы деректері бойынша Қазақстан өнеркәсібіндегі тамақ өнеркәсібінің жалпы өнім көлеміндегі үлесі 4,5%—, өңдеу өнеркәсібінде-13,4% - құрайды.

Дереккөз-ҚР Ұлттық статистика бюросы

5-сурет-азық-түлік өндірісі, трлн. теңге

2013-2024 жылдар аралығында азық-түлік өндірісі 3,3 есеге өсіп, 2024 жылы 3 276,6 млрд.теңге көлеміне жетті. Тамақ өнімдерін өндіру құрылымындағы негізгі үлесті ұн тарту және крахмал өнеркәсібі (17,4%), сүт өнімдері (18,9%), Ет өнеркәсібі (18,5%) және өсімдіктер мен жануарлар майлары мен майларын өндіру (11,9%) алады.

Дереккөз-ҚР Ұлттық статистика бюросы

6-сурет-өндірістің жалпы көлеміндегі тамақ өнеркәсібі салаларының үлесі, %

Қазақстанның тамақ өнеркәсібінің негізгі проблемасы қайта өңдеу қуаттарының жүктемесінің төмендігі және импорттық тауарлармен бәсекелестік болып табылады.

2023 жылдың қорытындысы бойынша орташа жылдық мамандандырылған қайта өңдеу қуаттарын пайдалану: жаңа немесе тоңазытылған құс еті бойынша – 54%, үй құсының мұздатылған еті бойынша – 43%, шұжық өнімдері – 53%, тазартылмаған өсімдік майы бойынша – 35,1%, ірімшіктер мен сүзбе бойынша – 37,8%, сары май мен спредтер бойынша – 44,6%, өңделген сұйық сүт пен кілегей бойынша – 37,7%, құрақ қанты бойынша – 54,5 %, қызылша қанты бойынша – 61,1% құрады.

2024 жылғы жедел деректер бойынша нарықтардағы импорттық өнімнің үлесі ет жартылай фабрикаттарында (оның ішінде шұжық өнімдері – 40,8%) 47,4%-ды, ірімшік пен сүзбеде – 49,7%-ды, құс етінде – 27,5%-ды, өсімдік майында – 15,7%-ды, қантта – 74%-ды, балықта – 56,1%-ды құрайды. Тамақ өнеркәсібін дамытудың тағы бір тежегіш факторы индустриялық инфрақұрылымның жеткіліксіз дамуы, шикізат өндірісінің ұсақ тауарлылығы, энергия сыйымдылығы және білікті кадрлардың жетіспеушілігі болып табылады. Сала шикізатты маусымдық сатып алуға айналым қаражатын қаржыландыруға және негізгі құралдарды жаңартуға аса мұқтаж.

АӨК субъектілері

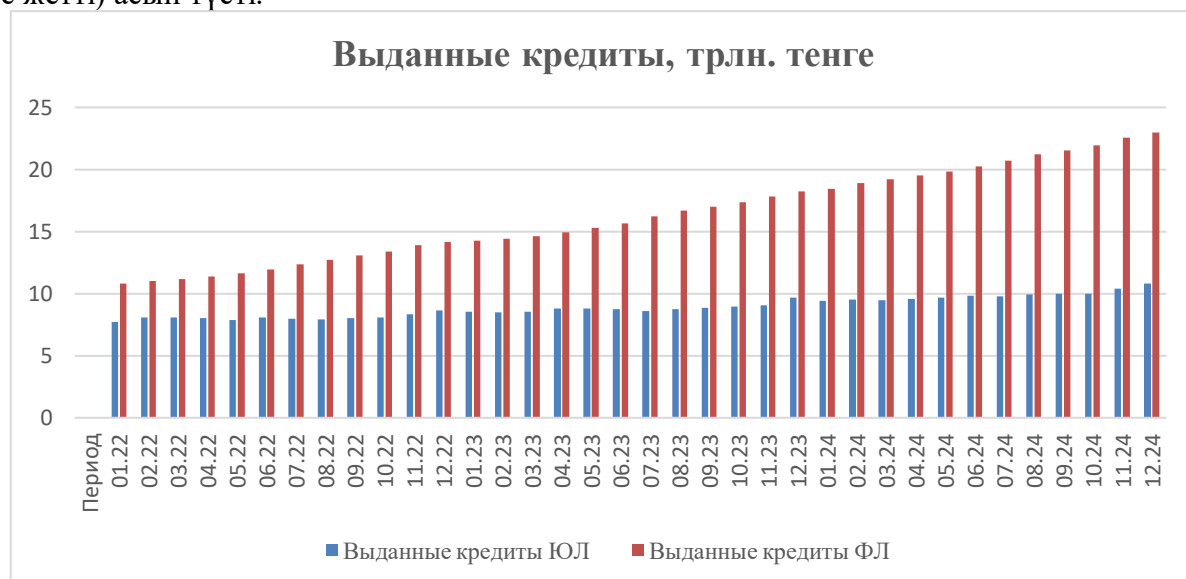
АНК қызметінің мақсатты субъектілері болып шаруа және фермер қожалықтары (бұдан әрі – ШҚ және ФҚ тиісінше) және ауыл шаруашылығы кәсіпорындары (бұдан әрі – АШТӨ) табылады. 2025 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша ауыл шаруашылығы өнімін өндіруде 250,9 мыңнан астам адам жұмыс істейді. ШҚ және ФҚ, 15,8 мың жеке кәсіпкер және 18,8 мың заңды тұлға.

АӨК субъектілерін қаржыландыру нарығы

АӨК субъектілерін қаржыландырумен барынша қамтуды қамтамасыз ету АӨК субъектілері үшін несиелік ресурстардың қолжетімділігін және АӨК-ті қаржыландыру жүйесіне екінші деңгейдегі банктердің (бұдан әрі – ЕДБ), шағын қаржы ұйымдарының (бұдан әрі – ШҚҰ), жеке лизинг компанияларының (бұдан әрі – ЛК), әлеуметтік-кәсіпкерлік корпорациялардың (бұдан әрі – ӘКК) және несие серіктестіктерінің (бұдан әрі – НС) қатысу деңгейін арттыру мәселелерін шешуді талап етеді.

1) Екінші деңгейдегі банктер

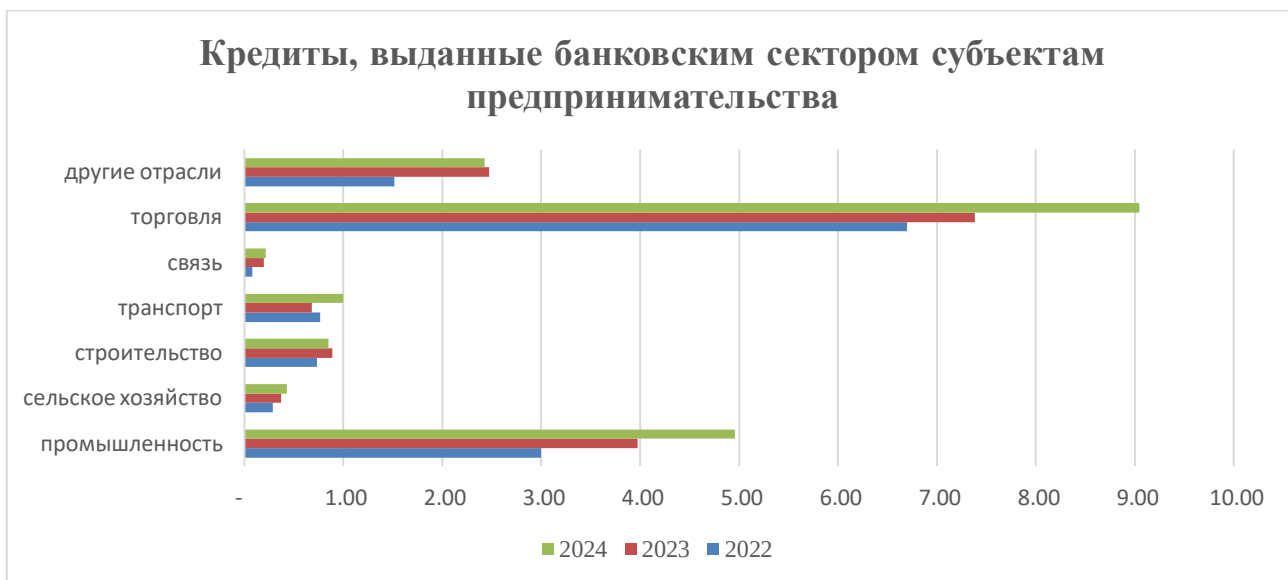
ЕДБ-ге 2024 жылы берілген жаңа кредиттердің көлемі 36,9 трлн теңгені құрап, 21% - ға артты. Жеке тұлғаларға берілген несиелер 24%-ға өсіп, 23,1 трлн теңгені құрады, бұл барлық бақылау кезеңінде (8-сурет) заңды тұлғаларға берілген несиелерден (15%-ға өсіп, 10,4 трлн теңгеге жетті) асып түсті.

Дереккөз: ҚР Ұлттық Банкі

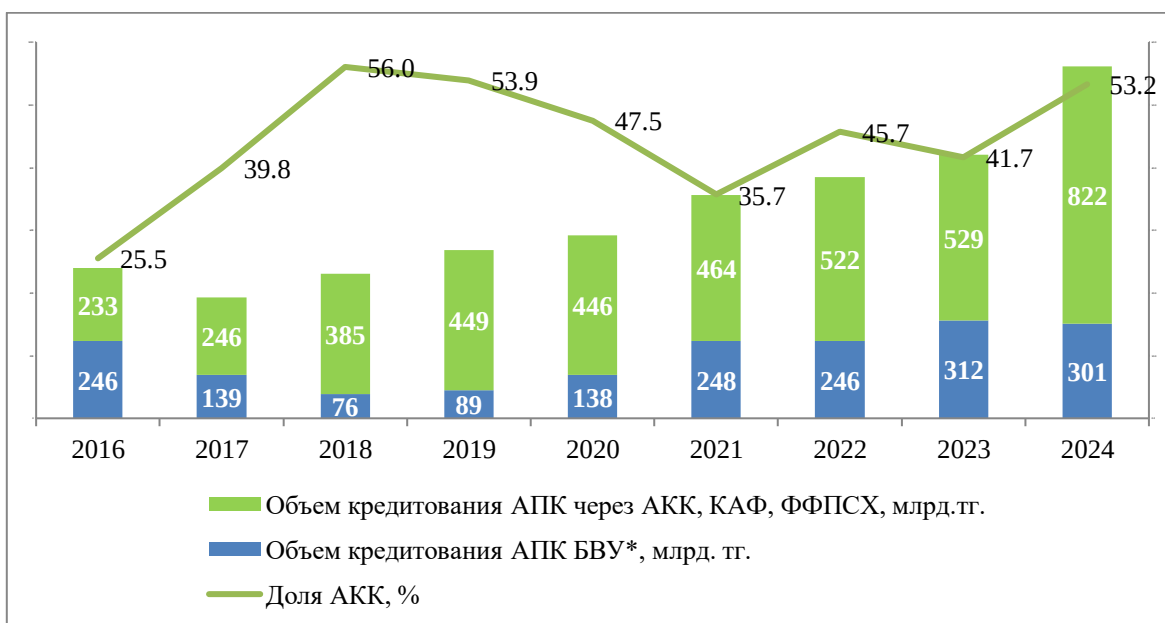
8-сурет - берілген несиелер, трлн. тенге

Салалар бөлінісінде кәсіпкерлік субъектілеріне (заңды тұлғалар мен ЖК) берілген несиелер көлемінің 2024 жылға өсуі өнеркәсіпте (25%), көлікте (46%), саудада (23%) және ауыл шаруашылығында (15%) тіркелді. Кәсіпкерлік субъектілеріне берілген несиелердің негізгі үлесін сауда саласының субъектілеріне берілген несиелер (47,8%) және өнеркәсіп (26,2%) алады (9-сурет).

Дереккөз: ҚР Ұлттық Банкі

9-Сурет – Кәсіпкерлік субъектілеріне салалар бойынша берілген несиелер, трлн. теңге.

Дереккөз – «АНК» АҚ, «ҚАҚ» АҚ, «АШҚҚҚ» АҚ деректері, ҚР Ұлттық Банкі.

10-сурет-топшылық айналымдарды есепке алмағанда ЕДБ АӨК, аккумулятор, КАФ, АШҚҚҚ кредиттеу көлемі, млрд. теңге

2024 жылы екінші деңгейлі банктердің несиелік портфелі айтарлықтай өсуді көрсетті. Қазақстан Ұлттық Банкінің деректері бойынша портфель 29,8 трлн. теңгеден 35,8 трлн. теңгеге дейін өсті, бұл 20,4%-ға ұлғаюды білдіреді. Жұмыс істемейтін несиелердің (мерзімі 90+ күн өткен) көлемі 1 094,1 млрд. теңгеге немесе жалпы портфельдің 3,1%-ына жетті.

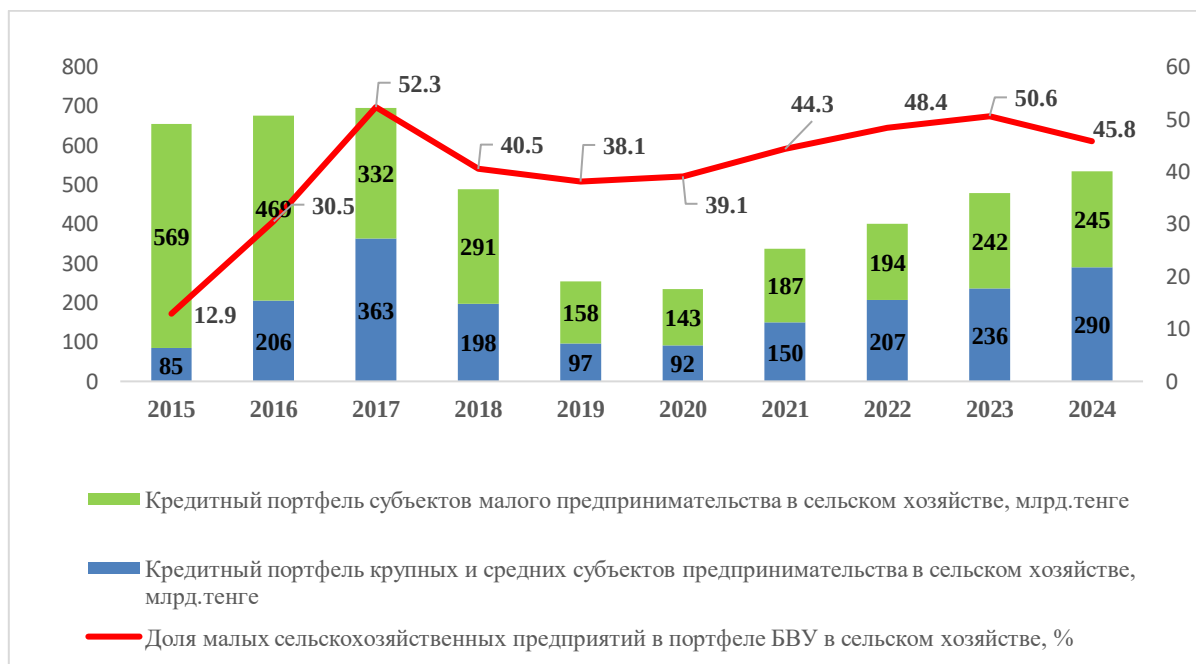
2024 жылдың соңында тұтынушылық несиелер несиелердің барлық түрлері арасында ең жоғары өсу пайызын көрсетіп, 33,5%-ға ұлғайды (3,5 трлн.тг.), ал ипотекалық несиелер

14,5%-ға өсті (766,5 млрд.тг.). Тұтынушылық несиелер портфелінің жалпы құны 2024 жылдың соңында 13,8 трлн.тг. (+3,5 трлн.тг.) құрады.

2024 жылдың қорытындысы бойынша несиелік портфель сапасы жеткілікті жоғары деңгейде қалып отыр. Сонымен, 2025 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша несиелік портфельдің жалпы көлемінде мерзімі 90 күннен асқан берешегі бар несиелердің үлесі 3,1% немесе 1094,1 млрд. теңгені құрады, бұл 2024 жылдың басындағы 2,9% немесе 863,8 млрд. теңгеден аздап ұлғайған.

Жеке тұлғалардың жұмыс істемейтін несиелерінің (NPL90+) жалпы портфелі 790,3 млрд. теңге сомасына жетті, бұл жеке тұлғаларға берілген несиелердің жалпы портфелінің 3,8%-ын құрайды, бұл ретте жұмыс істемейтін несиелерді провизиялармен жабу 61,2%-ды құрады.

Корпоративті клиенттерге берілген несиелердің жылдық өсімі өте маңызды болды: жалпы портфель 12,5 трлн. теңгеден 14,7 трлн. теңгеге дейін 9,6%-ға өсті, бұл бүкіл портфельдің 41%-ын құрайды. Корпоративтік портфельдің NPL (жұмыс істемейтін несиелер) үлесі 0,8% немесе 303,7 млрд. теңгені құрайды, бұл өткен жылдың басындағыдан (288,7 млрд. теңге) 15,0 млрд. теңгеге артық.

Дереккөз: ҚР Ұлттық Банкі

11-сурет-АӨК секторындағы ЕДБ портфелінің өсу қарқыны, млрд. теңге

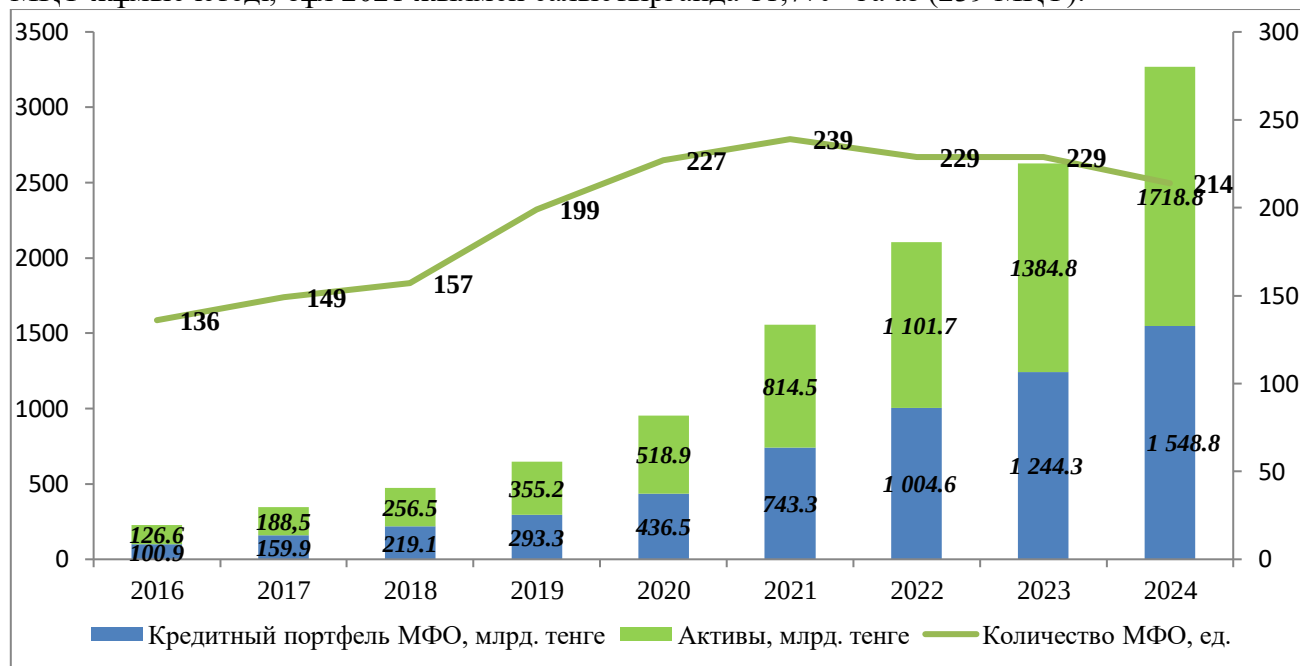
ЕДБ үшін экономикалық ынталандыру банктердің арзан жеңілдікті қаражат алуымен, сондай-ақ клиенттік базаны ұлғайту мүмкіндігімен көрінеді. Дегенмен, ЕДБ ауылдық жерлерде кредиттік тәуекелдердің болуына және транзакциялардың жоғары құнына байланысты АӨК секторын өз қаражаты есебінен кредиттеуді тежейді.

2) Микроқаржы ұйымдары

2024 жылы МҚҰ несиелік портфелі 1,5 трлн-ға дейін өсті. теңге, қарсы 0,7 трлн. 2021 жылы теңге. Соңғы бес жылда МҚҰ кредиттеу көлемі жылына орта есеппен 40,5% - ға өсуде. Қарыз берудің жеңілдетілген процесі және микроқаржы ұйымдарының клиенттерінің

банктердің талаптарымен салыстырғанда төлем қабілеттілігіне қойылатын талаптардың салыстырмалы түрде төмен болуы олардың несиє портфелінің өсуіне ықпал етті.

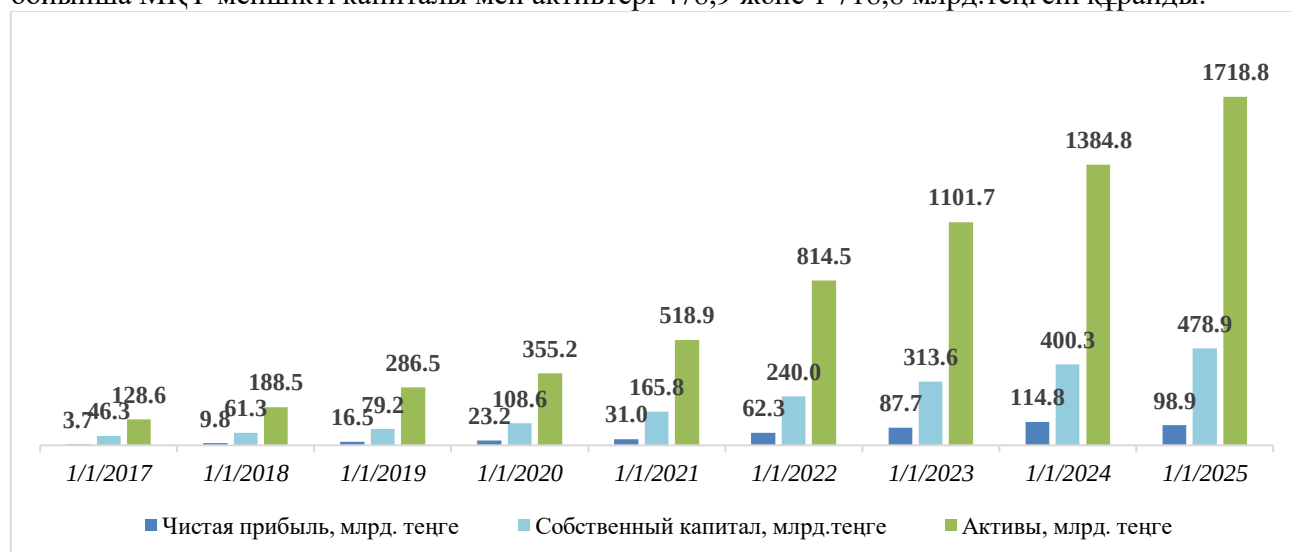
2024 жылы МҚҰ берген шағын несиєлердің жиынтық көлемі 24,5% - ға өсіп, жыл соңында 1 548,8 млрд. теңгені құрады. 2025 жылдың басында Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің деректері бойынша нарықта жиынтық активтері 1 718,8 млрд. теңгені құрайтын 214 МҚҰ жұмыс істеді, бұл 2021 жылмен салыстырғанда 11,7% - ға аз (239 МҚҰ).

Дереккөз: ҚР Ұлттық Банкі

12-сурет-портфельдің, активтердің және МҚҰ санының динамикасы

2025 жылғы 1 қаңтарда барлық МҚҰ бойынша активтердің рентабельділігі (ROA) 6,4%, меншікті капиталдың рентабельділігі (ROE) - 22,5% құрады. 2025 жылғы 1 қаңтарға МҚҰ-ның таза пайдасы 2024 жылдың басынан бастап 98,9 млрд.теңгені құрады. 2025 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша МҚҰ меншікті капиталы мен активтері 478,9 және 1 718,8 млрд.теңгені құрайды.

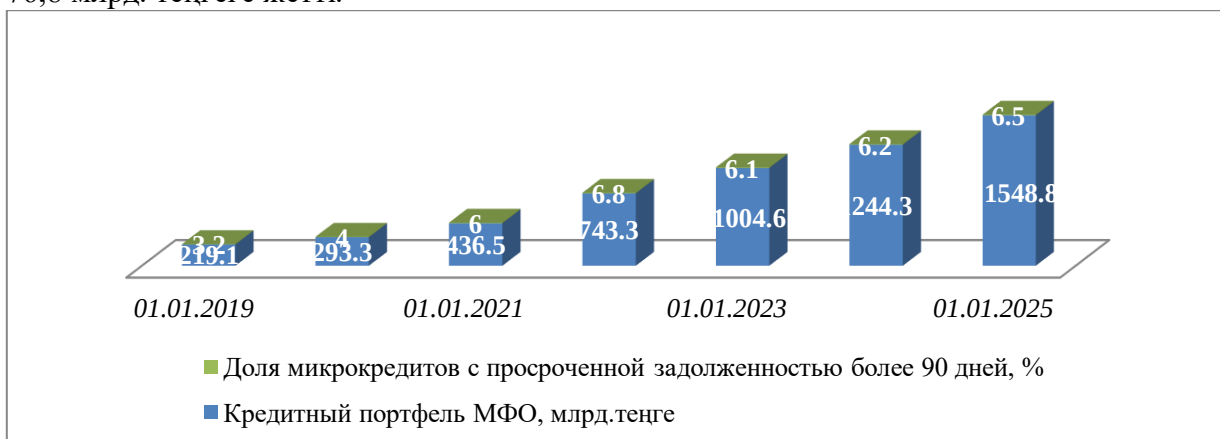

Дереккөз: ҚР Ұлттық Банкі

13-сурет-МҚҰ таза пайдасының, активтерінің және меншікті капиталының динамикасы

Пайда көлемі бойынша МҚҰ арасында «МҚҰ «Робокэш ЖШС көш бастап тұр.кз» көлемі 14,5 млрд. теңге. Екінші орынды КМФ – 11,0 млрд. теңге алады. Көшбасшылар үштігін 2024 жылғы пайдасы 8,2 млрд. теңгені құраған «МҚҰ «Тойота Файнаншл Сервисез Қазақстан» ЖШС қорытындылайды. Тізімдегі тек бір ғана компания – «Тойота Файнаншл Сервисез Қазақстан» – 2024 жылы таза пайдасын ұлғайтты, қалғандары нәтиженің төмендеуін тіркеді.

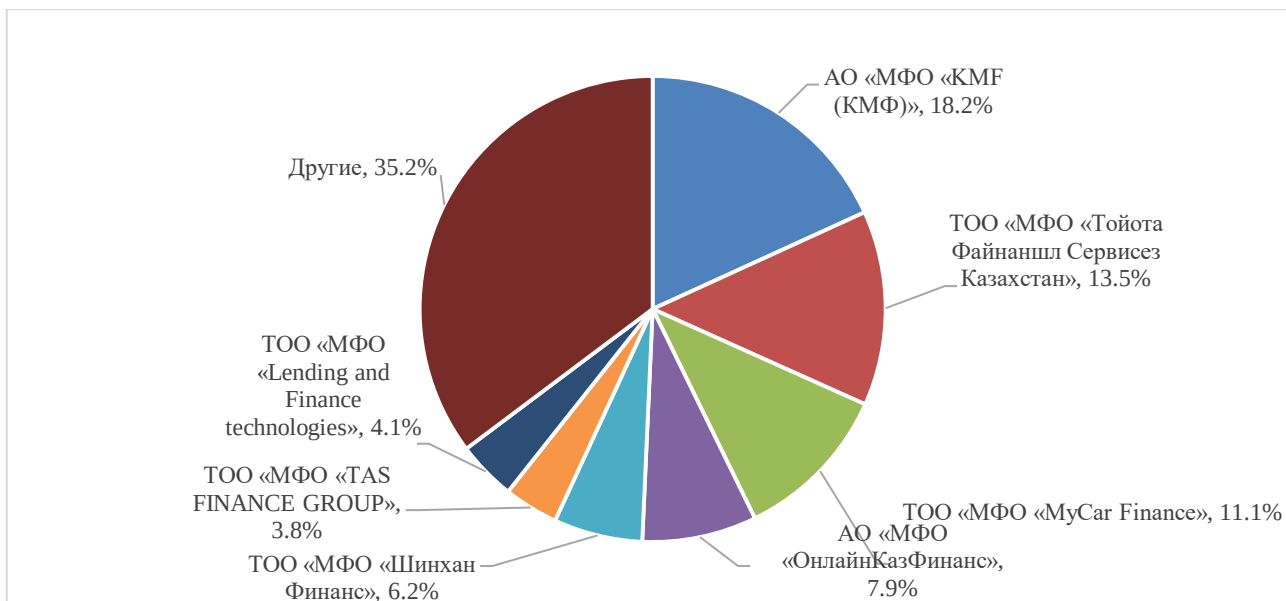
Мерзімі өткен берешегі 90 күннен асатын МҚҰ микрокредиттерінің үлесі 2024 жылдың соңында кредиттік портфельде 6,5% - (101,1 млрд. теңге) құрады. Бір жыл бұрын осы кезеңде 76,8 млрд. теңгеге жетті.

Дереккөз: ҚР Ұлттық Банкі

Сурет 14. МҚҰ кредиттік портфеліндегі NPL +90 үлесі

Микронесиелердің көлемі бойынша нарықтың сөзсіз көшбасшысы – КМФ: ҚР МҚҰ нарығындағы үлесі – 18,2%, қарыз портфелі – 281,6 млрд. теңге, жылдық өсім – +15%. «МҚҰ «Тойота Файнаншл Сервисез Қазақстан» ЖШС-нің үлесі – 13,5%: қарыз портфелі – 209,5 млрд. теңге, жылдық өсім – +24,8%.

Дереккөз: ҚР Ұлттық Банкі

15-сурет – 2025 жылғы 01.01 жағдай бойынша ҚР микроқаржыландыру нарығындағы МҚҰ үлесі, %

МҚҰ-ның қарыз қаражатына, соның ішінде халықаралық және мемлекеттік қаржыландыру көздеріне жоғары тәуелділігі атап өтіледі. Халықаралық қаржы институттарынан және шетел валютасындағы капитал нарықтарынан қаражат тарту кезінде МҚҰ валюта нарығындағы динамикаға байланысты хеджирлеу құралдары құнының құбылмалылығына тап болады. Осылайша, МҚҰ тартымды жағдайлар болған кезде серіктестерден ұлттық валютада қол жетімді қорландыруды тарту қажеттілігі жоғары. 2020 жылдан бастап Қазақстанның микроқаржы ұйымдарына облигациялар шығаруға рұқсат етілді.

Ауылшаруашылық саласының жоғары операциялық шығындары мен несиелік тәуекелдері пайыздық мөлшерлемелердің қалыптасуына әсер етеді. Жоғары пайыздық мөлшерлемелерге қарамастан, заңды тұлғалар үшін шамамен 20% -30%, қарыз алушылар МҚҰ-ға жүгінеді, өйткені олар кепілдіксіз қаржыландыруды қамтамасыз етеді немесе ЕДБ-ге қарағанда төмен талаптарға ие.

Онлайн-кредиттеу кезінде МҚҰ-ның бірқатар артықшылықтары бар:

- * өтінімдерді жедел өңдеу.
- * ең аз құжаттар пакеті.
- * қарыз алушыларға қойылатын минималды талаптар.
- * өтінімдерді мақұлдаудың жоғары пайызы.
- * өтінім мақұлданғаннан кейін ақшаны қолма-қол ақшамен де, банк картасымен де

немесе ақша аударымы арқылы да алуға болады.

01.01.2025 жылғы жағдай бойынша МҚҰ-ның АӨК несие портфеліндегі қарыздары 16,4 млрд.теңгені (1,4%) құрайды, оның ішінде $np190+ 0,25\%$ үлесі.

Бағдарламалар бойынша МҚҰ АНК кредиттеу көлемі	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Барлығы: млн. теңге
«Кең дала» (КЕЖЕЖЖ)	175,0	1 832,9	2 300,0	2 290,0	2 650,0	3 800,0	7 853,0	7 300,0	10 030,0	38 230,90
«Еңбек» МБ шеңберінде	1 400, 0	4 914,0	2 866,6	2 326,9	885,9	2 183,0	2 219,7			16 796,10
МҚҰ ЖҚЖК	-	-	-	-	-	6 444,5	10 321,8			16 766,30
Іскер ЖАО								652,9		652,90
Іскер реинвест								407,5	100,0	507,50
Агробизнес								1 000,0		1 000,00
Барлығы:	1575,0	6746,9	5166,6	4616,9	3535,9	12427,5	20394,5	9 360,4	10 130,0	73 953,70

3) Лизинг нарығын талдау

Лизинг негізгі құралдарды жаңартудың тиімді құралы болып табылады және әлемдік тәжірибеде белсенді қолданылады. Қазақстанда лизингтік қызмет Қазақстан Республикасының «Қаржы лизингі туралы» Заңымен, Қазақстан Республикасының Азаматтық кодексімен және Қазақстан Республикасының «Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы» кодексімен (Салық кодексі) реттеледі.

Қазақстандағы лизинг нарығы мемлекеттік қолдауға, инфрақұрылымның дамуына және шағын және орта бизнестің тарапынан қызығушылықтың артуына байланысты оң динамиканы көрсетуді жалғастырды.

Қазақстан Республикасы Стратегиялық жоспарлау және реформалар агенттігінің Ұлттық статистика бюросының деректері бойынша (бұдан әрі – Статистика бюросы), 2024 жылы ел бойынша:

- ағымдағы лизинг портфелі 2 518,9 млрд. теңгені құрады және 2023 жылмен салыстырғанда ұлғаюы 712,3 млрд. теңгені құрады;

- қаржы лизингі шарттарының құны – 991,3 млрд. теңгені құрады, 2023 жылмен салыстырғанда ұлғаюы 234,6 млрд. теңгені құрады.

Ең тартымды салалар қаржы лизингі шарттарының жалпы құнынан көлік және қоймалау – 36%, ауыл, орман және балық шаруашылығы – 27,3% және өңдеу өнеркәсібі – 21,6% болды.

Қаржы лизингін пайдалану бағыттары бойынша, оның ішінде АӨК бойынша шарттардың саны (бірл.) және құны (млрд. теңге):

	Көлік құралдары мен жабдықтар		Басқа машиналар мен жабдықтар		Оның ішінде ауыл және орман шаруашылығына арналған машиналар		Барлығы	
	млрд. т.	бірлікте р	млрд. т.	бірлікте р	мың теңге	бірлікте р	млрд. т.	бірлікте р
Қазақстан Республикасы	506	3 477	486	11 461	268	11 023	991,3	14 938
Ауыл, орман және балық шаруашылығы	2 бет	30	269	11 062	268	11 022	270,6	11 092

ҚАҚ– АШТ саласындағы негізгі лизинг беруші болып табылады.

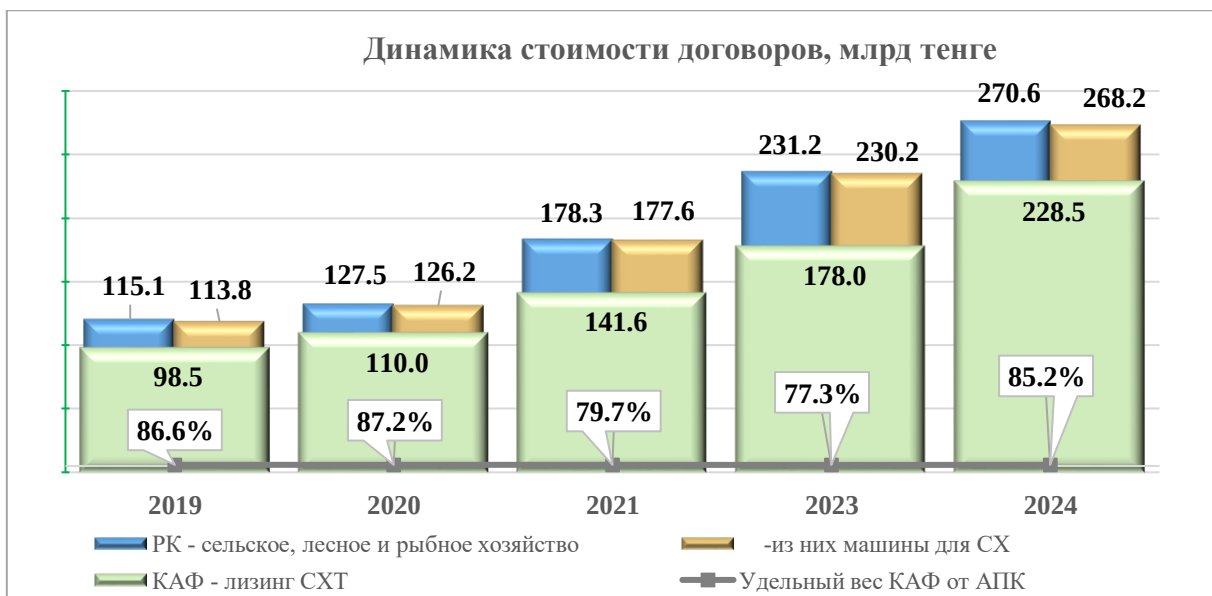
2024 жылы жылдық 5% пайыздық мөлшерлемен және 7 жыл мерзімге 120 млрд теңге сомасына жеңілдікті лизингтің ауқымды бағдарламасы іске қосылды.

2024 жылы ҚАҚ лизингке 228,5 млрд теңге сомасына 10 543 бірлік техника берілді, онда үлесі:

- Ауыл, орман және балық шаруашылығы саласы бойынша шарттардың жалпы құнының 84,46% - ы;

- Қазақстан бойынша ауыл және орман шаруашылығына арналған машиналар лизингі шарттары құнының жалпы көлемінің 85,21%.

ҚАҚ қаржы лизингі шарттары құнының салыстырмалы салмағы	2023ж.	2024ж.
ел бойынша шарттардың жалпы құнының үлесі	23,52%	23,05%
АӨК саласы бойынша шарттар құнының үлесі	76,99%	84,46%
соның ішінде АШ (Ауыл шаруашылығы) машиналары бойынша шарттар құнынан	77,33%	85,21%

16-сурет-шарттар құнының серпіні, млрд. теңге

Статистика бюросының деректері бойынша 01.05.2025 жылғы жағдай бойынша елде медициналық жабдықтардың лизингін қоспағанда, Қызметтің негізгі түрі ретінде қаржылық лизингті (ЭҚЖЖ 64911) жүзеге асыратын 72 Лизингтік компания жұмыс істейді, оның ішінде 13 Лизингтік компания АШТ және жабдықтардың лизингімен айналысады (компаниялардың сайттарындағы ресми деректерге сәйкес).

Кестеде АШТ лизингіне қаржы лизингі арқылы жабдықтар мен жабдықтарды ұсынатын лизингтік компаниялардың қаржыландырудың негізгі шарттары көрсетілген:

№	Атауы	Лизинг мерзімі	Сыйақы мөлшерлемесі	Бастапқы жарна
1	«Forteleasing» АҚ (Фортелизинг)	12 айдан 84 айға дейін (өндіруші елге байланысты)	Базалық мөлшерлеме + 6 пайыздық тармақ	20%-дан бастап
2 бет	«Лизинг Групп» АҚ	37-60 ай	ҚР ҰБ белгілеген базалық мөлшерлемеден + 5% және одан жоғары. damu.kz бағдарламасы бойынша сыйақы мөлшерлемесін субсидиялау мүмкіндігі.	20%-дан бастап
3	«Нұрбанк» АҚ Еншілес ұйымы (ЕҰ) «Нұр лизинг лизингтік компаниясы» ЖШС	37 айдан бастап	жылдық 19,25% - дан; «ДАМУ» ҚДҚ АҚ субсидиялаған кезде – жылдық 8%-дан бастап.	20%-дан бастап
4	«MERZ Leasing LTD» жеке компаниясы	60 айға дейін	6%-дан бастап	20%-дан бастап
5	«Техно Лизинг» ЖШС	3-5 жыл	Жылдық 22,75%; Субсидиялауды ескере отырып, 6%	20%-дан бастап
6	«QZQ FINANCE» ЖШС	37 айдан 84 айға дейін	14%-тен	15%-дан бастап
7	«Өнеркәсіпті дамыту қоры» АҚ	7 жасқа дейін	Бюджет қаражаты есебінен 7%, 15% коммерциялық қаражат есебінен	15%-дан бастап

8	«Қазақстан Ижара Компаниясы» АҚ	12 айдан бастап және одан жоғары	жеке	20%-дан бастап
9	«GARANTI LEASING» ЖШС	37 айдан бастап	6% - дан (АШМ бағдарламасы бойынша субсидиялау)	20%-дан бастап
10	«Қазақстан Халық банкінің еншілес ұйымы «Халық-Лизинг» АҚ»	37 айдан 60 айға дейін	ҚРҰБ базалық мөлшерлемесі +5% (ДАМУ 7% / 8% субсидиялауды ескере отырып)	20%-дан бастап
11	«NKB LEASING» ЖШС	37 айдан бастап	14%-тен	20%-дан бастап
12	«Partner leasing» ЖШС	12 айдан 60 айға дейін	Жылдық 16% - дан аспайды (ДАМУ)	15%-дан бастап
13	ҚАҚ	https://www.kaf.kz/		

Лизингтік компаниялардың сайттарынан алынған мәліметтер

Бұдан басқа, қызметі Ауыл шаруашылығы машиналары мен жабдықтарының операциялық лизингін жүзеге асыруға бағытталған 15 компания жұмыс істейді (ЭҚЖЖ 77312):

	Атауы
1	"DEMEU LEASING (ДЕМЕУ ЛИЗИНГ)" ЖШС
2	"ҚАЗАГРОТЕХЛИЗИНГ" ЖШС
3	"ҚАЗАГРОКЕШЕН ЛИЗИНГ" ЖШС
4	"NUTRIEN" ЖШС
5	"ASTANA LEASING" ЖШС
6	"КГ ЛИЗИНГ" ЖШС
7	"BALDR (БАЛДР)" ЖШС
8	"ABILAYKHAN" ЖШС
9	"AQUA TEKNO" ЖШС
10	«ASTANAAGROLIZING» ЛИЗИНГТІК КОМПАНИЯСЫ» ЖШС
11	"КБАЛ" ЖШС
12	"AGRO ЛИЗИНГ" ЖШС
13	"ФАВОРИТ ЛИЗИНГ" ЖШС
14	"ЛИЗИНГ АГРОТЕХ" ЖШС
15	BUSINESS LEASING TURKESTAN" ЖШС

АӨК лизингінде, техникалар мен басқа да көліктерде қосымша қызмет түрі ретінде мыналар тартылған компаниялар:

Атауы	Негізгі ЭҚЖЖ	Лизинг мерзімі	Сыйақы мөлшерлемесі	Бастапқы жарна
"Expert-leasing" ЖШС	77121 жүк көліктерін жалға алу	3 жасқа дейін	DAMU бағдарламасы бойынша жылдық 7,75% мөлшерлемен	20%-дан бастап
«КомТрансЛизинг» ЖШС – «ВИРАЖ» ЖШС еншілес компаниясы	45111 автокөлік көтерме саудасы	5 жасқа дейін	Жылдық 20% (ставканы 6% - ға дейін субсидиялау мүмкіндігі)	15%-дан бастап
«Центр лизинг» Лизингтік компаниясы» ЖШС – «Банк Центр	68202 жалдау	37 айдан бастап	22,10%-дан бастап	20-30%

Кредит» АҚ еншілес ұйымы	(субаренда) және өздерінің бизнес-орталығын басқару			
--------------------------	---	--	--	--

«ДАМУ» Кәсіпкерлікті дамыту қоры» АҚ лизингтік компанияларға қаржыландыру, сондай-ақ кәсіпкерлік субъектілеріне кепілдік береді.

Лизинг шарттары бойынша кепілдік беру шарттары:

Максималды сома	Кепілдік мөлшері	Мерзімі
7 млрд теңге	қаржыландыру сомасының 85% дейін, бірақ 3,5 млрд теңгеден аспайды	қаржыландыру мерзімі 5 айға ұзартылды

4) Қазақстан Республикасындағы ауыл шаруашылығы техникасы нарығын талдау

Мемлекеттік саясаттың міндеттеріне сәйкес АӨК саласын заманауи АШТ-мен қамтамасыз ету басым мақсаттардың бірі болып табылады, өйткені ауыл шаруашылығы тауарын өндірушілерді техникалық жарактандыру АӨК дамытудың маңызды проблемасы болып қала береді:

- 2023 жылғы 1 қыркүйекте Қазақстан халқына Жоғары Басшының жолдауында «Әділетті Қазақстанның экономикалық курсы» бойынша;
- 2021–2030 жылдарға арналған Қазақстан Республикасының агроөнеркәсіптік кешенін дамыту тұжырымдамасында, Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2021 жылғы 30 желтоқсандағы №960 қаулысымен бекітілген;
- 2024–2028 жылдарға арналған Қазақстан Республикасының машина жасау саласын дамыту кешенді жоспарында, ҚР Үкіметінің 2023 жылғы 7 қарашадағы №991 қаулысымен бекітілген;
- 2023 жылғы 21 желтоқсандағы ҚР Үкіметінің отырысында айтылған ҚР Премьер-Министрінің тапсырмасында (агроөнеркәсіптік кешенді қаржыландыру мәселелері бойынша);
- 2024 жылғы 23 қыркүйектегі ҚР Премьер-Министрінің хаттамалық тапсырмасында, агроөнеркәсіптік кешен субъектілерін қолдау және жиын-терім жұмыстарын жүргізу мәселелері бойынша;
- 2025 жылғы 28 қаңтарда өткен ҚР Үкіметінің кеңейтілген отырысында Мемлекет басшысының сөзінде (5-ші мәселе - агроөнеркәсіптік кешеннің әлеуетін нығайту).

Қазақстан Республикасының Ауыл шаруашылығы министрлігінің (әрі қарай – АШМ РК) мәліметтері бойынша, 2024 жылғы 31 желтоқсанға жағдай бойынша Қазақстанда 569 863 дана ауыл шаруашылығы техникасы бар, оның ішінде негізгі техника - 248,8 мың дана: 138,9 мың дана трактор, 31,0 мың дана комбайн, 5,6 мың дана себу кешені, 17,1 мың дана орушы. Ал 2024 жылғы 1 қаңтарда бұл көрсеткіш 654 503 дана болған.

АТАУЫ	2022ж.	2023ж.	2024ж.
Қазақстан Республикасындағы ауыл шаруашылығы техникасының паркі, барлығы:	688 758	654 503	569 863
оның ішінде негізгі түрлері	286 055	283 921	248 2 бет

Қазақстан Республикасының Ауыл шаруашылығы министрлігі ұсынған ауыл шаруашылығы техникасының паркі бойынша мәліметтерді талдау көрсеткендей, 10 жылдан астам уақыт бұрын шығарылған тракторлардың үлесі 68%-дан асады, ал жемшөп жинау комбайндарындағы үлес 74%-ға жетеді.

АШТ	ҚР-да 31.12.2024 жылғы жағдай бойынша СХТ-ның болуы.	Қазақстан Республикасында 10 жыл ішінде (2015 жылдан 2024 жылға дейін) сатып алынған ауыл шаруашылығы техникасының саны	10 жылдан астам уақыт бойы пайдаланылып келе жатқан ауыл шаруашылығы техникасының үлесі, %
Тракторлар	138 887	43 456	68,7%
Астық жинайтын комбайндар	30 866	11 126	64%
Жемшөп жинайтын комбайндар	1 255	325	74,1%
Егіс кешендері	5 623	2 339	58,4%
Орақ	17 086	3 324	80,5%
Сепкіштер	70 671	12 909	81,7%

Ескі технологиялар мен ескірген АШТ паркі еңбек өнімділігінің өсуіне және өндірістің өсуіне кедергі келтіреді. Тозған техниканы пайдалану жанар-жағармай мен қосалқы бөлшектердің қымбаттауына, өнімнің жоғалуына және сапаның төмендеуіне, ақауларға байланысты техниканың тоқтап қалуына және басқа да жағымсыз салдарға әкеледі.

АШТ паркін жаңарту бойынша жағдайды өзгерту үшін, 2023 жылғы 7 ақпанда өткен Қазақстан Республикасы Үкіметінің кеңейтілген отырысында Мемлекет басшысы АШТ-ның жеңілдікті лизингінің көлемін жыл сайын 450 миллиард теңгеге дейін ұлғайту және АШТ-ны жаңарту қарқынын жылына 10% - ға дейін жеткізу туралы тапсырма берді.

Сонымен қатар, ауыл шаруашылығы тауар өндірушілерінің ауыл шаруашылығы техникасын (оның ішінде отандық өндірісті) сатып алуын ынталандыру мақсатында, сатып алынған техниканың бір бөлігінің құнын инвестициялық субсидиялау бағдарламалары және АО «НУХ «Байтерек» даму институттары арқылы лизингтік бағдарламаларды жүзеге асыру қаржыландыруы техниканың сатып алу көлемін арттыруға мүмкіндік берді.

Сонымен қатар, техникалық жарақтандыруды дамыту және әлемдік әзірлемелерді енгізу айтарлықтай қаржылық инвестицияларды талап етеді. Бұл мәселеге көп көңіл бөлінеді.

Мәселен, АӨК дамыту тұжырымдамасы шеңберінде АШТ паркінің қарқынын жаңарту жөніндегі іс-шаралар бекітілді:

- Ауыл шаруашылығы тауар өндірушілерінің ауыл шаруашылығы техникасын (оның ішінде отандық өндірісті) сатып алуын ынталандыру, сатып алынған техниканың бір бөлігінің құнын инвестициялық субсидиялау бағдарламалары және АО «НУХ «Байтерек» даму институттары арқылы лизингтік бағдарламаларды жүзеге асыру қаржыландыруы;

- АШТ Кредиттеу/лизингтің пайыздық мөлшерлемесін субсидиялау;

- жеңілдетілген кредит беру бағдарламаларын дамыту;

- АШТ айналымына байланысты процестерді есепке алу бойынша бірыңғай интеграцияланған деректер базасын құру (сатып алу, лизинг, пайдалану, техникалық жай-күй).

Саланы отандық өндірістің заманауи ауыл шаруашылығы техникасымен қамтамасыз ету ауыл шаруашылығын тиімді дамытудың маңызды факторы болып табылады.

Ауыл шаруашылығы өнімінің өзіндік құнындағы шығындардың үлесін қысқарту-Ауыл шаруашылығын жаңғырту мен техникалық қызмет көрсету бөлігіндегі негізгі мақсат. Бұл процесс АӨК субъектілерін өсімдік шаруашылығы өнімдерін өндірудің әртүрлі агротехникалық процестерін жылдам орындауға мүмкіндік беретін автоматтандырылған жүйелері бар жаңа техникамен жарақтандыруды қамтиды.

17-суретте ауыл шаруашылығы машиналарын, оның ішінде отандық өндірісті лизингке беру құрылымы көрсетілген.

17-сурет-отандық және шетелдік техника, бірлік бөлінісінде берілген ауыл шаруашылығы техникасының ҚАҚ құрылымы

2024 жылы ҚАҚ сатып алған отандық өндірістегі ауыл шаруашылығы техникасының көлемі 7 802 бірлікті немесе сатып алынған ҚАҚ техникасының жалпы көлемінің 74% - құрады.

2024 жыл ішінде елде 22 133 дана техника сатып алынды, оның ішінде ҚАҚ арқылы 10 543 дана ауыл шаруашылығы техникасы лизингке берілді, бұл ҚАҚ үлесі 47,6% құрайды.

Түрлері бойынша техниканың атауы	Тракторлар	Комбайндар (барлық түрлері)	Сепкіштер	Егіс кешендері	Басқа АШТ	Барлығы
ҚР-да сатып алынды, бірлік.	8 109	1 246	1 537	133	11 108	22 133
оның ішінде ҚАҚ арқылы сатып алынған техника, дана	4 729	924	273	135	4 482	10 543
Елдегі жалпы сатып алудан ҚАҚ үлесі	58,3%	74,2%	17,8%	101,5%	40,3%	47,6%

18 – сурет-техниканы жалпы сатып алудан ҚАҚ үлесі, %

Саланың ауыл шаруашылығы техникасының қажетті мөлшерімен қамтамасыз етілмеуі Ауыл шаруашылығын дамыту үшін елеулі кедергі болып табылады.

АӨК-ні заманауи АШТ-мен тиісінше жарақтандыру мәселесін шешу үшін сапалы лизингтік қызметтер көрсету және машина-трактор паркін жаңарту жолымен АӨК әлеуетін күшейту бойынша іс-шаралар жүргізілуде.

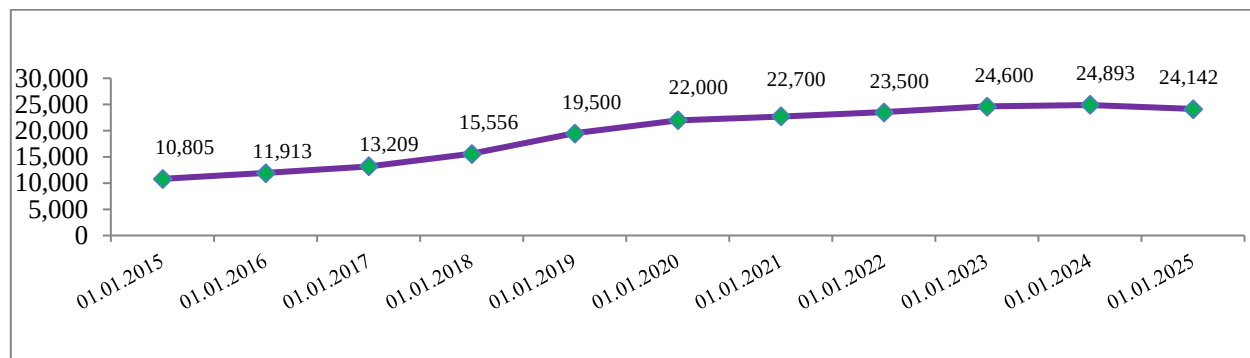
ҚАҚ Қазақстан Республикасының аумағындағы ауыл шаруашылығы техникасын (АШТ) өндірушілермен, атап айтқанда «Семаз» ЖШС, «ҚАИК» ЖШС, «СТ Эсэмбли» ЖШС, «Агромашхолдинг KZ» АҚ, «Kazrost Engineering Ltd.» Жеке компаниясы, «КАМАЗ-Инжиниринг» АҚ, «Сарыарқаавтопром» ЖШС, «Қостанай трактор зауыты» ЖШС, «Дон Мар»

ЖШС, «ДАФА» фирмасы» ЖШС, «AVAGRO» ЖШС, «Қостанай Агромеханикалық зауыты» ЖШС және «Kaz Kioti» ЖШС-мен ынтымақтасады.

1) Кредиттік серіктестіктер

Қазақстанда барлығы 206 Несие серіктестіктері бар, оның ішінде 157-сі ауылдық аудандарда орналасқан, бұл Қазақстанның 17 облысындағы 95% қамтиды. НС құрамына 24 мыңнан астам қатысушы кіреді.

2014 жылдан бастап 01.01.2025 ж. дейін НС қатысушыларының саны (бірлік)

19-сурет-НС қатысушыларының саны, бірлік (АНК деректері бойынша)

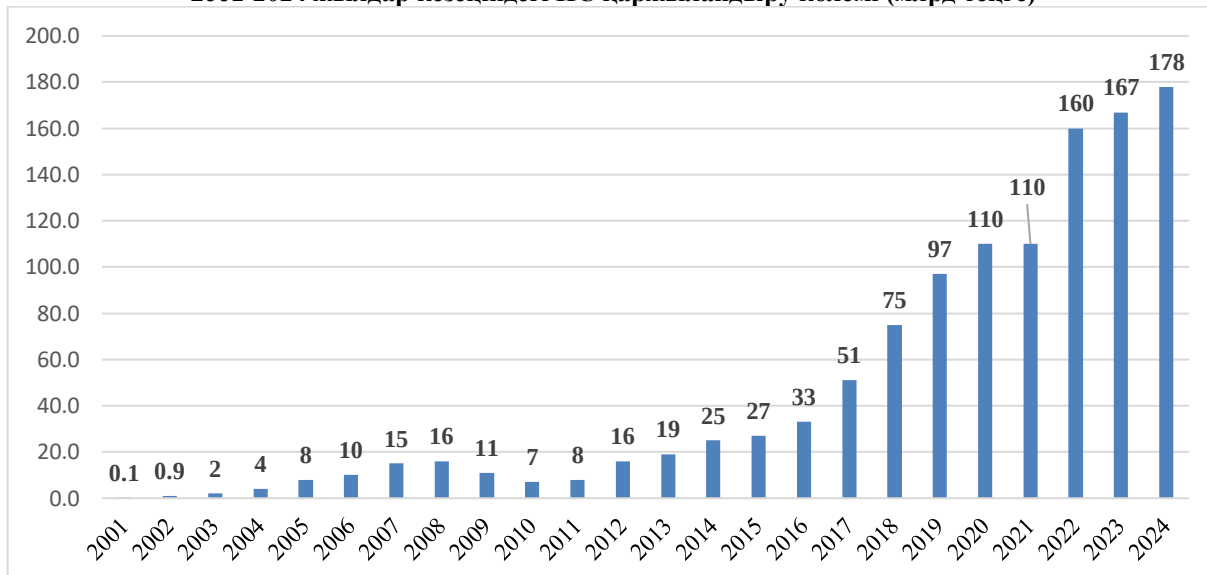
Әлемдік тәжірибеге сәйкес, кредиттік серіктестіктердің көп деңгейлі жүйесі қатысушыларды аудит, заң қызметтерін көрсету, қорландыруға қол жеткізу және т.б. сияқты қолдаушы құрылымдармен қамтамасыз ету есебінен қызметтің тиімділігін арттыруға мүмкіндік береді. Әлемдік тәжірибеде несиелік серіктестіктер кооперативті банктер мен несиелік серіктестіктер түрінде дамыды, бұл оларға қорландыру көздерін әртараптандыруға және осылайша қаржылық тәуелсіздігін арттыруға мүмкіндік берді.

Алайда Қазақстанда НС қорландыру көздерін әртараптандыруды қажет етеді. Халықаралық қаржы институттары мен банктердің НС-ты қаржыландыруы қазіргі уақытта жүзеге асырылмайды. Алайда, ауылдық жерлерде шағын және орта бизнесті дамыту, сондай-ақ ауыл шаруашылығы тауарын өндірушілердің қаржыландыру жүйесіне тартылуын арттыру мақсатында халықаралық қаржы институттары мен басқа да ұйымдардың НС-ты қаржыландыруға қызығушылығының артып келе жатқанын атап өту қажет.

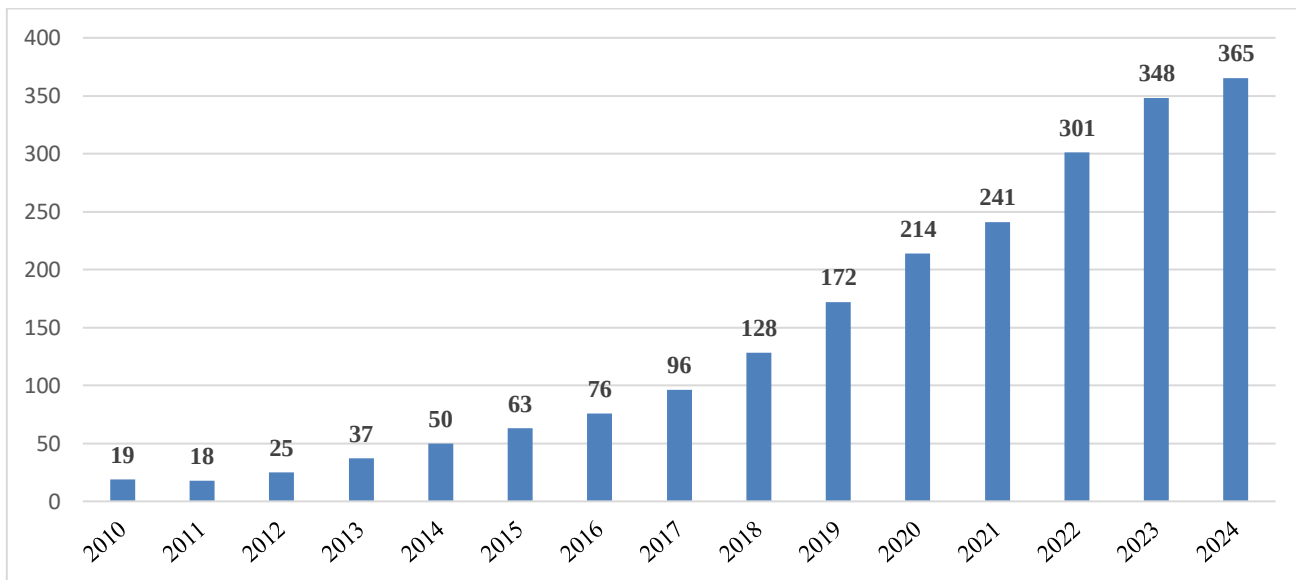
НС-қа қатысушылар санының өсуі, қаржылық жоспарлау мен басқару сапасы жағдайында НС-қа автоматтандыру деңгейін арттыру қажет. Осылайша, НС дамуына келесі факторлар әсер етуі мүмкін: НС қатысушыларының санын арттыру, НС-қа қызмет көрсету үшін қолдау құрылымдарын құру, автоматтандыру деңгейін арттыру, қаржылық және корпоративтік басқару деңгейін арттыру, әдіснамалық қолдауды қамтамасыз ету және қорландырудың қосымша көздеріне қол жеткізу.

Қазақстан Республикасының «Микроқаржы қызметі туралы» Заңына сәйкес микроқаржы ұйымдарының, оның ішінде Несие серіктестіктерінің микроқаржы қызметін жүзеге асыру жөніндегі қызметі лицензиялауға жатады.

2001-2024 жылдар кезеңіндегі НС қаржыландыру көлемі (млрд теңге)

20-сурет-НС қаржыландыру көлемі, млрд теңге (АНК деректері бойынша)

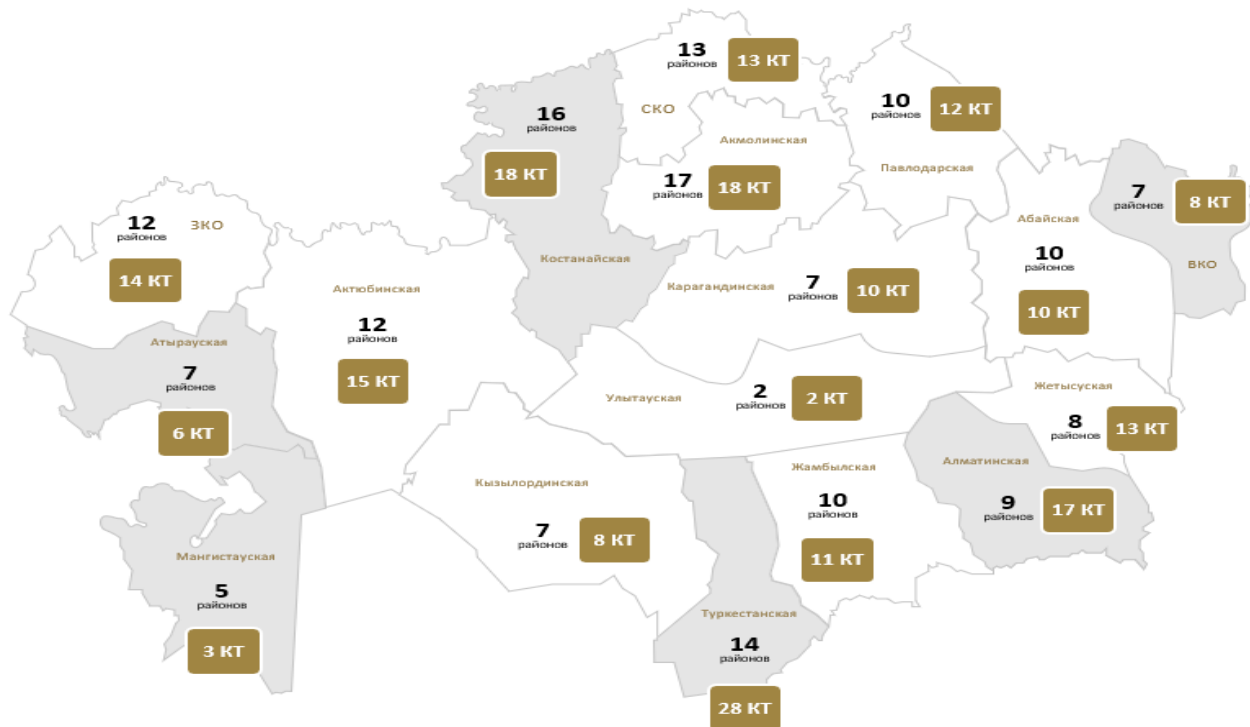

21-сурет-НС несие портфелі, млрд теңге (АНК деректері бойынша)

Несиелік серіктестіктердің қызметін жақсарту мақсатында келесі жұмыстар жүргізілді:

- НС/соңғы қарыз алушыларды кредиттеу бойынша АНК және НС бизнес-процестері оңтайландырылды;
- Мерзімі өткен міндеттемелердің үлесі төмендеді – NPL(90+) көрсеткіші 2024 жылы 0,6%-ға төмендеп, 2023 жылғы 1,4%-бен салыстырғанда 0,8%-ды құрады.
- НС тексеру жүргізу рәсіміне өзгерістер енгізілді;

- Несие беру, мониторинг жүргізу және НС-ке (Несие серіктестігіне) рейтинг беру рәсімін реттейтін Ішкі нормативтік құжаттар (ІНҚ) оңтайландырылды, сондай-ақ НС-ке несие желілерін келісу және ашу, НС басшылығына және қатысушыларына қойылатын талаптар бөлігіндегі ІНҚ-ға өзгерістер енгізілді.

22-сурет – 2024 жылдың қорытындысы бойынша НС-тің орналасу картасы (АНК деректері бойынша)

Айта кетерлік жайт, НС-тегі (Несие серіктестіктеріндегі) несие ресурстарына деген қажеттілік жыл сайын артып отыр, осыған байланысты АНК (Аграрлық несие корпорациясы) ірі несие серіктестіктерінің қарыз портфелінің ең жоғары шегін бір НС-ке 10 млрд. теңгеден аспайтын деңгейде белгіледі. Бұл ретте, «А» және одан жоғары рейтингі бар НС-терді келесі талаптар сақталған жағдайда қосымша 5 млрд теңгеден аспайтын мөлшерде қаржыландыруға болады:

- Кредиттік-құнсызданған актив белгісінің болмауы;
- Кредиттік комитет НС-ті қосымша қаржыландыру туралы шешім қабылдағанға дейін күнтізбелік 180 (бір жүз сексен) күннен аспайтын мерзімде тексеру жүргізу.

НС-тің (Несие серіктестіктерінің) АНК (Аграрлық несие корпорациясы) алдындағы қарыздық берешегінің ұлғаюын, сондай-ақ ҚР Ұлттық Банкінің базалық ставкасының өсуі есебінен тартылатын ресурстар құнының өсуін ескере отырып, НС-ке баламалы қаржыландыру көздерін тарту және НС-тің өнім желісін кеңейту бойынша жұмыстар жүргізу қажет.

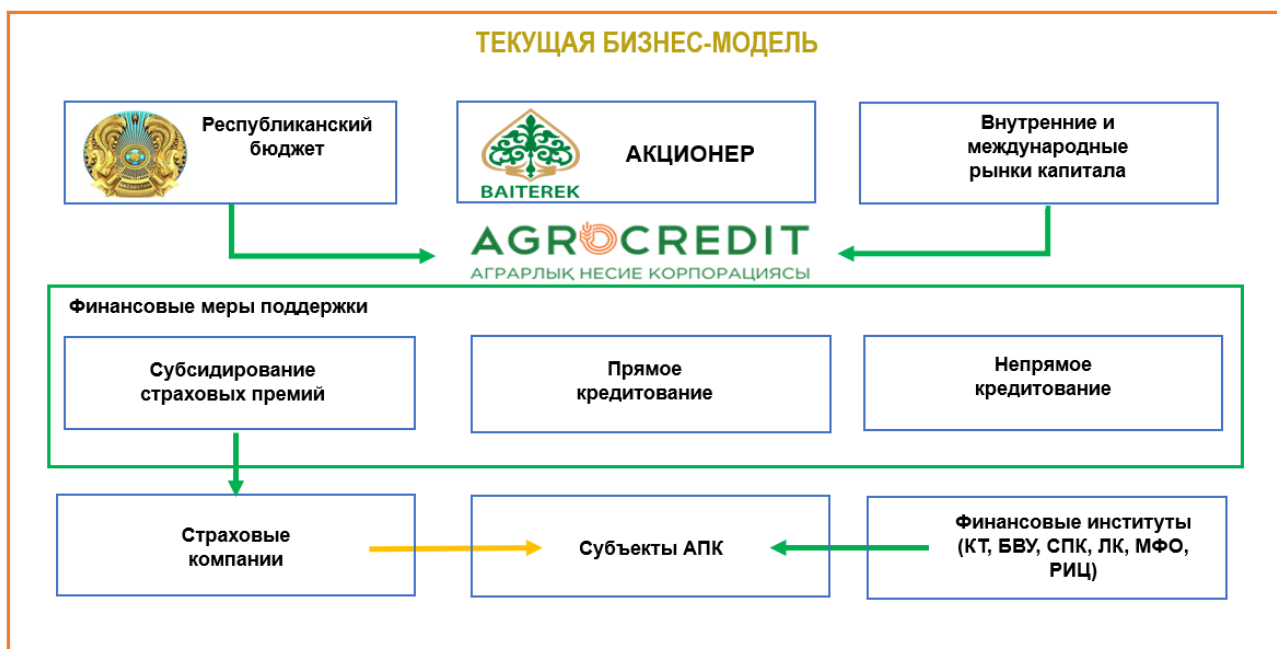
Ішкі ортаны талдау

Қазіргі бизнес-модель

АНК агроөнеркәсіптік сектор субъектілеріне тікелей кредит беру, сондай-ақ кредиттік серіктестіктер, микроқаржы ұйымдары, өңірлік инвестициялық орталықтар, Екінші деңгейдегі банктер және лизингтік компаниялар арқылы басым түрде шағын және орта бизнесті

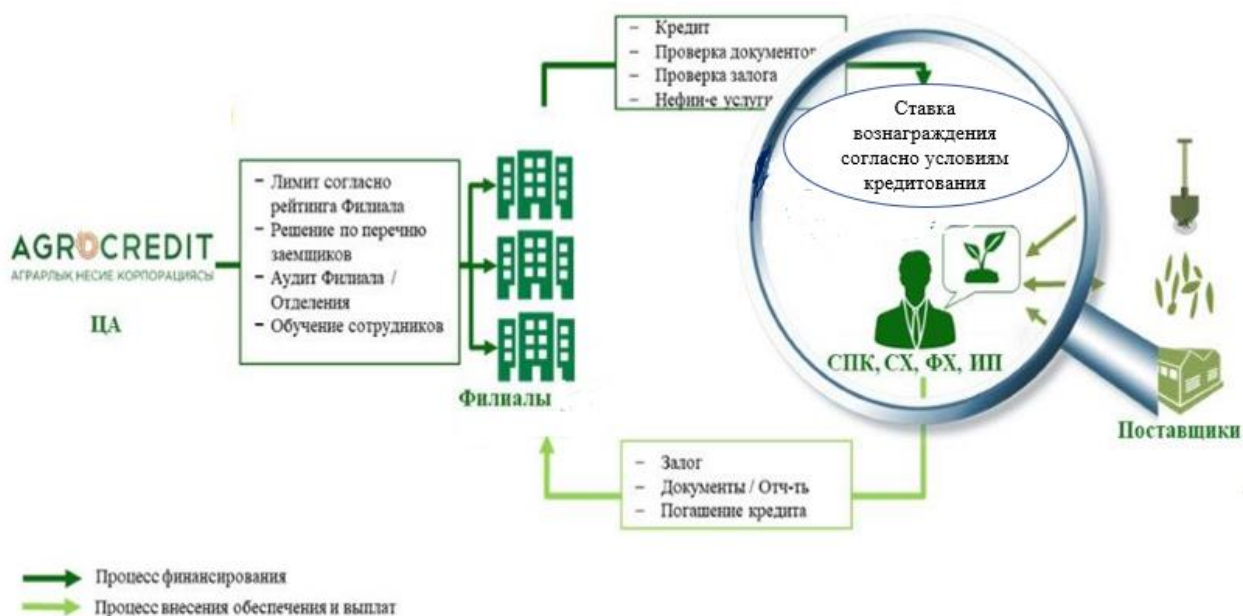
қаржыландыру және бірлесіп қаржыландыру арқылы жеңілдікті қаржыландыруды беруді жүзеге асырады. Қазақстанның барлық өңірлерінде компания 19 филиалмен ұсынылған.

Сондай-ақ, 2021 жылғы желтоқсанда АШҚҚҚ-ның қосылуы шеңберінде АНК-ға микробизнесті, сақтандыру саласындағы операторды агроөнеркәсіптік секторға Кредиттеу жөніндегі функциялар көшті. 2022 жылдың шілдесінен бастап ҚАҚ аккумулятордың еншілес ұйымына айналды. ҚАҚ ауыл шаруашылығы техникасы мен жабдықтарына лизинг беруді жүзеге асырады.

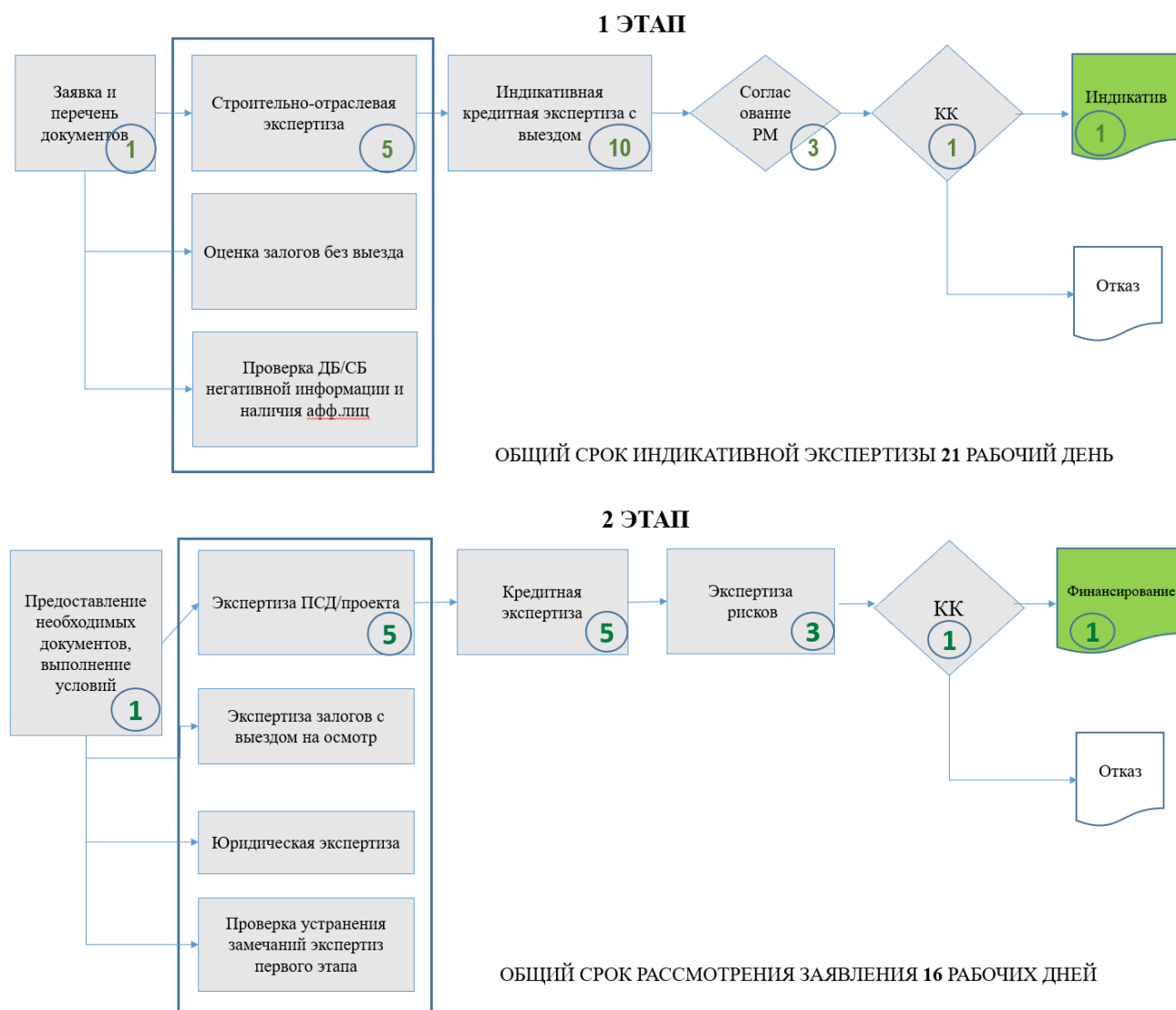
23-сурет-қазіргі бизнес-модель

Тікелей несиелеу

24-сурет-тікелей несиелеудің ағымдағы схемасы

2023 жылғы «03» тамыздан бастап АНК Басқармасының шешімімен 500 млн теңгеден асатын инвестициялық жобаларды екі кезеңді қарау рәсімі енгізілді.

25-сурет-инвестициялық жобаларды екі кезеңмен қарау рәсімі

Тарихи тұрғыдан тікелей несиелеу-бұл АНК-ны қаржыландырудың негізгі әдісі.

АНК ынтымақтастықтың артықшылығы:

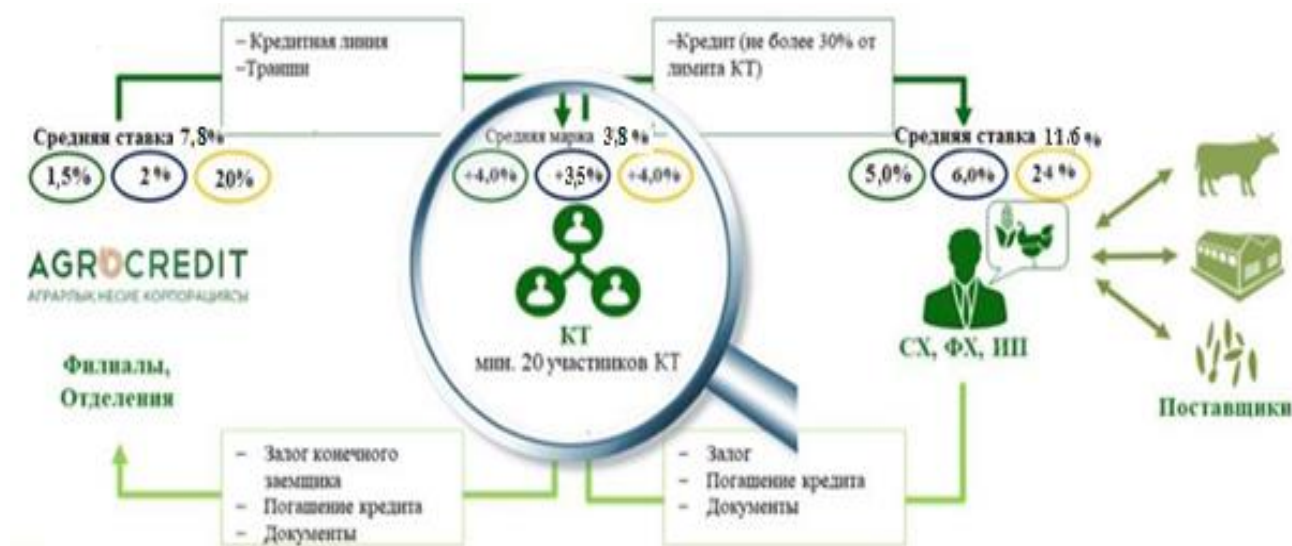
- бюджеттік көздерден және ішінара жарғылық капитал қаражатынан қалыптастырылған төмен пайыздық мөлшерлемелер;
- филиалдардың кең аймақтық желісі;
- мониторинг кезінде анықталған мәселелерге жылдам әрекет ету;
- филиал қызметкерлерінің құжаттарды толтыру бойынша консультациялары;

- «Қазпошта» АҚ бөлімшелері және банк филиалдары арқылы қаражат аудару мүмкіндігі.

Тосқауылдар:

- ауыл шаруашылығындағы жоғары салалық тәуекелдер;
- өтімді кепіл мүлкінің жетіспеушілігі;
- валюта бағамының құбылмалылығына байланысты жобалар (материалдар, жабдықтар) құнының қымбаттауы;
- басқа қаржы институттарында қолданыстағы өтелмеген кредиттердің болуы;
- АӨК субъектілерінің барлығы бірдей қаржылық есептілік жүргізе бермейді;
- қаржылық сауаттылықтың жеткіліксіздігі;
- көптеген АӨК субъектілерінің өңірлік орталықтан қашықтығы;
- интернет желісіне шектеулі қол жетімділік.

Кредиттік серіктестіктер

26-сурет-кредиттік серіктестіктер арқылы кредиттеудің ағымдағы схемасы

АНК ынтымақтастықтың артықшылықтары:

- соңғы қарыз алушылар үшін төмен пайыздық мөлшерлеме;
- жеке қаржы институттарымен салыстырғанда қаржыландырудың икемді шарттары.

Тосқауылдар:

- ауыл шаруашылығындағы жоғары салалық тәуекелдер;
- кредиттік лимиттерге қол жеткізу және НС меншікті капиталының жеткіліксіздігі салдарынан борыштық жүктемені арттыру;
- өтімді кепілмен қамтамасыз етудің болмауы;
- НС қорландыруға қаражаттың жеткіліксіздігі;

- НС-ты қаржылық басқарудың әлсіздігі және НС қызметкерлерінің қаржылық біліктілігінің жеткіліксіздігі;
- төлемге қабілетсіз қатысушыларды тарту қаупі және оларды алып тастау проблемалары;

Екінші деңгейдегі банктер

27 - сурет-ЕДБ арқылы несиелеудің ағымдағы схемасы

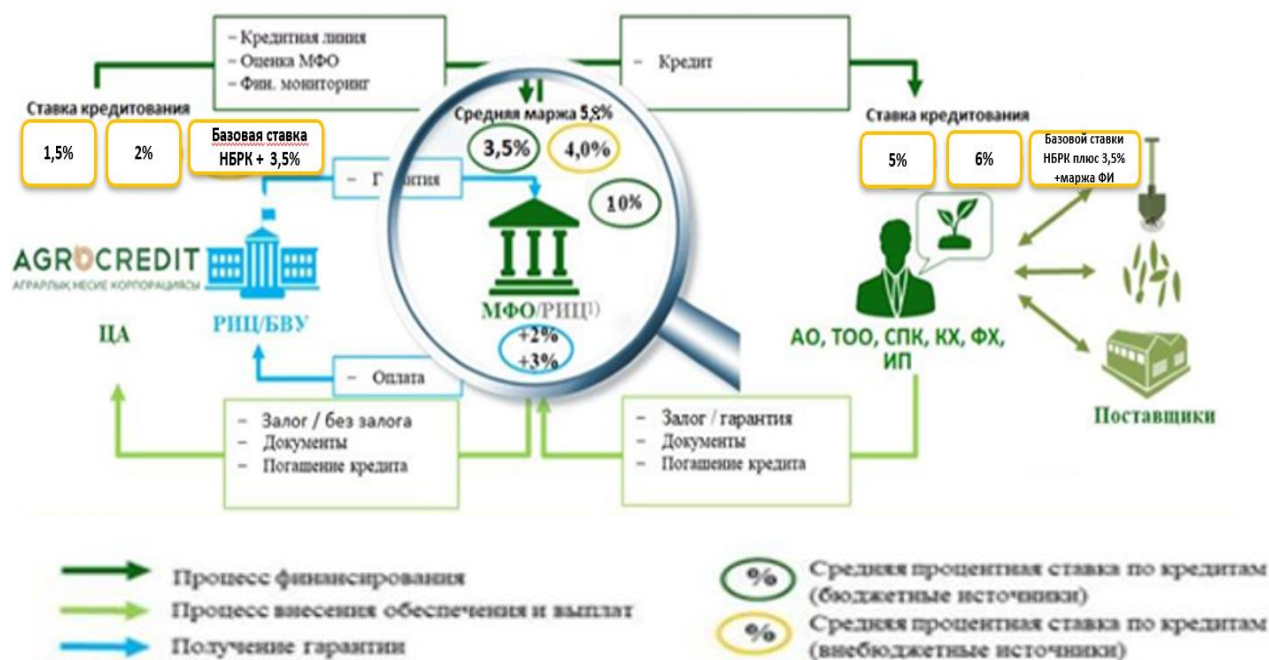
АНК ынтымақтастықтың артықшылықтары:

- кепілсіз несиє желісін ашу;
- ЕДБ операциялық қызметіне АКК-нің минималды араласуы;
- бұрын АНК ұсынған қарыз алушылар тізбесінен берілген кредиттердің көлемі бойынша ғана есептілік беру.

Тосқауылдар:

- ауыл шаруашылығындағы жоғары салалық тәуекелдер;
- АӨК субъектілерін бағалауда банктердің мамандануының жеткіліксіздігі;
- банкке ең жоғары лимитке қол жеткізуге байланысты бір банкке несиє портфелінің көлемін ұлғайту бойынша шектеулер (бір қарыз алушыға ең жоғары тәуекел);
- жалпы әлсіреу аясында және банк секторының шоғырлануы нәтижесінде АНК тәуекел-тәбетін қанағаттандыратын ЕДБ саны азаяды;
- бюджет қаражатының болмауы.

Микроқаржы ұйымдары

28-сурет-МҚҰ арқылы несиелеудің ағымдағы схемасы

АНК ынтымақтастықтың артықшылықтары:

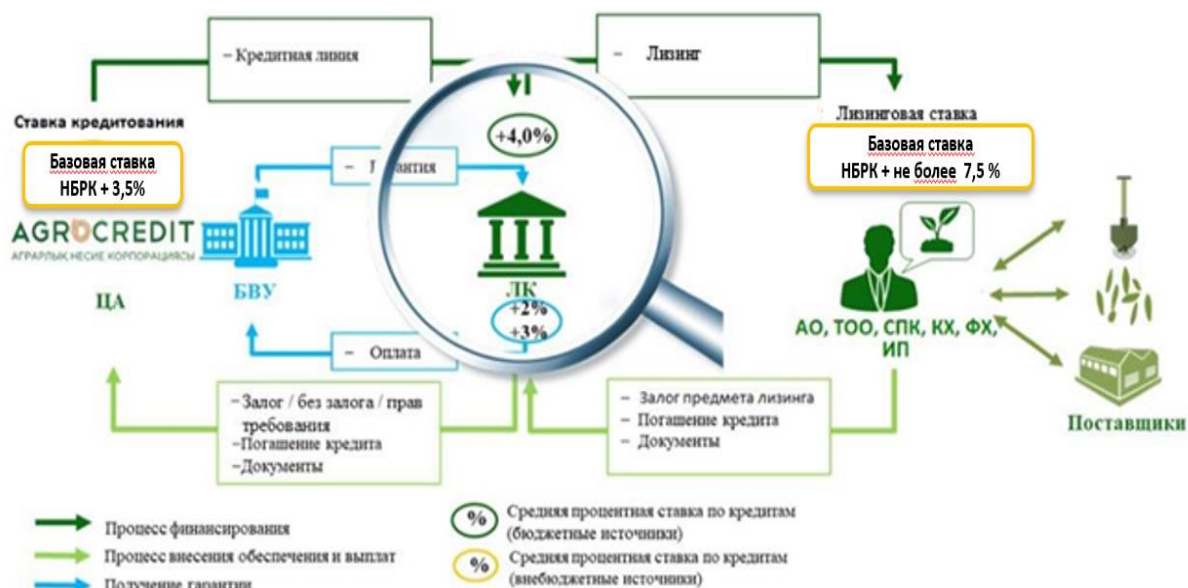
- несиелік ресурстарды тартудың төмен пайыздық мөлшерлемелері;
- «Жоғары сенімді» немесе «Сенімді» рейтингі болған жағдайда кепілсіз несие беру;
- соңғы қарыз алушыларды кепілмен несиелеу;
- 24-40 айға дейінгі жеңілдікті кезеңнің болуы;
- несиелеудің ұзақ мерзімді мерзімдері;
- МҚҰ-ның өнім желісі кеңейтілді (ҚДЖ бойынша несие беру қосылды).

Тосқауылдар:

- ауыл шаруашылығындағы жоғары салалық тәуекелдер;
- МҚҰ-да меншікті өтімділіктің болмауы (МҚҰ-ның Қарыз қаражатына, оның ішінде халықаралық және мемлекеттік қорландыру көздеріне жоғары тәуелділігі. Тиісінше шетелдік қорландыру көздерін тарту кезінде валюталық тәуекелдерді хеджирлеу құралдарының жоғары құны және олардың қысқа мерзімділігі байқалады);
- МҚҰ кепілді қамтамасыз етудің болмауы;
- жобаларды талдау үшін МҚҰ қызметкерлерінің салалық біліктілігінің болмауы;
- МҚҰ үшін төмен пайыздық мөлшерлемелермен қорландырудағы шектеу (Іскер бағдарламасын қоспағанда);
- бюджеттік бағдарламалар шеңберінде МҚҰ табыстылығының төмен деңгейі (маржа 3,5 - 4% дейін);

- МҚҰ пайыздық мөлшерлемелері үшін ауыл шаруашылығы бизнесінің төмен рентабельділігі (ең жоғары мөлшерлеме жылдық 56%).

Лизингтік компаниялар

29-сурет-ЛК арқылы несиелеудің ағымдағы схемасы

АНК ынтымақтастықтың артықшылықтары:

- несиелік ресурстарды тартудың төмен пайыздық мөлшерлемелері;
- кепілсіз және портфель кепілімен несиелеу;
- несиелеудің ұзақ мерзімді мерзімдері;
- 24-36 айға дейінгі жеңілдік кезеңінің болуы.

Тосқауылдар:

- бюджеттік және бюджеттен тыс қаражаттың болмауы;
- ауыл шаруашылығындағы жоғары салалық тәуекелдер;
- жергілікті қаржы институттары тарапынан тартудың жоғары ставкалары; (ЕДБ және т. б.);
- нарықтағы ойыншылардың шектелуі (10 компаниядан аспайтын белсенді қатысушылар);
- қаржы институттарының лизинг/портфель нысанасын қамтамасыз ету ретінде қабылдауға дайын готовстігі.

Әлеуметтік-кәсіпкерлік корпорациялар

30 - сурет-ӘКК арқылы кредиттеудің ағымдағы схемасы

АНК ынтымақтастықтың артықшылықтары:

- кепілсіз несиє желісін ашу;
- несиелік ресурстарды тартудың төмен пайыздық мөлшерлемелері;
- ӘКК операциялық қызметіне АНК-нің ең аз араласуы);
- бұрын АНК ұсынған қарыз алушылар тізбесінен берілген кредиттердің көлемі бойынша ғана есептілік беру.

Тосқауылдар:

- ауыл шаруашылығындағы жоғары салалық тәуекелдер;
- ӘКК-де өзіндік өтімділіктің болмауы;
- ӘКК-ні кепілмен қамтамасыз етудің болмауы;
- жобаларды талдау үшін ӘКК қызметкерлерінің салалық біліктілігінің болмауы;
- ӘКК табыстылығының төмен деңгейі.

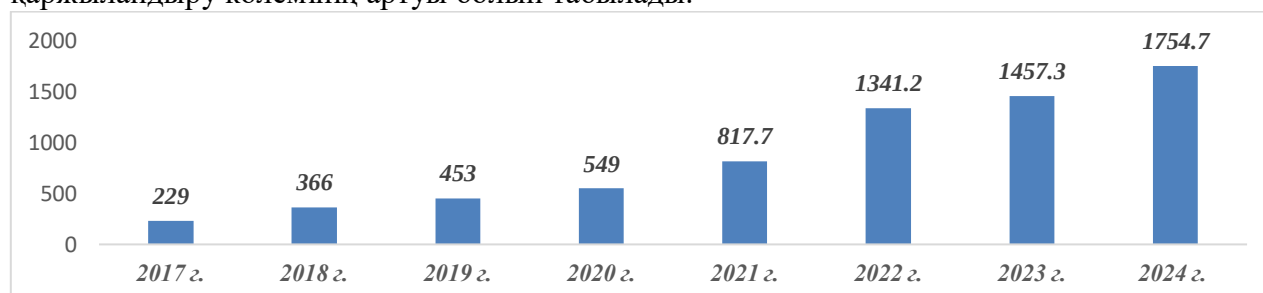
Қаржылық көрсеткіштер

2024 жылы АНК активтері өткен жылмен салыстырғанда 42,3% - ға, меншікті капиталы өткен жылдың жоспары мен фактісінен 2,5 есе асқан қалыптасқан таза пайда есебінен 7,5% - ға өсті. 53,3 млрд. теңге сомасында таза пайда алынды, өсім негізінен несиє портфелінің өсуімен байланысты. Ағымдағы коэффициент 2,36 құрады, бұл АНК ағымдағы міндеттемелерін уақтылы өтеу қабілетін көрсетеді. Қаржылық левередж коэффициенті 2,29 құрады (коэффициенттің белгіленген мәні <1). 2024 жылы дивидендтер төлеуге 20,7 млрд. теңге мөлшерінде сома жіберілді.

Көрсеткіштер	2016 ж.	2017 ж.	2018 ж.	2019 ж.	2020 ж.	2021 ж.	2022 ж.	2023 ж.	2024 ж.
Кірістер	19,1	28,4	37,2	55,2	63,8	80,4	155,4	161,7	256,5
Шығындар	15,3	20,0	23,9	35,1	39,7	69,5	133,0	129,2	192,0
ККС	0,8	1,4	3,0	4,1	4,4	2,2	2,8	11,5	11,2
Таза Пайда	2,9	7,0	10,4	16,0	19,7	8,7	19,5	20,9	53,3
Меншікті Капитал	150,4	152,6	151,3	168,8	167,1	270,7	415,0	431,6	464,2
Активтер	218,4	247,1	372,3	462,9	547,2	806,5	1 329,9	1 072,8	1 526,3

31 - сурет-АНК қызметінің негізгі көрсеткіштері, млрд. теңге

Аграрлық секторды кредиттеу жөніндегі АНК-нің негізгі миссиясын ескере отырып, активтердегі негізгі үлесті кредиттік портфель алады, 2024 жылдың соңында активтерден кредиттік портфельдің үлесі 60,24% - құрады. 2024 жылы кредиттік портфельдің өсуі жоспардан 11,6% немесе 95,6 млрд. теңгеге артық болды, өсудің негізгі себебі жоспардан қаржыландыру көлемінің артуы болып табылады.

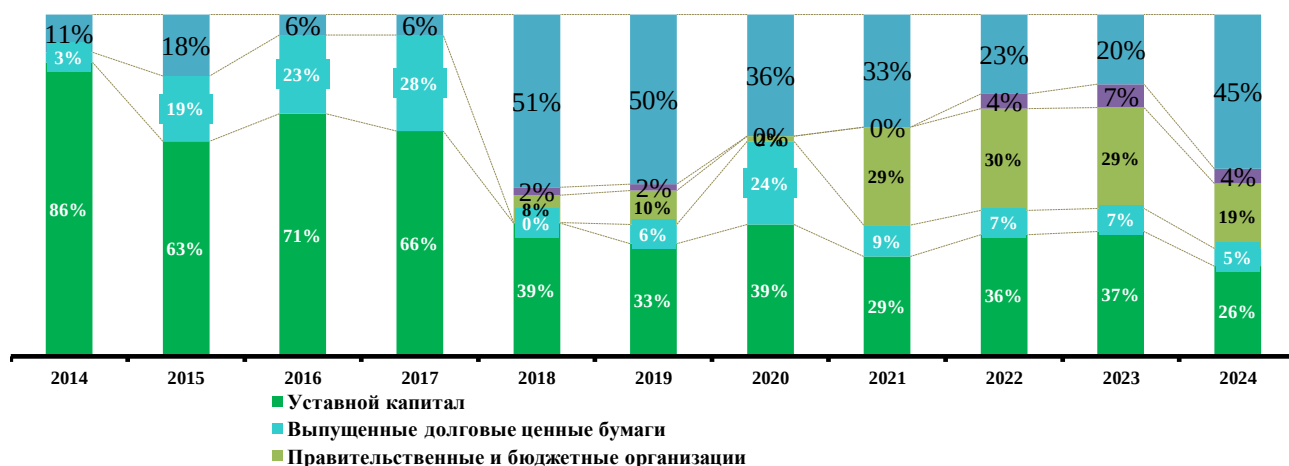

32 – сурет-АНК несие портфелі, млрд. теңге

АНК кредиттік портфельдің сапасын жақсарту бойынша тұрақты негізде жұмыс жүргізеді.

2024 жылдың қорытындысы бойынша проблемалық қарыздар бойынша берешекті өтеу жоспарын орындау 18 428 млн.теңгені немесе жоспарланған 17 881 млн. теңгенің 103% - құрады.

2014 жылдан бастап 2022 жылға дейінгі кезеңде «ҚазАгро» ҰБХ» АҚ-ның (2021 жылдан бастап «Бәйтерек» ҰБХ АҚ) АНК-ны қаржыландырудағы үлесі 97,8%-дан 71,49%-ға дейін төмендеді.

33-сурет – «ҚазАгро» ҰБХ» АҚ (2021 жылдан бастап «Бәйтерек» ҰБХ АҚ) арқылы АНК-ны қаржыландыру құрылымы, %

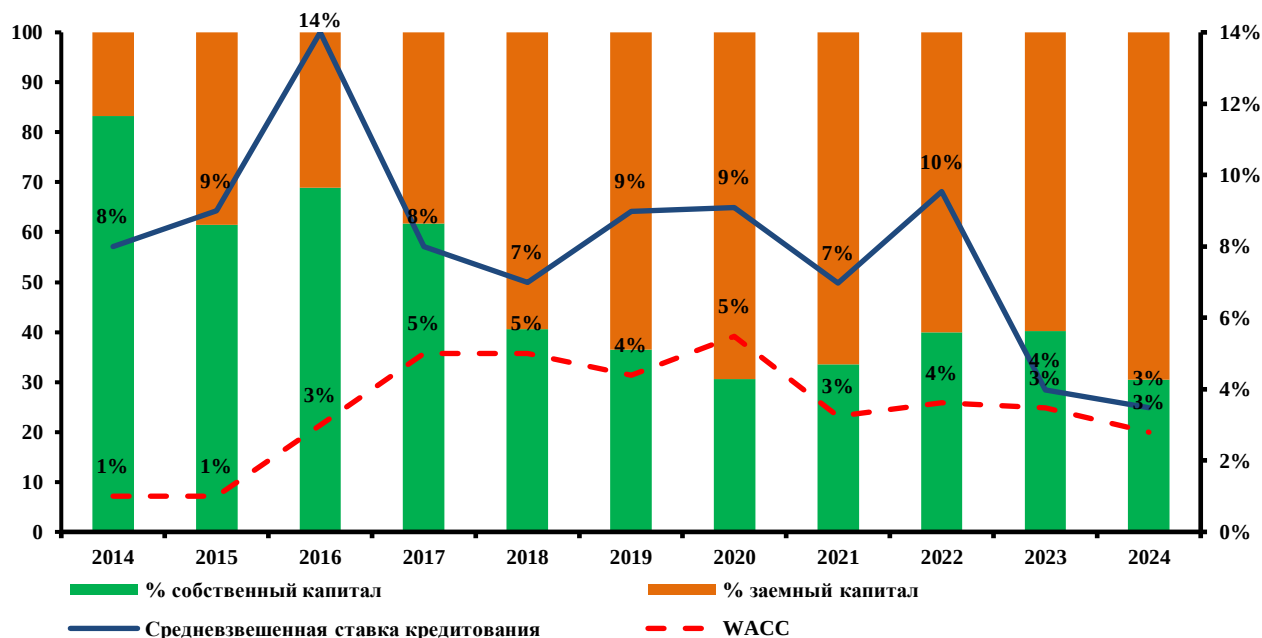
Жалғыз акционер АНК-ның қызметін негізінен жарғылық капиталды толықтыру жолымен қаржыландырды. 2025 жылғы 01 қаңтардағы жағдай бойынша бөлінген қаражат көлемі 428,3 млрд. теңгені құрады.

260,5 млрд. теңге көлеміндегі өсім келесі себептермен байланысты: жалғыз акционер ауысқан кезде (2021 жылғы наурыз) «ҚазАгро» ҰБХ» АҚ активтерін 6,2 млрд. теңге сомасында, ФФПСХ акцияларын 80,4 млрд. теңге сомасында және ҚАҚ акцияларын 147,5 млрд. теңге сомасында АНК-ның жарғылық капиталына беру есебінен; АНК-ны оған ФФПСХ-ны қосу арқылы қайта ұйымдастыру (2021 жылғы желтоқсан); ҚАҚ еншілес ұйымын сатып алу (2022 жылғы шілде); оның жарғылық капиталын 20,0 млрд теңгеге ұлғайту (2023 жылғы шілде); сондай-ақ 2023 жылғы 6 айдағы аудиторлық шолу нәтижелері бойынша бөлінбеген пайда есебінен жарғылық капиталды төлеу шотына 6,5 млрд теңге сомасын қалпына келтіру.

Сондай-ақ, 2010 жылдан бастап көктемгі егіс және егін жинау жұмыстары (бұдан әрі – КЕЖЕЖЖ) бағдарламасын қаржыландыру мақсатында АНК-ға жыл сайын бюджеттік несие қаражаты тартылады. Бағдарламаның қолданылу кезеңінде, яғни 2010 жылдан 2024 жылға дейін жалпы сомасы 897,2 млрд. теңге бөлінді. 2022 жылға дейін КЕЖЕЖЖ (Көктемгі егіс және жинау жұмыстары) мақсатындағы қарыздар қысқа мерзімді болып, бір жыл ішінде өтелді, ал 2022 жылдан бастап осы бюджеттік бағдарлама бойынша несие беру мерзімі 2 жылға дейін ұзартылды.

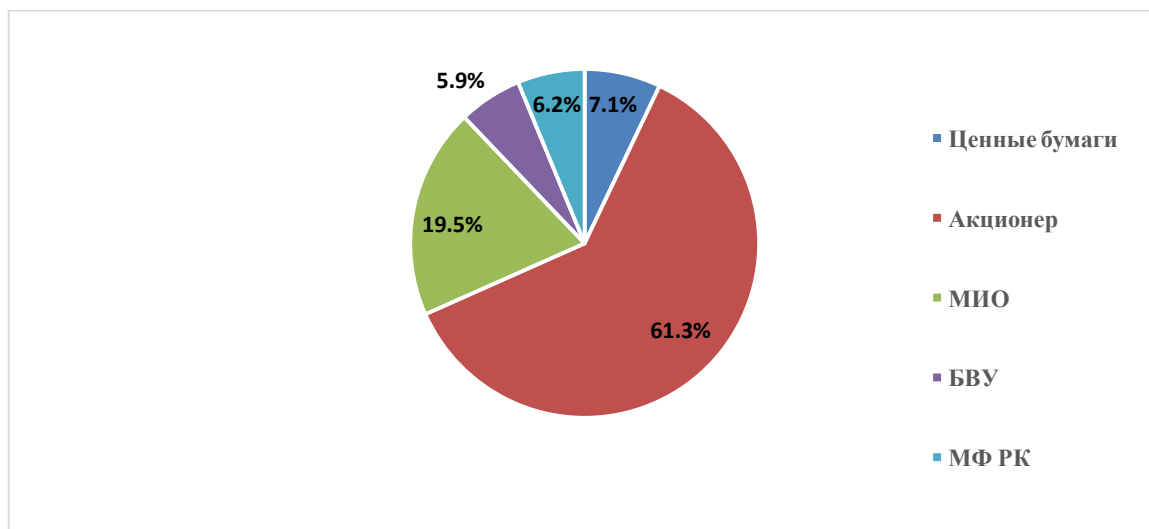
2024 жылы бюджеттік несие беру есебінен бөлінген 140 млрд теңгеден басқа, 2024 жылғы КЕЖЕЖЖ (Көктемгі егіс және жинау жұмыстары) қаржыландыруға 179,5 млрд. теңге және 2025 жылғы КЕЖЕЖЖ ерте қаржыландыруға 100 млрд. теңге қосымша облигациялық қарыздар түрінде тартылды.

Өсімдік шаруашылығы бағытымен шектелмей, 2024 жылы АНК АӨК-дегі (Агроөнеркәсіптік кешендегі) жобаларды қаржыландыруға, оның ішінде тамақ өнімдерін өндіру және қайта өңдеу бойынша кәсіпкерлерді қолдау үшін де 85 млрд теңге тартты.

34-сурет-капиталдың орташа өлшенген құны

Капитал нарығында қаражат тартуды және Қазақстан Республикасының республикалық бюджеті, Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі, Қазақстан Республикасының Ұлттық қоры, жергілікті атқарушы органдардың қаражаты есебінен қаржыландырудың ұлғаюын ескере отырып, АНК-ның тарихи WACC (капиталдың орташа өлшенген құны) төмен деңгейде сақталуда (2024 жылдың соңына қарай 2,79%).

35-сурет-қорландыру көздері, 2024 ж.

2024 жылдың соңына қарай, барлық қарыз капиталының 26,3%-ы жылдық 1%-дан аз мөлшерлемен тартылған. Түрлі бағдарламалар бойынша кредиттеуді бөлу құрылымын ескере отырып, АӨК субъектілеріне төмен пайыздық мөлшерлемелер бойынша қаржыландыру беру меншікті капиталдан қолжетімді қаражаттың болуымен шектелетін болады.

2024 жылдың аяғында қорландыру көздері бойынша орташа өлшенген мөлшерлемелер:

Қорландыру көздері	Орташа өлшенген мөлшерлеме	Қарыз капиталындағы үлес
ЖАО	0,02%	19,5%
Бағалы қағаздар	14,17%	55,8%
Акционер	0,97%	12,5%
ҚРҚМ	0,01%	6,2%
ЕДБ	17,54%	5,9%
БАРЛЫҒЫ	3,48%	100%

Кестеде көрсетілгендей, АНК қарыз капиталының орташа өлшенген мөлшерлемесі жылдық 3,48% құрады.

4-кесте-SWOT талдау

S-күшті жақтары	W-әлсіз жақтары
✓ ҚР Ауыл шаруашылығы секторын мемлекеттік қолдаудың болуы ✓ Қаржы агенттігі мәртебесінің болуы ✓ Жеңілдетілген несиесі шарттары және төмен пайыздық бюджеттік несиесі ресурстарына қол жетімділік ✓ Аккумулятор филиалдарының кең аймақтық желісінің болуы ✓ НС желісі бойынша қаражатты орналастырудың жолға қойылған желісі ✓ АШТӨ мен АӨК саласындағы қаржы институттарын қаржыландыру бойынша жинақталған сараптама тәжірибесі ✓ Қызметкерлердің кәсіби штаты	✓ АНК пайыздық мөлшерлемесінің бюджеттік қорландыруға айтарлықтай тәуелділігі ✓ Қаржы институттары мен АӨК субъектілері үшін қаржылық емес қызметтердің дамымауы ✓ Ауыл шаруашылығы саласының кәсіпорындарына кредиттердің жоғары үлесі және онымен байланысты тәуекелдер ✓ Автоматтандырудың орташа деңгейі ✓ Кадрлардың ауысуы
O-Мүмкіндіктер	T-Қауіптер
✓ Нарық үшін жаңа өнімдер мен қызметтерді енгізу ✓ Ішкі және халықаралық электрондық коммерцияны дамыту ✓ Технологиялық инновацияларды енгізу ✓ Қорландыруды тарту көздері мен тетіктерін әртараптандыру ✓ Институционалдық жетілу мен НС дербестігін дамытуға белсенді жәрдемдесу ✓ Халықаралық қаржы институттарымен (АДБ, ЕҚДБ және т.б.) ынтымақтастық. ✓ Экожүйелерді қалыптастыру үшін инвестициялық жобаларды қоса қаржыландыру және сүйемелдеу ✓ Басым секторларға кредит беруді ынталандыру бөлігінде мемлекетті қолдау ✓ банктер, МҚҰ тарапынан АӨК секторын қаржыландыруға мүдделілік	✓ Қолайсыз табиғи-климаттық жағдайлар және эпидемиялар ✓ Тұрақсыз геосаяси және макроэкономикалық жағдай ✓ Мемлекеттің а / ш секторын қаржыландыруды төмендетуі ✓ АНК рейтингінің төмендеуі ✓ Халықаралық қаржы нарығындағы проблемалар салдарынан тартылатын қорландыру бойынша пайыздық мөлшерлемелерді арттыру, инфляциялық жүктемені және валюталық тәуекелдерді ұлғайту ✓ АӨК субъектілерінің төлем қабілеттілігін төмендету ✓ АӨК-ні қаржыландыруға және АНК-мен ынтымақтастықты дамытуға қаржы институттарының мүдделілігін төмендету

	✓ Аймақтардағы Интернетке қол жетімділік пен жылдамдықтағы қиындықтар ✓ Қин-ға қойылатын нормативтік талаптарды қатаңдату.институттарға ✓ Валюта бағамының құбылмалылығына, жеткізу тізбегінің үзілуіне байланысты жобалар құнының қымбаттауы
--	---

Халықаралық тәжірибеге шолу

Халықаралық тәжірибеге сәйкес АӨК субъектілерін қолдаудың кредиттік-қаржылық жүйесінің бағыттылығы ерекшелігінің төрт негізгі түрін ажыратуға болады:

- АӨК субъектілерін қаржыландыруды ауыл шаруашылығына мамандандырылған ірі банктер (Швеция, Нидерланды, Үндістан) жүзеге асыратын мемлекеттер;
- коммерциялық банктер үшін банктік кредиттерге мемлекеттік кепілдіктер беру және пайыздық мөлшерлемелерді субсидиялау жолымен АӨК субъектілерін қаржыландыру үшін қолайлы жағдайлар жасалатын мемлекеттер (Ұлыбритания, Словакия, Чехия, Қытай, Австрия, Бразилия);
- АӨК субъектілерін қаржыландыруда кооперативтік банктер (Франция, Германия, Польша, Оңтүстік Корея) негізгі рөл атқаратын мемлекеттер;
- АӨК (Агроөнеркәсіптік кешен) субъектілерін қаржыландыруда негізгі рөлді банк емес несие ұйымдары, несие серіктестіктері мен қауымдастықтар атқаратын мемлекеттер (АҚШ, Австралия, Канада, Орталық және Шығыс Еуропа елдері).

Әлемде АӨК-ті кредиттеудің бірыңғай саясаты жоқ. Әрбір жеке мемлекет АӨК-ті қолдаудың өзіндік бірегей экожүйесін қалыптастырды. АНК үшін барынша көп мүмкіндіктерді анықтау мақсатында төрт ерекшеліктің әрқайсысының өкілі болып табылатын елдердің АӨК (Агроөнеркәсіптік кешен) дамыту институттары таңдап алынды: АҚШ (Farm Credit System), Германия (Rentenbank), Үндістан (NABARD), Бразилия (Brazilian Development Bank).

Дамыған елдерде қорландырудың негізгі көздері капиталдың сыртқы нарықтары болып табылады, ал дамушы елдерде, капитал нарықтарының әлсіз дамуына байланысты, негізінен бюджет қаражаты. Шет елдердегі қолдау түрлерінің негізгісі несиелеу болып табылады. Салыстырмалы ұйымдарда Ауыл шаруашылығын қаржыландыруға қатысатын қаржы институттарының желісі тұтастай алғанда бірдей болып қалады.

Фермерлік несие жүйесі (АҚШ)

Фермерлік несие жүйесі-бұл АШТӨ, ауыл шаруашылығымен байланысты кәсіпорындар мен ауылдық инфрақұрылымды жеткізушілерді қолдау мен дамытуға бағытталған несиелік серіктестіктер, банктер және мамандандырылған көмекші институттар желісі. Несиелерден басқа, жүйе ұйымдары лизинг, бірлесіп қаржыландыру, сақтандыру және басқа да байланысты қызметтерді ұсынады.

Мемлекет осы жүйенің кредиттік ұйымдарына тікелей қаржылық қолдау көрсетпейді. Жүйенің кооперативті меншік нысаны бар, ал жүйенің иелері соңғы қарыз алушылар – несиелік серіктестіктердің мүшелері болып табылады. Капиталдың ішкі және сыртқы нарықтарында облигациялар шығару арқылы қаражат тартуды банктерді қаржыландыру жөніндегі Федералды Корпорация жүзеге асырады. Ол жүйенің банктеріне қаражат береді,

банктер оларды несиелік бірлестіктерге береді, несиелік бірлестіктер соңғы қарыз алушыларды қаржыландырады. Осылайша, жүйе капитал нарықтарынан АӨК субъектілеріне қаражаттың тұрақты қозғалысын қамтамасыз етеді. Фермерлік несие жүйесі дамыған экономиканың үлгісі және несиелік серіктестіктердің көп деңгейлі жүйесінің мысалы болып табылады.

36-сурет-фермерлік несие жүйесінің бизнес-моделі

Фермерлік несие жүйесінің бизнес-моделінің маңызды құрамдас бөліктері:

- несиелік серіктестіктердің көп деңгейлі жүйесін дамытудың сәтті мысалы;
- жүйеде қосалқы құрылымдардың болуы;
- мемлекеттің тікелей қаржылық қолдауының болмауы.

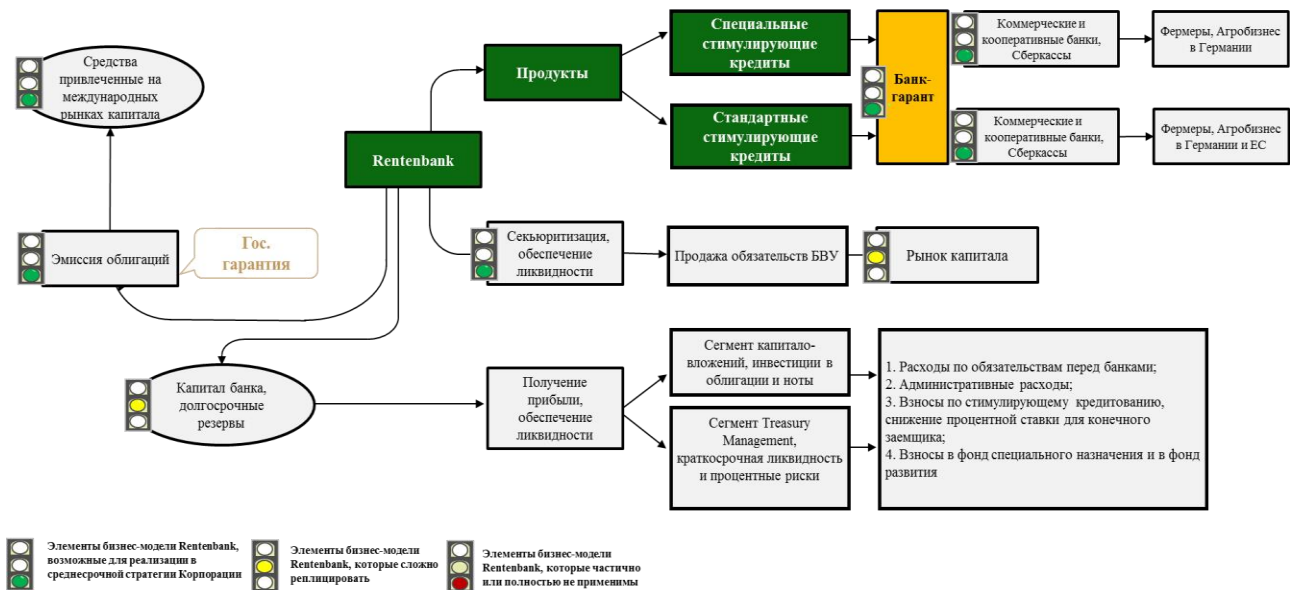
АНК үшін ең көп қолданылатын элементтер:

- сақтандыру жүйесі.

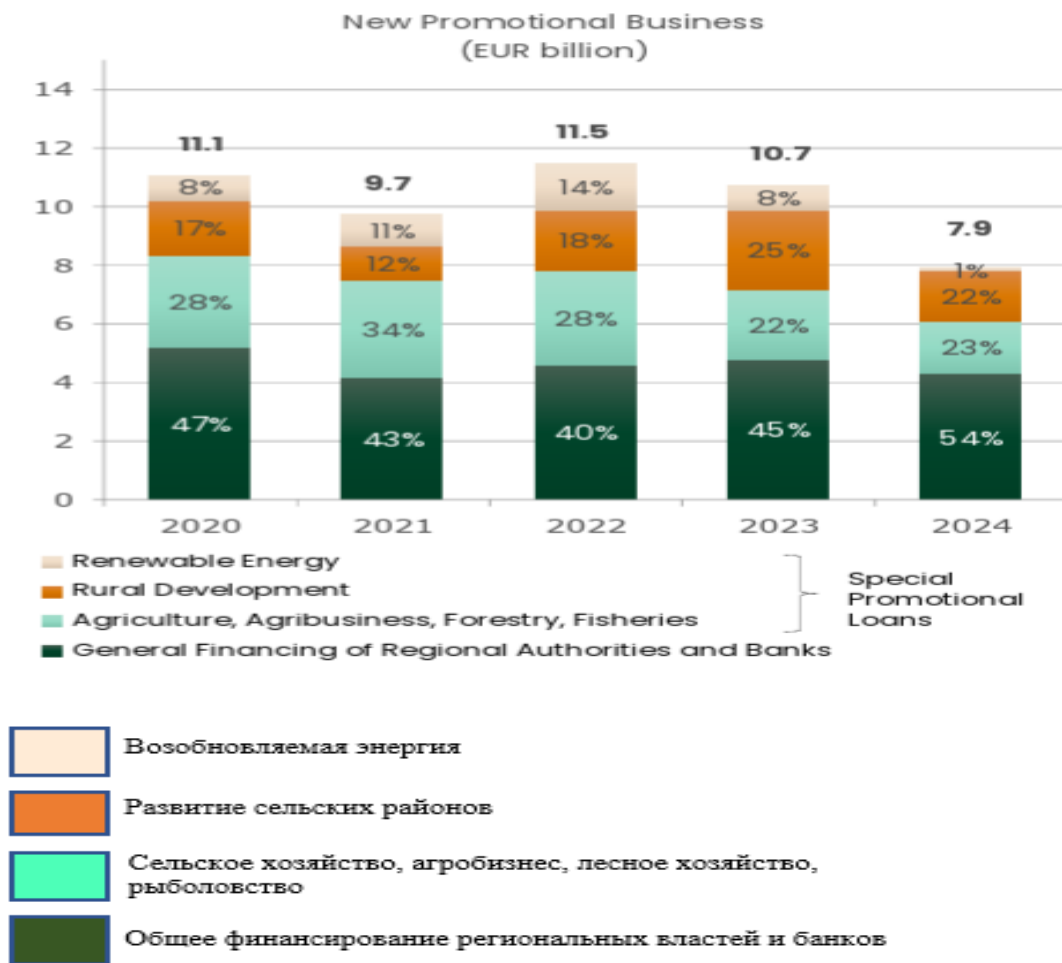
Landwirtschaftliche Rentenbank (Германия)

Rentenbank-несиелер мен арнайы мақсаттағы қорлар арқылы ауыл шаруашылығын қолдауды жүзеге асыратын мемлекеттік банк. Банктің негізгі өнімдері Германия мен Еуропалық Одақтағы фермерлер мен агробизнеске берілетін арнайы ынталандырушы несиелер мен стандартты ынталандырушы несиелер болып табылады. Банк *bürgschaftsbank* кепілгер банкінің қатысуымен несиені қайта қаржыландыру схемасын пайдалана отырып, коммерциялық және кооперативтік банктер арқылы түпкілікті қарыз алушыларға кредит беруді жүзеге асырады. Rentenbank жергілікті банкке кепіл талабы бар, түпкілікті қарыз алушылар берешегін өтемеген жағдайда кредиттік тәуекелдерді көтермейді. Несиелік ұйымдар пайыздық маржаны бағалайды және несиелік тәуекелдерді толығымен көтереді.

Банк үшін қорландырудың негізгі көзі халықаралық капитал нарықтарында тартылған қаражат болып табылады. Банктің өз міндеттемелері бойынша Германия Федеративтік Республикасының мемлекеттік кепілдігінің болуы арқасында капитал нарықтарына еркін қол жеткізу және тиімді қайта қаржыландыру шарттары бар. Rentenbank облигациялары бойынша несиелік тәуекелдер ГФР шығарған салыстырмалы облигацияларға инвестициялармен байланысты тәуекелдерге тең. Банк сонымен қатар өтімділікті қамтамасыз ету және кіріс алу мақсатында міндеттемелерді сатуды және бағалы қағаздарға инвестициялар тартуды қамтитын секьюритизация құралын пайдаланады.

37-сурет-Rentenbank бизнес моделі

38-сурет-Rentenbank агробизнесті және ауылдық жерлерді қаржыландыру

Rentenbank бизнес-моделінің маңызды компоненттері:

- банктің міндеттемелері бойынша Мемлекеттік кепілдік және капитал нарықтарында арзан қаражат тарту мүмкіндігі;
- кепілгер банкпен несиені қайта қаржыландыру схемасы;
- секьюритизлендіру құралдары.

АНК үшін ең көп қолданылатын элементтер:

- қаржы институттарымен жұмыс істеу үшін кепіл-банк құру мақсатында Холдингінің еншілес ұйымдарын тарту мүмкіндігі;
- секьюритизлендірілген қарыздар шығару мүмкіндігі.

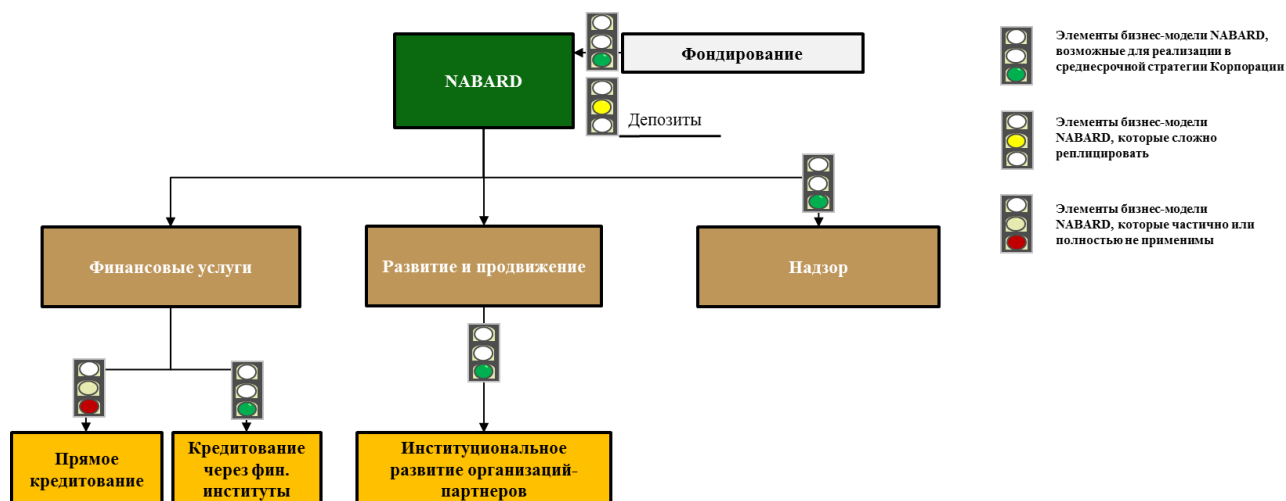
НАБАРД (Үндістан)

NABARD (ауыл шаруашылығы және ауыл шаруашылығын дамытуға арналған Ұлттық банк) мемлекеттің 100% қатысуымен АӨК дамыту институты болып табылады. Банк үшін қорландырудың негізгі көздері қорлар, мемлекеттік бюджет, депозиттер, халықаралық қарыздар және облигациялар шығарудан түсетін кірістер болып табылады.

Банктің бизнес-моделінде қызметтің үш негізгі бағыты айқындалған: Ауыл шаруашылығын қаржыландыру, АӨК субъектілері мен серіктес қаржы ұйымдарын ілгерілету және дамыту, қадағалау және реттеу функциялары. Қаржы қызметтері шеңберінде банк АӨК субъектілерінің өндірістік қызметін қаржыландыруды, басқа қаржы ұйымдары берген кредиттерді қайта қаржыландыруды, сондай-ақ қаржыландырылған инвестициялық жобалардың мониторингін жүзеге асырады. Банк пайдаланатын қаржыландырудың негізгі құралдары: өңірлер бойынша ауылдық кредитке қажеттілікті бөлуді жоспарлау, кредиттік желілерді ұсыну, АӨК-дегі инвестициялық жобаларды қоса қаржыландыру болып табылады. Сонымен қатар, банк сақтандыру компанияларымен белсенді жұмыс істейді.

Даму және ілгерілету функциялары оқыту, тренингтер, консультациялар өткізу, ауылдық жерлерде АӨК және қаржы жүйесі субъектілері үшін инновациялық модельдер мен практикаларды дамыту жолымен іске асырылады. Банк шағын несиелеу жүйесін дамыту және халықтың әлеуметтік осал топтарын қолдаудың арнайы қорларын құру арқылы ауылдық жерлерде қаржыландырудың қолжетімділігін арттыруға тікелей қатысады. Сондай-ақ, банк заңнаманы қалыптастыруда мемлекеттің қолдауын жүзеге асырады және ауылдық жерлерде инфрақұрылымды дамытуға қатысады.

Банктің қадағалау функцияларына аймақтық банктер мен кооперативтік банктердің жағдайын тексеру және бақылау кіреді.

39-сурет-NABARD бизнес моделі

NABARD бизнес-моделінің маңызды компоненттері:

- қаржыландыру, жылжыту, дамыту және қадағалау функцияларын біріктіру.

АНК үшін ең көп қолданылатын элементтер:

- қаржы институттарын институционалдық дамыту;
- АӨК субъектілері мен қаржы институттарын білім беру және консультациялық қолдау.

BNDES (Бразилия)

BNDES (Ұлттық экономикалық және әлеуметтік даму банкі) - мемлекеттің 100% қатысуымен даму институты. Банк үшін қорландырудың негізгі көздері мемлекеттік бюджет, салықтық аударымдар қоры, халықаралық қарыздар және облигациялар шығарудан түскен кірістер болып табылады.

BNDES негізгі қаржылық көрсеткіштері	3Q24
Рейтинг (Moody's/S&P)	Ba1 / BB
Активтер (BRL bn)	807
Капиталдың жеткіліктілік коэффициенті, %	31,9
NPL, %	3,24
ROA	3,42
ROE	9,2

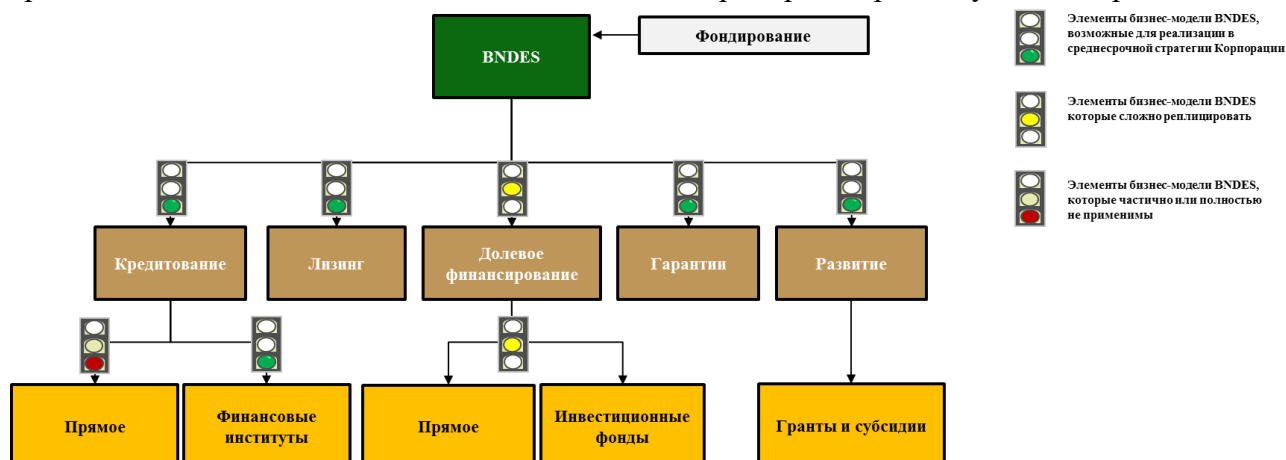
BNDES портфолиосының сапасы тұрақты, портфолионың 54,2% - ы қаржы институттарының портфелінде (қаржылық делдалдар мен банктік кепілдіктер) немесе федералды үкіметтің кепілдігімен жабылған.

40-сурет-BNDES несие портфелінің сапасы

Банк Бразилияда ұзақ мерзімді қаржыландырудың негізгі көзі болып табылады. Банктің назары инвестициялық жобаларды қаржыландыруға бағытталған. Қазіргі уақытта ауыл шаруашылығындағы және басқа салалардағы микро, шағын және орта кәсіпорындарды қолдау стратегиялық басымдық болып табылады.

Банк Ауыл шаруашылығын дамытудың 15 бағдарламасын іске асырады. Банктің негізгі өнімі тікелей және серіктес қаржы институттары арқылы берілетін несиелеу болып табылады. Банктің өнім желісінде микро және шағын бизнесті және жеке кәсіпкерлерді қаржыландыруға бағытталған несие карталары да бар. Банкте экспортты ілгерілетуге бағытталған арнайы несие желілері бар. Банк сонымен қатар қаржы институттары арқылы қаржылық және операциялық лизинг ұсынады. Дәстүрлі қаржылық өнімдерден басқа, банк үлестік қаржыландыру құралдары арқылы Бразилиялық бизнесті қолдайды. BNDES мамандандырылған қорлар арқылы инновациялық және технологиялық жобаларға гранттар мен субсидиялар бөледі.

41-сурет-BNDES бизнес моделі

BNDES бизнес-моделінің маңызды компоненттері:

- Ауыл шаруашылығын қолдаудың кешенді тәсілі-несие берудің көптеген құралдары мен бағдарламалары;

- лизингпен, үлестік қаржыландырумен, кепілдіктермен, гранттармен және субсидиялармен айналысатын еншілес ұйымдар мен қорлардың болуы.

АНК үшін ең көп қолданылатын элементтер:

- АӨК субъектілері үшін кепілдіктер жүйесін дамыту;
- қаржы институттары арқылы қаржылық және операциялық лизингті дамыту;
- қаржы институттары арқылы кредиттеуді дамыту;
- үлестік қаржыландыру құралын қарау мүмкіндігі.

42-суретте халықаралық АӨК (Агроөнеркәсіптік кешен) дамыту институттарында және АНК-да қолданылатын қаржы құралдары мен даму элементтері көрсетілген. АНК стратегиясын іске асыру үшін дәстүрлі қаржы-кредит тетіктері мен даму мен ілгерілету құралдарын кешенді қолдану қажет:

- 1) АӨК субъектілері үшін кепілдіктер жүйесін дамыту;
- 2) АӨК-те ең үлкен экономикалық әсері бар жобаларды қаржыландыруға назар аудару;
- 3) АӨК қосылған құн тізбегінің әртүрлі бағыттары бойынша жобаларды қаржыландыру;
- 4) қаржылық және операциялық лизингті дамыту;
- 5) АӨК субъектілері үшін кеңес беру және оқыту;
- 6) ауылдық жерлерде инфрақұрылымды дамыту;
- 7) қаржы институттарын институционалдық дамыту.

Инструменты	Rentenbank	Farm Credit	BNDES	NABARD	ACC	
Финансовые услуги						
Прямое- кредитование		✓	✓	✓	✓	●
Кредитование через фин. институты	✓		✓	✓	✓	●
Долевое финансирование			✓			●
Гарантии для субъектов АПК			✓			●
Специализированные фонды	✓		✓	✓		●
Со/Финансирование инвестиционных проектов	✓	✓	✓	✓	✓	●
Лизинг прямой		✓			✓	●
Лизинг через фин. институты			✓			●
Венчурное финансирование			✓			●
Гранты/Субсидии	✓		✓	✓	✓*	●
Страхование		✓		✓	✓	●
Развитие						
Консультационные услуги		✓		✓		●
Обучение и тренинги				✓	✓*	●
Методологическая поддержка				✓	✓	●
Развитие инфраструктуры в сельской местности	✓	✓	✓	✓		●
Инвестиционные проекты по развитию финансовых институтов				✓	✓*	●

● Инструменты, рекомендуемые для реализации в долгосрочной стратегии Корпорации
 ● Инструменты, которые сложно реплицировать
 ● Инструменты, которые частично или полностью не применимы
 ★ Реализация данной меры не в полном объеме

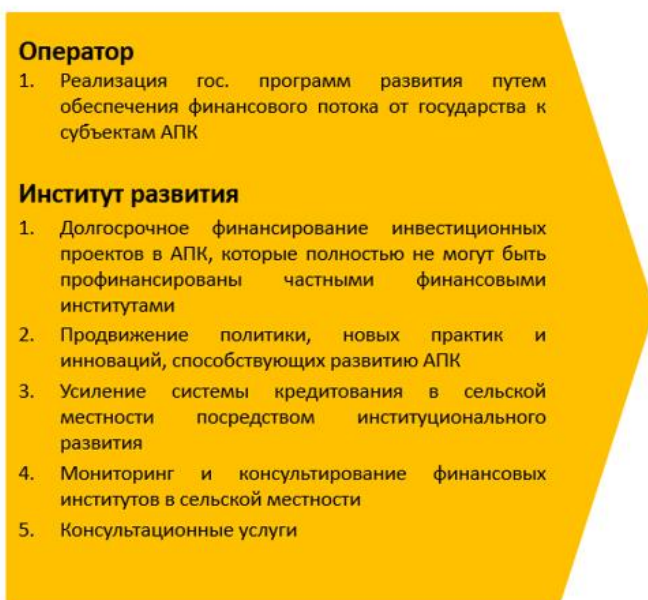
42-сурет-АӨК субъектілерін қолдау жүйесінің халықаралық тәжірибесі

Мақсатты бизнес моделі

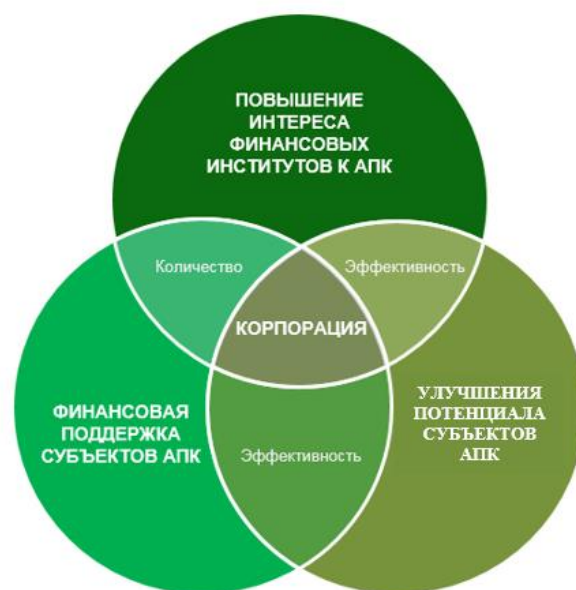
Холдингінің еншілес ұйымы бола отырып, АНК ауылдық жерлерде бәсекеге қабілетті кәсіпкерлікті дамытуды ынталандыратын қолжетімді кредиттеу жүйесін қалыптастыру жөніндегі мемлекеттік саясатты іске асырады. АНК жұмысының негізгі қағидаты-АШТӨ-ні қолжетімді қаржы ресурстарымен қамтамасыз ету.

Жалғыз акционер: «Бәйтерек» Ұлттық басқарушы холдингі» АҚ.

Функции оператора и института развития

Комплексный подход

43 - сурет-АНК стратегиясының тұжырымдамасы

Мақсатты бизнес-модель шеңберінде қызметтің екі бағыты айқындалды: АӨК субъектілеріне тікелей және жанама кредит беру. Бірінші бағыт АӨК қаржыландыру бөлігінде қаржы институттарының институционалдық дамуының артуына қарай тікелей кредиттеуді (оның ішінде микрокредиттеуді) және жанама кредиттеуді қамтитын болады.

АНК сонымен қатар АӨК-те салалық тәуекелдерді сақтандыру жүйесін дамытуға қатысады, бұл АШТӨ-нің мүлктік мүдделерін қорғауды, АӨК субъектілерін қаржыландырудың қолжетімділігін арттыруға мүмкіндік береді. АНК онлайн сақтандыру ақпараттық жүйесінің жұмыс істеуін бақылай отырып, сақтандыру сыйлықақылары сомасының 80% - субсидиялауды жүзеге асыра отырып, АӨК-те сақтандыру саласындағы оператор ретінде әрекет етеді.

Бюджет қаражатына тәуелділікті азайту үшін АНК өзінің қорландыру көздерін әртараптандыратын болады. Капиталдың ішкі нарықтарында қаражат тарту негізінен корпоративтік облигациялар шығару арқылы жүзеге асырылуы мүмкін. АНК сонымен қатар халықаралық қаржы институттарынан қаражат тартатын болады. Мақсатты бизнес-модельде АНК қызметінің екі негізгі бағыты анықталды: қаржылық және қаржылық емес қолдау шаралары.

Қызметтер мен өнімдердің өзгеруі жақын арада клиенттердің кредиттік скорингінде жасанды интеллектті қолдана отырып, қызмет көрсетуді дербестендіруге, АНК операциялық

қызметінде шешімдер қабылдауға негізделетін болады. Бұл тұтынушыларға қызмет көрсету жылдамдығына әсер етеді, сонымен қатар АНК шығындарын оңтайландырады.

Сондай-ақ филиалдар желісін басқару үшін жаңа технологияны қолдану жоспарлануда, бұл технология барлық филиалдар туралы деректерді жинақтайды, әлеует пен жүктемені бағалайды, клиенттердің белсенділігі туралы деректерге сүйене отырып, әлеуетті кеңселердің тиімділігін есептейді.

Тікелей қаржыландыру

44-сурет-тікелей қаржыландыру тәсілі

АНК салаға барынша әлеуметтік-экономикалық әсері бар АӨК субъектілерін қолдауға бағытталған нүктелік жеңілдікті қаржыландыру жүзеге асырылатын болады. Еңбек өнімділігін арттыру және салынған қаражаттың тиімділігін арттыру мақсатында АӨК субъектілеріне кешенді консультациялық қолдау алу үшін жағдайлар жасалатын болады.

Стратегия шеңберінде АӨК инвестициялық жобаларын қаржыландыру және сүйемелдеу жүзеге асырылатын болады.

Несиелік серіктестіктер арқылы қаржыландыру

45-сурет-АӨК субъектілерін НС арқылы қаржыландыруды дамыту тәсілі

АӨК субъектілерін қаржыландыруды дамыту шеңберінде кредиттік серіктестіктер арқылы жүзеге асырылатын болады:

- НС қаржыландыру;
- НС жүйесін институционалдық дамытуды кешенді қолдау.

АӨК субъектілерін микроқаржы ұйымдары арқылы қаржыландыру

46-сурет-АӨК субъектілерін МҚҰ, ӨИО арқылы қаржыландыруды дамыту тәсілі

АӨК субъектілерін қаржыландыруды дамыту шеңберінде микроқаржы ұйымдары арқылы ауылдық жерлерде барынша қамтылуы бар қолданыстағы орнықты МҚҰ, ӨИО Кредиттеу жүзеге асырылатын болады.

АНК даму институты ретінде МҚҰ нарығын дамыту үшін мынадай іс-шараларды жүзеге асыруды жоспарлап отыр:

- 1) мемлекеттік және өзге де қорландыру көздері есебінен қорландыруды кеңейту шарттарын жасау;
- 2) азық-түлік бағдарламасының шарттарын және МҚҰ-ға қойылатын негізгі талаптарды жетілдіру.

Қазақстан Республикасы Президентінің 2022 жылғы 26 қыркүйектегі № 1021 Жарлығымен бекітілген Қазақстан Республикасының қаржы секторын дамытудың 2030 жылға дейінгі тұжырымдамасына (бұдан әрі – тұжырымдама) сәйкес микроқаржыландыру нарығын дамыту шеңберінде тұтынушылардың сұранысын неғұрлым толық қанағаттандыру үшін нарық субъектілері ұсынатын қызметтер спектрі кеңейтілетін болады, нарық субъектілерін қорландыру көздерін кеңейту және әртараптандыру жөніндегі шаралар іске асырылатын болады, микроқаржы қызметтерінің сапасы мен транспаренттілігін жақсарту, сондай-ақ нарық субъектілерін пропорционалды реттеуді енгізу жөнінде шаралар қабылданды.

Өңірлік кәсіпкерлердің, әсіресе ауылда қызметін қаржыландыруды қамтамасыз ету мақсатында кредиттік серіктестіктер институтын дамытуды ынталандыру, сондай-ақ бизнесті дамыту бағдарламаларына микроқаржы ұйымдары жүйесінің қатысуын кеңейту жөнінде шаралар қабылданатын болады.

Тұрақты және аз тәуекелді қорландыруды қамтамасыз ету мақсатында микроқаржыландыру нарығында қызметі көтерме қаржыландыруды тартуға бағытталған Апекс ұйымдары институтын құру мәселесі пысықталатын болады. Бұл микроқаржы секторының субъектілеріне борыштық бағалы қағаздарды орналастыру арқылы халықаралық қаржы ұйымдарының, банктердің, сақтандыру ұйымдарының және басқа да институционалдық инвесторлардың қаражатын тартуға мүмкіндік береді.

Өңірлердегі шағын және микробизнес субъектілері үшін банктік қызметтердің қолжетімділігін арттыру үшін заңнамалық деңгейде ірі МҚҰ-ны банктерге айырбастаудың жеңілдетілген тетігі енгізілді. Бұл тетік МҚҰ-ның банктік лицензия алған сәтке дейін бұрын берілген микрокредиттер бойынша қарыз алушыларға қызмет көрсету жөніндегі қызметті тоқтатпай, микроқаржыландыру практикасының сабақтастығын сақтай отырып, өз қызметін банктік қызметке айналдыру мүмкіндігін қамтамасыз етеді. Ауылдық өңірлерде кең филиалдық желісі және қалыптасқан клиенттік базасы бар ірі МҚҰ айырбастау мүмкіндігі

ШОБ субъектілерін кредиттеу нарығында бәсекелестіктің өсуіне ықпал ететін болады, сондай-ақ өңірлердегі клиенттердің қаржылық қызметтерге қолжетімділігін кеңейтуге мүмкіндік береді.

Екінші деңгейлі банктер арқылы қаржыландыру

47-сурет-ЕДБ арқылы АӨК субъектілерін қаржыландыруды дамыту тәсілі

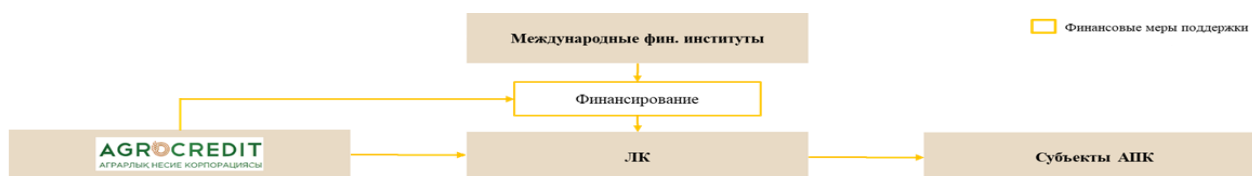
АӨК субъектілерін қаржыландыруды дамыту шеңберінде екінші деңгейдегі банктер арқылы:

- ең алдымен, кең ауқымы бар және қаржылық тұрақтылықты көрсететін банктермен өзара іс-қимыл;
- ірі инвестициялық жобаларды бірлесіп қаржыландыру.

Бұл ретте АНК қаржы институттарын тарту түрлі құралдар арқылы жүзеге асырылатын болады, оның ішінде:

- 1) жобаның инвестициялық бөлігін кейіннен кредиттеу үшін ЕДБ-ні қорландыру. Бұл ретте айналым капиталын ЕДБ өзі қаржыландыратын болады;
- 2) ЕДБ мен АНК жоба бойынша тәуекелдерді бірлесіп қаржыландыратын және бөлісетін қоса қаржыландыру;

АӨК субъектілерін лизингтік компаниялар арқылы қаржыландыру

48-сурет-АӨК субъектілерін ЛК арқылы қаржыландыруды дамыту тәсілі

АӨК субъектілерін қаржыландыруды дамыту шеңберінде лизингтік компаниялар арқылы жүзеге асырылатын болады:

- осы құралды енгізу кезінде халықаралық қаржы институттарынан қорландыруды қоса қаржыландыру және тарту;
- ЕДБ-нің еншілес ұйымдары және жеке ЛК болып табылатын ЛК-мен өзара іс-қимыл.

Даму институты лизинг нарығын дамыту үшін келесі іс-шараларды қалай жүзеге асыруды жоспарлап отыр:

- 1) мемлекеттік және өзге де қорландыру көздері есебінен қаржы лизингін кеңейту шарттарын жасау;
- 2) қамтамасыз ету түрлерінің баламалы нұсқаларын енгізу, оның ішінде кепіл нысанасын Бағалау жөніндегі тәсілдерді қайта қарау;
- 3) өнім бағдарламасының шарттарын және лизингтік компанияларға қойылатын негізгі талаптарды жетілдіру.
- 4) АӨК және онымен байланысты салалар үшін лизинг құралдарының әдіснамалық және технологиялық базасы бойынша лизингтік компаниялармен бірлескен жұмыс.

Аккумулятордың миссиясы мен көзқарасы

Миссия

АНК миссиясы қолжетімді және тиімді қаржыландыру жүйесін қалыптастыру арқылы Қазақстан Республикасының АӨК тұрақты дамуына жәрдемдесу болып табылады.

Көру

Біз АӨК-ні қаржы ресурстарымен қамтамасыз етудің тиімді моделі бар және заманауи технологиялар мен цифрлық шешімдерді пайдалана отырып, орнықты даму қағидаттарында бәсекеге қабілетті өндірістер мен бизнесті құруға ықпал ететін негізгі даму институтымыз.

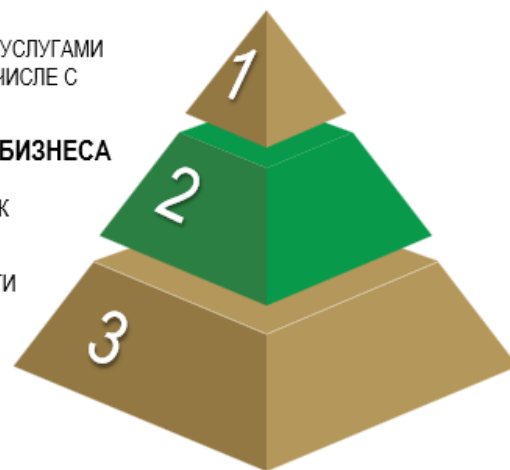
Қызметтің стратегиялық бағыттары

СТРАТЕГИЧЕСКИЕ НАПРАВЛЕНИЯ

ФОРМИРОВАНИЕ ДОСТУПНОЙ И ЭФФЕКТИВНОЙ СИСТЕМЫ ФИНАНСИРОВАНИЯ
 ЦЕЛЬ 1.1. УВЕЛИЧЕНИЕ ОХВАТА СУБЪЕКТОВ АПК ФИНАНСОВЫМИ УСЛУГАМИ
 ЦЕЛЬ 1.2. РАЗВИТИЕ ИНСТРУМЕНТОВ ФИНАНСИРОВАНИЯ, В ТОМ ЧИСЛЕ С ПРИМЕНЕНИЕМ ЦИФРОВЫХ РЕШЕНИЙ

СОДЕЙСТВИЕ РАЗВИТИЮ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОГО БИЗНЕСА
 ЦЕЛЬ 2.1. ПОДДЕРЖКА ПРИОРИТЕТНЫХ НАПРАВЛЕНИЙ В АПК
 ЦЕЛЬ 2.2. СОДЕЙСТВИЕ ТЕХНОЛОГИЧЕСКОМУ ОБНОВЛЕНИЮ В АПК

ПОВЫШЕНИЕ ЭФФЕКТИВНОСТИ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ
 ЦЕЛЬ 3.1. СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ОПЕРАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ
 ЦЕЛЬ 3.2. ОБЕСПЕЧЕНИЕ ФИНАНСОВОЙ УСТОЙЧИВОСТИ
 ЦЕЛЬ 3.3. ПОВЫШЕНИЕ КАЧЕСТВА И ПРОЗРАЧНОСТИ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛЕНИЯ

Стратегиялық бағыт 1. Қолжетімді және тиімді қаржыландыру жүйесін қалыптастыру

Мақсат 1.1. АӨК субъектілерін қаржылық қызметтермен қамтуды ұлғайту

Тапсырма 1.1.1. Кредиттік серіктестіктердің институционалдық дамуына жәрдемдесу

Халықтың қаржылық сауаттылығының төмен деңгейі және қаржылық қызметтер туралы хабардар болмауы ауылдық жерлерде тұрақты қаржыландыру жүйесін дамытудың негізгі тежегіштерінің бірі болып табылады. Осылайша, мемлекеттік қаражатты тиімді пайдалануды және қаржыландырылатын жобалардың өнімділігін қамтамасыз ету мақсатында АНК қаржы институттарымен және басқа серіктестермен ынтымақтастықта осы проблемаларды шешу бойынша кешенді тәсілді жүзеге асырады, сондай-ақ АӨК субъектілеріне ақпараттық, консультациялық, әдіснамалық және білім беру қолдауын көрсетеді.

Кредиттік серіктестіктер ауылдық жерлерде АӨК субъектілерін қаржыландыру жөніндегі негізгі агенттердің бірі болып табылады. Олардың дамуы АӨК субъектілерін дербес және тәуелсіз қаржыландыру жүйесінің қалыптасуындағы маңызды фактор болып табылады.

АНК фокусы қаржылық емес қолдау шараларын көрсетуде көрсетілген қолдау базасын құру арқылы НС жүйесінің институционалдық дамуын арттыруға бағытталатын болады. Аккумулятор АКК және серіктестер қаражаты есебінен НС-ке қаржылық қолдау көрсетуді жалғастырады.

АНК НС-ты қаржыландыру және қаржылық емес қолдау көрсету үшін халықаралық және Ұлттық серіктес ұйымдарды тарту, сондай-ақ НС-ке қатысушылардың өсіп келе жатқан санына қызмет көрсету мүмкіндігін арттыру мақсатында қажетті технологияларды дамыту үшін қажетті жағдайлар жасауға ұмтылатын болады.

НС қаржылық тұрақтылығын арттыру үшін АНК мыналарды жоспарлайды, бірақ олармен шектелмейді:

- 1) тәуекел-менеджмент, НС қаржылық басқару, бухгалтерлік есеп және НС есептілігі әдістемесін әзірлеу бойынша әдіснамалық қолдау көрсету;
- 2) тәуекел-менеджмент, НС қаржылық басқару, бухгалтерлік есеп және НС есептілігі әдістемесін әзірлеу бойынша әдіснамалық қолдау көрсету (оқыту, тәжірибе алмасу);
- 3) қаржыландырылған АНК НС мониторингі үшін тұрақты негізде ақпарат жинау және есептілікті қалыптастыру жөніндегі автоматтандырылған жүйені дамытуға жәрдемдесу;
- 4) аккумулятор жүйесімен интеграциялау үшін ақпараттық жүйені енгізу арқылы НС қызметінің тиімділігі мен ашықтығын арттыруға жәрдемдесу;
- 5) НС бизнес-процестерін оңтайландыру мәселесінде ынталандыру;
- 6) Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне өзгерістер мен толықтыруларға бастамашылық жасау бойынша НС-ға жәрдем көрсету;
- 7) аккумуляторды факторинг және басқалар сияқты жаңа өнімдерді әзірлеу және енгізу;
- 8) НС арасында ақпарат алмасуды арттыру және оларды біріктіру және/немесе ірілендіру үшін алғышарттар жасау мақсатында НС арасында тәжірибе және "Үздік тәжірибелер" алмасу жоспарын әзірлеу және іске асыру.

Тапсырма 1.1.2. ЕДБ мен басқа да қаржы институттарын АӨК қаржыландыруға тарту

АӨК субъектілерін қаржыландыру үлесін қаржы институттары арқылы ұлғайту мүмкіндігін пысықтауды қоса алғанда, АӨК субъектілеріне тікелей кредиттеу (микрокредиттеуді қоса алғанда) арқылы жеңілдікті қаржыландыру беру жөніндегі жұмысты жалғастырады.

Ішкі нарықты отандық өніммен қамтамасыз ету және елдің экспорттық әлеуетін арттыру қажеттілігін ескере отырып, Қазақстан Республикасының Мемлекеттік жоспарлау жүйесінің құжаттарында көзделген көлемде жарғылық капиталды ұлғайтуға АҚК бюджет қаражатын бөлу қажеттілігі бар.

АНК қаржы институттары арқылы негізінен шағын және орта бизнесті қаржыландырады және бірлесіп қаржыландырады, бұл үшін қажетті жағдайлар мен ынталандырулар жасайды. АӨК субъектілері үшін саланың өндірістік циклі, қосылған құн тізбегіндегі алшақтықтар, сондай-ақ бизнестің бір мезгілде бірнеше қаржы өнімдеріне қажеттілігі ескерілетін бағдарламаларды/өнімдерді әзірлеу кезінде кешенді тәсіл қолданылатын болады. Осылайша, АӨК өтеу кестесін өндіріс циклдары мен АӨК субъектілерінің қажеттіліктеріне сәйкестендіру мақсатында қаржы өнімдері мен құралдарының оңтайлы үйлесімін қамтитын "азық-түлік пакетін" қалыптастыру жөніндегі жұмысты жалғастырады.

АӨК субъектілерін қаржы институттарымен қаржыландыру және бірлесіп қаржыландыру деңгейін арттыру үшін АНК серіктес қаржы институттары үшін қаржыландырудың өзара тиімді шарттарын (оңтайлы пайыздық мөлшерлеме, кредиттік желінің мөлшері, кезең және т.б.) әзірлеуге және бұл ретте қаржы институттарының шешім қабылдаудағы тәуелсіздігін сақтауға ниетті. АӨК субъектілерін кейіннен қаржыландыру үшін қаржы институттарына бәсекелестік пайыздық мөлшерлемелерді ұсыну мүмкіндігі, бұл ретте түпкілікті қарыз алушылар үшін қаржыландырудың тиімді шарттарын қамтамасыз ету мүмкіндігі АНК-нің күшті жақтарының бірі болып қалуға тиіс.

Айта кету керек, жалпы әлсіреу аясында және банк секторын шоғырландыру нәтижесінде аккумулятордың тәуекел-тәбетін қанағаттандыратын ЕДБ саны азаяды. ЕДБ-ны шоғырландыру оларды анағұрлым сенімді серіктес етеді, бірақ аккумулятордың меншікті капиталының мөлшері оларды қорландыру көлемін ұлғайтуға, сондай-ақ аккумулятордың уақытша бос ақшалай қаражатын орналастыруға, ЕДБ кепілдіктерін Пиур-ға қарыздар бойынша қамтамасыз ету ретінде қабылдауға, сондай-ақ несиелік серіктестіктердің депозиттік қаражатын кепілге алуға мүмкіндік бермейді.

АӨК субъектілерін кейіннен кредиттеу үшін ЕДБ-ны қаржыландыру, тікелей қаржыландырудан басқа, ЕДБ-ны қоса қаржыландыру құралы және АӨК-ті ЕДБ қарыз алушыларына қарыздарға кепілдік беру арқылы жүзеге асырылатын болады, бұл банктердің қаражаты есебінен АӨК-ті қаржыландыру үлесін арттыруға мүмкіндік береді. Банктердің тәуекел-тәбетіне және АНК-ны қолдаудың қаржылық емес шараларын іске асырудың тиімділігіне байланысты банктік қоса қаржыландыру үлесі дәйекті түрде ұлғаятын болады. Осыған ұқсас практика МҚҰ-ға, ЛК-ға, сондай-ақ НС-ға олардың АӨК-ні қаржыландыру бөлігінде институционалдық дамуына қарай қолданылатын болады.

Қаржыландыруды алған шағын АӨК субъектілерінің санын арттыру мақсатында АНК АӨК субъектілерін қаржыландырумен қамтудың кеңдігін қамтамасыз етуге қабілетті негізгі

арналардың бірі ретінде НС, МҚҰ, ӨИО-ны қаржыландыруға және дамытуға бағытталатын болады. АӨК және орта бизнестің тұрақты шағын субъектілерін қаржыландыру үшін негізінен ЕДБ және ЛК арқылы қаржылық қолдау көрсету жоспарлануда.

Мемлекет басшысының ауыл шаруашылығын мемлекеттік қолдауды екі есеге арттыру бөлігіндегі тапсырмасын орындау аясында, «Бәйтерек» ҰБХ» АҚ 2024 жылғы КЕЖЕЖЖ үшін мақсатты тағайындалған облигациялық қарыздарды АШК (Аграрлық Несие Корпорациясы) арқылы 2025 жылдың маусым айына дейінгі өтеу мерзімімен тартты.

2024 жылы ауыл шаруашылығы тауарын өндірушілерді (АШТӨ) жеңілдетілген несиелермен (кредиттермен) кеңінен қамту мақсатында, ҚР Премьер-Министрінің орынбасары - Ұлттық экономика министрі Н.С. Байбазаровтың тапсырмасы бойынша, «Бәйтерек» ҰБХ» АҚ-на АӨК субъектілерін АШК арқылы одан әрі қаржыландыруды қамтамасыз ету үшін 425 млрд. теңгеге дейінгі мөлшерде қаражатты нарықтық қарыз алу жөніндегі іс-шараларды жүргізу және АӨК субъектілерінің КЕЖЕЖЖ өткізуге қосымша өтінімдер қабылдауды бастау тапсырылды. Осылайша, АШК арқылы ӨКК-ны қаржыландыру бойынша пилоттық жоба іске қосылды. 2024 жылы ӨКК қаржыландыру көлемі 79 млрд. теңгені құрады.

Қаржыландыру құралдарын кеңейту жеке қаржы институттарында АӨК-ні қаржыландыруға ынталандыру жасауға мүмкіндік береді. Бірлесіп қаржыландыру құралдары кредиттік тәуекелдерді АҚК мен қаржы институттары арасында бөлуге, сондай-ақ қаржы институттарының қаражаты есебінен АӨК қаржыландыру үлесін арттыруға мүмкіндік береді.

Жобаны іске асырудың бастапқы кезеңіндегі инвестициялық жобаларды кредиттеу құралы, кейіннен ЕДБ міндеттемесін беру/Сату қосылған құн тізбегіндегі олқылықтарды қысқартуға ықпал ететін инвестициялық жобаларды қаржыландыру үшін қосымша ынталандырулар жасай алады.

Бірлесіп қаржыландыру

АНК АӨК секторын дамыту үшін қаржы институттарымен немесе шетелдік әріптестермен бірлесіп инвестициялық жобаларды қоса қаржыландыруды жүзеге асырады (50-сурет). Бұл құрал кредиттік тәуекелдерді АНК мен қаржы институттары арасында бөлуге және қаржы институттарының қаражаты есебінен АӨК қаржыландыру үлесін арттыруға мүмкіндік береді.

Бұл ретте қаржы институты қаржыландырудың негізгі бөлігін өз қаражаты есебінен жүзеге асыратын болса, АНК жоба бойынша бірлесіп қаржыландыру үшін қаржы институтын ішінара ғана қорлайды.

50-сурет-инвестициялық жобаларды бірлесіп қаржыландыру

Мақсат 1.2. Қаржыландыру құралдарын, оның ішінде цифрлық шешімдерді қолдана отырып дамыту

Тапсырма 1.2.1. Дайын а/ш бизнес шешімдерін/жобаларын әзірлеу және қаржыландыру

«Қораптық шешімдер» агростартапты ашу бойынша дайын бизнес шешімін білдіреді, ол нарықты зерттеуді, әлеуетті тұтынушылардың нысаналы аудиторияларын зерделеуді, SWOT-талдауды, бизнес-жоспарды, кірістер мен шығыстар сметасын әзірлеуді, жобаның шығынсыздық нүктесін есептеуді қамтиды.

Ұсынылған бизнес-шешімдерді АӨК-ке жүгінген кез келген АӨК субъектісі маркетингтік зерттеулерге және бизнес-жоспарды дайындауға қосымша инвестиция салмай-ақ пайдалана алады.

Тапсырма 1.2.2. АӨК субъектілерін қолдау үшін цифрлық шешімдерді іске асыру

АНК порталды дамытуды жоспарлап отыр agronesie.kz және Қазақстан Республикасының агроөнеркәсіптік кешен субъектілеріне қызметтердің толық спектрін онлайн ұсыну үшін [agroccredit](#) app мобильдік қосымшасы. Бұл жеке және заңды тұлғаларға қарыз берумен байланысты сапалы кері байланысты қамтамасыз етуге мүмкіндік береді.

Сонымен қатар, АНК-да «Цифрлық несиелік дерекнама» жобасын әзірлеу жұмыстары жалғасуда. АНК-да цифрлық құжаттар сервисін кеңінен пайдалану процестерді айтарлықтай оңтайландырады және клиенттің уақытын қысқартады. Цифрлық құжаттар электрондық кредиттік құжаттаманы қалыптастыруда қолданылатын болады және клиенттерді цифрлық сәйкестендіру процестерінде пайдаланылатын болады. Бұл әсіресе алаяқтық операциялардың қаупі жоғары онлайн-процестерге қатысты. Сондықтан, цифрлық құжаттар сервисі алаяқтық деңгейін төмендетуге көмектеседі. Сервисті құрудың мақсаты құжаттарды тиеу/жүктеу/беру арқылы кредит/қарыз алу кезінде қағаз құжат айналымын қысқарту болып табылады.

Тапсырма 1.2.3. FinTech-ұйымдармен, субсидиялау жүйелерімен, сақтандырумен және мемлекеттік органдармен интеграциялау үшін ашық API әзірлеу

Open Banking-дәстүрлі қаржы институттары мен финтех-компаниялардың ынтымақтастығы нәтижесінде тұтынушыларға арналған жаңа өнімдер open API технологиялары негізінде құрылатын қаржылық қызметтер индустриясының инновациялық саласы. Серіктес компаниялар ауыл шаруашылығы тауарын өндірушілерге қаржылық және өзге де қызметтер көрсетуге, оның ішінде лицензия мен технологиялық инфрақұрылымды іс жүзінде пайдалана отырып, АНК деректеріне қол жеткізуге мүмкіндік алады. АНК-нің Финтех және өзге де серіктестері интерфейстерге, өнімдерге, маркетингке, ауыл шаруашылығы тауарын өндірушілерге қызмет көрсетуге маманданатын болады, ал АНК-да қаржылық қызметтердің инфрақұрылымдық базасы ретінде бэк-офистік рөл қалады. Open Banking тұжырымдамасы және Open API құралдар жинағы экожүйелер мен маркетплейстер сияқты заманауи банкинг форматтарын құрумен байланысты. Open API стандартты спецификациялар мен өзара әрекеттесу ережелеріне негізделген әртүрлі ақпараттық жүйелерді оңай біріктіруге мүмкіндік береді.

Күтілетін нәтижелер

Қызметтің бірінші стратегиялық бағытының міндеттерін шешу қаржы институттары арқылы ауылдық жерлерде АӨК субъектілерін қаржыландырумен географиялық қамтудың санын, көлемін және кеңдігін ұлғайтуға мүмкіндік береді, сондай-ақ қаржы институттарының қаражатын ауыл шаруашылығына қайта бағыттау үшін жағдайлар жасауға ықпал ететін болады. Экожүйелерді қалыптастыру үшін инвестициялық жобаларды іске асыру еңбек өнімділігін арттыру және АӨК қосылған құн тізбегіндегі олқылықтарды қысқарту үшін маңызды элемент болады.

Стратегиялық бағыт 2. Бәсекеге қабілетті бизнесті дамытуға жәрдемдесу

Мақсат 2.1. АӨК-дегі басым бағыттарды қолдау

Тапсырма 2.1.1. Инвестициялық жобаларды, қарқынды өндірістерді және қосылған құны жоғары өндірістерді қаржыландыру

Инвестициялық жобалар келесі критерийлерге сәйкес келуі керек:

- 1) АӨК салаларына және/немесе сабақтас салаларға оң әсер ету;
- 2) еңбек өнімділігін және/немесе халықты жұмыспен қамтуды ұлғайту;
- 3) мемлекеттік даму бағдарламаларында айқындалған басым бағыттарға, оның ішінде: ет, жеміс-жидек, көкөніс, қант, дәнді дақылдар, майлы дақылдар, сүт өнімдерін өндіру және өңдеу бағыттары бойынша сәйкестік.

2025 жылы ішкі өндірісті дамыту, импортты төмендету және АӨК-нің экспорттық әлеуетін дамыту мақсатында АНҚ-нің жарғылық капиталын одан әрі 200 млрд. теңге сомасына ұлғайту үшін «Бәйтерек» ҰБХ» АҚ-ның жарғылық капиталы ұлғайтылатын болады. АӨК салаларының инвестициялық жобаларды іске асыруға және айналым қаражатын толықтыруға қажеттілігіне сәйкес 2026-2033 жылдары АӨК жарғылық капиталын ұлғайту үшін және бюджеттік кредиттер түрінде қосымша бюджет қаражаты бөлінетін болады.

Сонымен қатар, АНҚ тарапынан ауыл шаруашылығы өнімдерін, балықты өндіру және тамақ өнімдерін өндіру, суару жүйелерін енгізу, жабық топырақта көкөністер өндіру, өндірістік-өткізу инфрақұрылымын дамыту, жемшөп өндірісін қолдау, ауыл шаруашылығы техникасы мен жабдықтарын сатып алу сияқты басым инвестициялық бағыттар бойынша инвестициялық жобаларды қаржыландыру жалғастырылады.

Тапсырма 2.1.2. Ауылда ауыл шаруашылығы экожүйелері мен шаруашылықтарының дамуын ынталандыру.

АӨК өнімдерінің экспортын ұлғайту және ішкі нарықты отандық өндірістің азық-түлік тауарларымен қанықтыру үшін ҚР АШМ экожүйелерді қалыптастыру негізінде АӨК дамытудың жаңа тәсілі айқындалды, оның ішінде:

- 1) сүт өндіру және өңдеу бойынша экожүйені құру;
- 2) ет өндіру және өңдеу бойынша экожүйені құру;
- 3) жемістерді өндіру және өңдеу бойынша экожүйені құру;
- 4) дәнді дақылдарды өндіру және қайта өңдеу жөніндегі экожүйені құру;
- 5) жемістер мен көкөністерді өндіру және өңдеу бойынша экожүйені құру;
- 6) қант өндіру экожүйесін құру;
- 7) майлы дақылдарды өндіру және қайта өңдеу жөніндегі экожүйені құру.

51 - сурет-экожүйелерді қалыптастыру үшін инвестициялық жобаларды қаржыландыру.

2.2-мақсат АӨК-де технологиялық жаңартуға жәрдемдесу

Тапсырма 2.2.1. Машина-трактор паркін жаңарту үлесін арттыру

ҚР АШМ деректері бойынша 2025 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша Қазақстан Республикасында 139 мың трактор, 31 мың комбайн, 5,6 мың егіс кешені, 71 мың сепкіш және 141 мың топырақ өңдеу құралы бар. Бұл ретте 2024 жылы саябақты жаңарту деңгейі 5,5% - құрады, бұл 2023 жылғы көрсеткіштен (4,5%) едәуір жоғары.

Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың 2023 жылғы 1 қыркүйектегі «Әділетті Қазақстанның экономикалық бағдары» атты Қазақстан халқына Жолдауына сәйкес, агроөнеркәсіптік кешеннің тиімділігін арттыру үшін ауыл шаруашылығы техникасы паркін жыл сайын жаңарту деңгейін 8–10%-ға дейін жеткізу қажет. Тапсырманы орындау үшін ҚАҚ бағдарламалары бойынша ауыл шаруашылығы техникасының лизингін қаржыландыру көлемі ұлғаятын болады.

АШТ паркі бойынша ҚР АШМ ұсынған деректерді талдау 10 жыл бұрын шығарылған тракторлардың үлесі 68% - дан, ал жемшөп жинайтын комбайндардың үлесі 74% - ға жеткенін көрсетті%:

АШТ	ҚР-да 31.12.2024 жылғы жағдай бойынша СХТ-ның болуы.	ҚР-да сатып алынған АШТ саны 10 жыл ішінде (2015-2024 жж.)	10 жылдан астам уақыт бойы пайдаланылып келе жатқан ауыл шаруашылығы техникасының үлесі, %
Тракторлар	138 887	43 456	68,7%
Астық жинайтын комбайндар	30 866	11 126	64%
Жемшөп жинайтын комбайндар	1 255	325	74,1%
Егіс кешендері	5 623	2 339	58,4%
Орақ	17 086	3 324	80,5%
Сепкіштер	70 671	12 909	81,7%

Кесте: АӨК субъектілерінде кезеңдер бойынша ауыл шаруашылығы техникасының негізгі түрлерінің болуы.

2024 жылы ауыл шаруашылығы тауарын өндірушілер 22 мың бірлік жаңа техника сатып алды. ҚР АШМ деректері бойынша 2024 жылы саябақты жаңарту деңгейі 5,5% - құрады, бұл 2023 жылғы көрсеткіштен (4,5%) едәуір жоғары. Болашақта 2025 жылға 6,5% жаңарту деңгейіне шығу міндеті тұр. Жалпы, ауыл шаруашылығы техникасының паркі технологиялық заманауи деңгейде сақталуы үшін 8-10% жаңарту деңгейіне қол жеткізу қажет.

2024 жылы КАФ 10 543 бірлік ауыл шаруашылығы техникасын сатып алуға 228,5 млрд теңге сомасына лизинг шарттарын жасасты.

Түрлері бойынша техниканың атауы	Тракторлар	Комбайндар (барлық түрлері)	Сепкіштер	Егіс кешендері	Басқа АШТ	Барлығы
ҚР-да сатып алынды, бірлік.	8 109	1 246	1 537	133	11 108	22 133
оның ішінде ҚАҚ арқылы сатып алынған техника, дана	4 729	924	273	135	4 482	10 543
оның ішінде отандық өндіріс, бірлік.	4 482	872	97	60	2 291	7 802
Елдегі жалпы сатып алудан ҚАҚ үлесі	58,3%	74,2%	17,8%	101,5%	40,3%	47,6%

Кесте: техника паркін жаңартуға ҚАҚ-тың қатысу үлесі

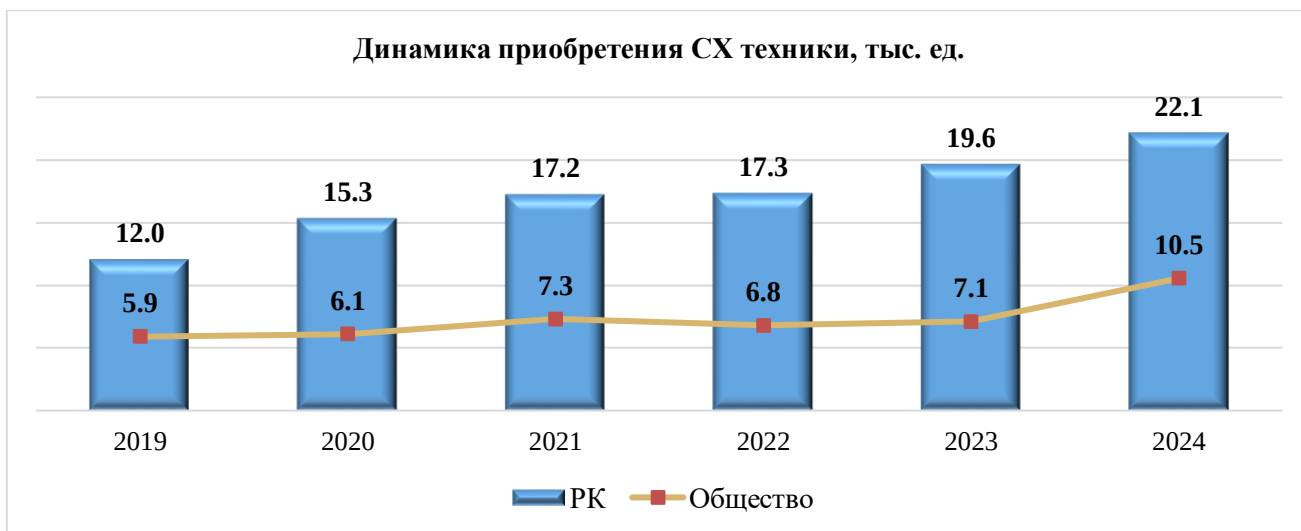
2024 жылы АӨК субъектілері ҚАҚ лизингтік қызметтері арқылы сатып алған техниканың барлық түрлері бойынша республика бойынша ауыл шаруашылығы техникасын сатып алудың жалпы көлеміндегі үлес салмағы 47,6%-кұрайды (22 133 бірліктің 10 543 бірлігі).

2024 жылы ҚАҚ сатып алған отандық өндірістегі ауыл шаруашылығы техникасының көлемі 7 802 бірлікті немесе сатып алынған ҚАҚ техникасының жалпы көлемінің 74% - құрады.

52-сурет-отандық және шетелдік техника бөлінісінде берілген ауыл шаруашылығы техникасының құрылымы, бірл.

АӨК субъектілерін заманауи техникамен техникалық жарақтандыру Машина жасауды дамытудың маңызды және басым міндеті болып табылады, өйткені машина-трактор паркінің қартаюы еңбек өнімділігін тежейді, ал ауыл шаруашылығы техникасына бағаның өсуі оның жаңару қарқынын төмендетеді.

53-сурет - АШ техникасын сатып алу динамикасы, мың бірл.

Тапсырма 2.2.2. ҚАҚ цифрлық трансформациясы

Негізгі даму қызметтердің қолжетімділігін арттыруға, сондай-ақ ауқымды цифрландыру және мемлекеттік деректер базасымен интеграциялау арқылы ҚАҚ-клиент, сондай-ақ клиент-клиент коммуникацияларын дамытуға бағытталатын болады.

Он жылдық кезеңдегі ҚАҚ-тың негізгі міндеті оның қызметіне көпфункционалды аналитикалық платформаны кезең-кезеңімен енгізу арқылы SMART-КОМПАНИЯ құру болмақ.

Қазіргі уақытта клиенттерге жеке кабинетте ҚАҚ онлайн платформасы арқылы лизинг нысанасын сатып алуға мүмкіндік беретін мобильді қосымша механизмі енгізілген.

Өз кезегінде МАР платформасы мүмкіндік береді:

- мемлекеттік органдардың (әділет, статистика органдары, салық органдары, Азаматтарға арналған үкімет, БЖЗҚ және басқалар) дерекқорларымен интеграциялану;
- деректерді, оның ішінде тарихи деректерді жинау және сақтау;
- ақпаратты нақты уақыт режимінде жаңартыңыз;
- жоба бойынша, өңір бөлінісінде және тұтастай алғанда ел бойынша ақпарат қалыптастыру;
- деректерді талдау және болжау.

Бұдан басқа, шарттық қатынастардың әрбір кезеңінде құжаттарды жинауға көмек көрсету үшін боттарды, сондай-ақ клиенттің құжаттарын бағалау және сұрыптау сервистерін, төлемдер туралы еске салу жүйесін іске қосу жоспарлануда;

- клиенттің бизнес-моделін және нарықты дамытудың нақты сценарийлерін ескере отырып, Қаржы-шаруашылық қызметтің болжамы;
- мобильді қосымша арқылы лизинг заттарын тіркеу, техникаға құжаттарды цифрландыру;
- Лизинг нысаналарын қарау мерзімін қысқарту және субъективті факторды болдырмау үшін нейрондық желі көмегімен лизинг нысаналарына инвентаризация жүргізу.

Күтілетін нәтижелер

Экожүйелерді қалыптастыруға арналған инвестициялық жобаларды іске асыру және жабдықтар мен машина-трактор паркін жаңарту еңбек өнімділігін арттыру және АӨК қосылған құн тізбегіндегі алшақтықтарды қысқарту үшін маңызды элемент болады.

Стратегиялық бағыт 3. Қызметтің тиімділігін арттыру

Мақсат 3.1. Операциялық қызметті жетілдіру

Тапсырма 3.1.1. Бизнес-процестерді оңтайландыру

Даму стратегиясының мақсаттары мен міндеттерін табысты іске асыру бизнес-процестерді стратегиялық көзқарасқа сәйкес келтіру арқылы операциялық қызметті жақсарту бойынша жоспарлы жұмысты талап етеді. Кредиттің өмірлік циклінің барлық кезеңдерінде кредиттер беру бөлігінде қызметті жақсарту, оның ішінде кредиттеуге өтінімді бағалау, қарыз алушыны талдау, мақұлдау, беру, мониторинг, бақылау және проблемалық берешекпен жұмыс істеу бірінші кезектегі міндет болып табылады.

Осы бағыт бойынша жақсарту қысқа мерзімде және ең аз шығындармен кредиттер беруге мүмкіндік береді, бұл ретте кредиттік тәуекелдерді барынша азайтып, қаржыландыру процесінің ашықтығын арттырады. Бұл мәселені шешу бизнес-процестерді басқарудың кешенді жүйесін құру арқылы жүзеге асырылатын болады. Бизнес-процестерді басқару-бұл АНК мақсаттарына қол жеткізуді дамыту стратегиясын, өз мақсаттары мен көрсеткіштері, сондай-ақ Ақпараттық жүйелер мен қызметкерлер бар өтпелі процестер жиынтығы арқылы даму стратегиясын/даму жоспарларын іске асыруды қамтитын жүйе.

Компанияны басқарудағы процестік тәсіл тиімді басқару шешімдерін қабылдауда және оларды іске асыруда икемділік пен сенімділікке бағытталған және процестер шеңберінде қабылданатын шешімдер, оларды қабылдау тетіктері, шешім қабылдауға жауапты шешімдер алдын-ала рәсімделіп, алдын-ала анықталатындай етіп процестерді қалыптастыруда көрінеді.

АНК қызметінің тиімділігін арттыру мақсатында бизнес-процестерді басқару жүйесін қалыптастыру және жетілдіру жөніндегі жұмыстарды жалғастыратын болады. АНК келесі мақсаттарға қол жеткізуге ұмтылады:

1) кредиттеуге арналған өтініштерді қарау бойынша негізгі бизнес-процестерді орындау жылдамдығын арттыру;

2) көрсетілетін қызметтердің жоғары сапасы. Ол үшін барлық қатысушылар үшін ашықтық қағидаты пайдаланылады, бизнес-процестер көрсеткіштерін реттеу, бақылау және мониторинг жүйесі енгізіледі;

3) негізгі бизнес-процестердің көрсеткіштері негізінде АҚ кредиттік процестерін басқаруды оңтайландыру;

4) нарықтық өзгерістерге уақтылы ден қою үшін АНК икемділігі мен серпінділігін арттыру.

Клиенттермен жұмыс деңгейін арттыру және кешенді шешімдерді ұсыну мақсатында, АНК қызметінің барлық бағыттары бойынша «бір терезе» қағидатын енгізу жұмыстары жалғасатын болады.

Тапсырма 3.1.2. Негізгі бизнес-процестерді автоматтандыру

«Бәйтерек» ҰБХ» АҚ-ның 2024-2026 жылдарға арналған Цифрландыру Стратегиясына сәйкес АНК-да келесі бастамаларды іске асыру есебінен АНК-ның операциялық қызметін оңтайландыру мен цифрландыруға процестік тәсілді енгізу жоспарлануда:

1) АНК-дағы BPM-жүйесін және қағазсыз құжат айналымын қамтамасыз ету жүйесін жаңғырту арқылы ішкі бизнес-процестерді автоматтандыру және оңтайландыру;

2) CRM/BPM жүйесін жаңғырту жолымен Кредиттеу процестерін автоматтандыру, жасанды интеллектті қолдана отырып, кредиттік өнімдер бойынша автоматты өңдеу және шешімдер қабылдау жүйесін құру, скорингтік жүйені тұрақты қайта қарау және жаңғырту, кредиттеу бойынша құжат айналымы сервисін дамыту.

3) кредиттік қызмет көрсету және жобалар мониторингі процестерін автоматтандыру;

4) мемлекеттік органдар жүйелерімен және қаржы институттарымен интеграциялау.

5) цифрлық кредиттік досьені (ЦКД) дамыту.

6) тәуелсіз бағалау компаниясы (ТБК) кабинетін дамыту Bagalau.agronesie.kz және оның мобильді қосымшасы AgroBagalau app.

7) онлайн Кредиттеу порталын дамыту Agronesie.kz.

8) agroccredit app мобильді қосымшасын дамыту.

9) кепілмен қамтамасыз етудің онлайн мониторингі жүйесін әзірлеу.

10) кредиттік серіктестіктердің қызметін автоматтандыру.

2023 жылы портал ашылды Agronesie.kz микрокредиттеу бойынша, мұнда қарыз алушылар бірнеше минут ішінде онлайн форматта өз өтінімдері бойынша алдын ала шешім ала алады. Kaspi, Банк Центр Кредит, Қазпошта қосымшаларымен интеграция жүргізілді, соның арқасында АНК қарыз алушылары облыс орталықтарына бармай-ақ кредиттерді өтей алады. Сондай-ақ, биометриялық сәйкестендіру арқылы келісімдерге қол қою бойынша функционал әзірленді.

2025 жылы портал арқылы Agronesie.kz шағын қарыздарды несиелеу іске қосылды, орта және ірі өтінімдерді онлайн кредиттеуді іске қосу жұмыстары аяқталуда. Несиеден кейінгі қызмет көрсету процестерін оңтайландыру және автоматтандыру жұмыстары жалғасуда.

Кредиттеудің негізгі процестерін автоматтандыру жөніндегі шараларды іске асыру нәтижелері:

1. «Бір терезе» қағидаты бойынша бизнесті қолдаудың кешенді тәсілін қамтамасыз ету, ауыл шаруашылығы тауарын өндірушілердің АНК қызметтерін өздеріне ыңғайлы кез келген географиялық нүктеден пайдалану мүмкіндігінің болуы. Өтінімдерді қабылдау және өңдеу процесінің ашықтығын қамтамасыз ету.

2. Құжаттарды келісуді және шешімдер қабылдауды жеделдету, сондай-ақ өнімсіз іс-әрекеттер санын азайту және жұмыс уақытын босату арқылы АНК қызметкерлері қызметінің тиімділігін арттыру, атқарушылық тәртіпті күшейту, нәтижесінде еңбек өнімділігін өсіру.

3. Ауыл шаруашылығы тауарын өндірушілерге қызмет көрсету кезінде сыбайлас жемқорлық құрамдас бөлігін барынша азайту. Қызметтерді алу уақытын қысқарту.

4. Клиенттеріміздің жайлылығын арттыру және олардың уақытын үнемдеу. Онлайн сервистерде әрбір клиент кредитті ыңғайлы, қарапайым және қауіпсіз ресімдей алады, ұсынудың барлық шарттарымен таныса алады, сондай-ақ өзінің кредиті туралы ақпаратқа үнемі қол жеткізе алады.

Мақсат 3.2. Қаржылық тұрақтылықты қамтамасыз ету

Тапсырма 3.2.1. Кірістілік пен өтімділіктің оңтайлы деңгейін сақтау

АНК өз алдына акционерлік капиталдың құнын ұлғайту мақсатын қоймайды, бұл ретте операциялық шығындарды кірістермен жабудың оңтайлы деңгейін қолдайтын болады.

Осы міндетті іске асыру мақсатында АНК қызметтің негізгі көрсеткіштеріне мониторингті жүзеге асыратын болады, сондай-ақ пайыздық маржа мен операциялық шығыстарды оңтайландыруға ықпал ететін болады.

Тапсырма 3.2.3. Тәуекелдерді басқару жүйесін жетілдіру

АНК тәуекелдерді басқару жүйесі тәуекелдерді уақтылы сәйкестендіруге, бағалауға, мониторингтеуге және бақылауға ықпал ететін үздіксіз процесс болып табылады, сондай-ақ АНК басқармасы мен Директорлар кеңесін тәуекелдер мен тәуекелдерді азайту жөніндегі шаралар туралы өзекті ақпаратпен қамтамасыз етеді.

Тәуекелдерді басқару жүйесінің негізгі мақсаты табыстылық пен тәуекел деңгейі арасындағы оңтайлы теңгерімге қол жеткізу, сондай-ақ стратегиялық жоспарларды іске асыру және белгіленген мақсаттарға қол жеткізу шеңберінде АНК тұрақты дамуын қамтамасыз ету болып табылады.

Тәуекелдерді басқару жүйесі қажетті инфрақұрылым мен мәдениетті құруды және дамытуды көздейді, сондай-ақ шығындардың алдын алу және пайданы барынша арттыру мақсатында АНК қызметінің барлық бағыттарына, функцияларына немесе процестеріне тән тәуекелдерді сәйкестендірудің, талдаудың және бағалаудың, мониторингтеудің, бақылаудың және басқарудың логикалық және жүйелі әдістерін қолдануды қамтиды.

Бұл процесс басқару процесінің маңызды құрамдас бөлігі болып табылады және дамыған корпоративтік басқару жүйесінің ажырамас бөлігі болып табылады.

АНК сыртқы және ішкі көздерден тәуекелдерге ұшырайды және тәуекелдерді басқару әдістерін тиімді сәйкестендірудің, бағалаудың және әзірлеудің негізгі шарты мақсат қою болып табылады.

Тәуекелдерді басқару АНК-ның жеке функциясы немесе жеке құрылымдық бөлімшесінің функциясы емес, АНК-ның әрбір бизнес-процесінің және АНК-ның әрбір қызметкерінің функционалдық міндеттерінің ажырамас бөлігі болып табылады.

АНК басқару үшін Директорлар кеңесінің шешімімен бекітілген «Аграрлық несие корпорациясы» акционерлік қоғамының Тәуекелдерді басқару саясатын басшылыққа алады, ол АНК-ның тәуекелдерді басқару жүйесін реттейтін негізгі ішкі құжат болып табылады және тәуекелдерді басқару жүйесінің мақсаттары мен құрылымын, тәуекелдер компоненттерін, сондай-ақ АНК-дағы оларды бағалау, әрекет ету және тәуекелдерге мониторинг жасау тетіктерін айқындайды.

«Аграрлық несие корпорациясы» акционерлік қоғамының Тәуекелдерді басқару саясаты шеңберінде тәуекелдерге ден қоюдың төмендегідей стратегиялары айқындалған:

– *тәуекелдерді азайту және бақылау-тәуекелді іске асыру жағдайында алдын алу іс-шараларын пайдалану және іс-қимылдарды жоспарлау жолымен тәуекелге әсер ету, бұл тәуекелді іске асыру ықтималдығы дәрежесін азайту жағына қарай өзгертуді және ықтимал шығындар деңгейін төмендету мақсатында тәуекелді іске асырудан туындау себептерін немесе салдарын өзгертуді қамтиды;*

- *тәуекелді ұстап қалу/қабылдау, бұл оның деңгейі АНК үшін жол берілетінін білдіреді, және АНК оның көрініс беру мүмкіндігін қабылдайды, сондай-ақ оны барынша азайту бойынша іс-шараларды қолданғаннан кейін қалдық тәуекелді қабылдау мүмкіндігі бар;*
- *тәуекелдерді қаржыландыру-жауапкершілік пен міндеттемелерді бөлуге мүмкіндік беретін әртүрлі тетіктерді (келісімшарттар, сақтандыру келісімдері, құрылымды анықтау) пайдалануды қоса алғанда, тәуекелді басқа Тарапқа беру/бөлу немесе тәуекелді ішінара беру;*
- *тәуекелден бас тарту(жалтару) / тәуекелдің пайда болу көзі болып табылатын әрекетті жалғастыруға немесе қабылдауға қарсы шешім қабылдау арқылы тәуекелден аулақ болу.*

Жоғарыда аталған тәуекелдерге ден қою стратегиялары жобаларды басқару жөніндегі халықаралық стандарттарда көзделген ден қою стратегияларымен корреляцияланады.

Тәуекелдерді басқару жөніндегі АНК қызметін ұйымдастыру және реттеу мақсатында тәуекелдерді басқару қағидалары (бұдан әрі – қағидалар) бекітілді. АНК Ережелері АНК-да тәуекелдерді сәйкестендіру, бағалау, бақылау және мониторингтеу кезінде жүйелі және дәйекті тәсілді қамтамасыз ету үшін тәуекелдерді басқару әдістерін айқындайды, сондай-ақ АНК-да тәуекелдерді басқару үшін базаны қамтамасыз етеді, оның ішінде:

- тәуекел тәбетін, оның ішінде капиталдың жеткіліктілігі, кірістілік және өтімділік компоненттерін анықтау;
- қаржылық активтер мен міндеттемелерді басқару;
- тәуекелдердің жекелеген түрлерін басқару (стратегиялық, беделді, кредиттік, валюталық, пайыздық, өтімділік, операциялық);
- АНК шоғырландырылған деңгейінде тәуекелдерді жинақтау;
- тәуекелдер тізілімін, тәуекелдер картасын және тәуекелдерді басқару жөніндегі іс-шаралар жоспарын қалыптастыру;
- тәуекелдің негізгі индикаторларын белгілеу;
- АНК мен Холдингтің өзара іс-қимылы, АНК-ның құрылымдық бөлімшелері/филиалдары арасындағы тәуекелдерді басқару бойынша басқарушылық есептілік шеңберіндегі өзара іс-қимыл.

Тәуекелдерді басқарудың үздік халықаралық практикасына сәйкес АНК барлық құрылымдық бөлімшелер қызметкерлерінің қатысуымен тәуекелдердің барынша көп спектрін анықтау, қоршаған тәуекелдер туралы хабардарлықты арттыру және ұйымның тәуекел-мәдениетін дамытуды ынталандыру мақсатында тәуекелдерді тұрақты негізде (оның ішінде ішкі құжаттарды енгізу кезінде, корпоративтік шешімдерді қабылдау кезінде, барлық қызметкерлердің функционалдық міндеттері шеңберінде және басқарушылық есептілік жүйесі шеңберінде) сәйкестендіруді жүргізеді.

Тәуекелдерді сәйкестендіру үшін қойылған стратегиялық мақсаттар мен міндеттер негізінде тәуекелдерді сәйкестендіру, бизнес-процестерді талдау, сұхбат жүргізу және сауалнама жүргізу, статистикалық әдістер, семинарлар, талқылаулар және АНК-ның тәуекелдерді сәйкестендіру мен бағалауды реттейтін АНК ішкі құжаттарында егжей-тегжейлі сипатталған басқа да құралдар сияқты түрлі әдістемелер мен құралдар комбинациясы қолданылады.

Барлық сәйкестендірілген тәуекелдер АНК-ның мақсаттары мен стратегиясына сүйене отырып жіктеледі, олардың сыртқы және ішкі факторлармен өзара байланысы айқындалады және АНК-ның үздіксіз және тұрақты қызметіне төнетін қауіп бағаланады. Барлық анықталған тәуекелдер бойынша тәуекелдерді іске асырудың факторлары мен салдары туралы ақпаратты, тән және қалдық тәуекелді бағалауды қамтитын тәуекелдер тізілімі жүргізіледі. Тәуекелдер тізілімі негізінде аса маңызды және елеулі тәуекелдерді бөле отырып АНК-ның Тәуекелдер

картасы жасалады, сондай-ақ тәуекелдер деңгейін азайту бойынша іс-шаралар әзірленеді. АНК өз қызметіне тән келесі тәуекелдерді тиімді басқарады:

- Стратегиялық тәуекелдер;
- Операциялық тәуекелдер;
- Қаржылық тәуекелдер;
- Несиелік тәуекелдер;
- Құқықтық тәуекелдер

АНК өз қызметін жүзеге асыру барысында ұшырауы мүмкін барлық бизнес-процестерге, тәуекелдерге және бизнес-процестерге тән бақылауларға кемінде жылына 1 рет мерзімді негізде бағалау жүргізеді. Бизнес-процестердің егжей-тегжейлі сипаттамасы, бақылау рәсімдері және бизнес-процеске тән тәуекелдер бизнес - процестер, тәуекелдер мен бақылаулар матрицасында (бұдан әрі-Матрица) жүйеленеді. Матрицаны әзірлеу бизнес-процестердегі кемшіліктерді, бизнес-процеске тән тәуекелдерді, қызметкерге максималды жүктемені, мүдделер қақтығысын, бизнес-процесті автоматтандыру дәрежесін және АНК бизнес-процестерінің тиімділігін төмендетуге әсер ететін басқа факторларды анықтауға ықпал етеді.

Тәуекелдерді басқару жүйесін жетілдіру және озық тәжірибелерге сәйкестік мақсатында АНК ішкі аудит қызметі тарапынан тәуекелдерді басқару жүйесінің тиімділігін мерзімді бағалау және/немесе сыртқы сарапшылардың тәуелсіз бағалауы жүзеге асырылады.

Сонымен қатар, АНК тәуекелдерді басқару жүйесін жетілдіру және (немесе) дамыту жөніндегі қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді міндеттер бойынша іс-шаралар жоспарын мерзімді негізде әзірлейді. Жоспардың іс-шараларын тиімді іске асыру АНК-нің барлық құрылымдық бөлімшелерін тартуды талап етеді және оның қызметіне байланысты тәуекелдерді азайтуға ықпал етеді.

Мақсат 3.3. Корпоративтік басқарудың сапасы мен ашықтығын арттыру

Тапсырма 3.3.1. Корпоративтік басқару деңгейін арттыру

АНК корпоративтік басқаруды қызмет тиімділігін арттыру, беделін нығайту және капитал тарту шығындарын төмендету құралы ретінде қарастырады. Корпоративтік басқару әділеттілік, адалдық, жауапкершілік, ашықтық, кәсібилік және құзыреттілік негізінде құрылады.

Корпоративтік басқарудың тиімді құрылымы барлық мүдделі тараптардың құқықтары мен мүдделерін құрметтеуді көздейді және табысты қызметке, соның ішінде АНК құндылығының өсуіне, қаржылық тұрақтылық пен табыстылықты сақтауға ықпал етеді.

АНК Жарғысына сәйкес оның басқару органдарына мыналар жатады: жоғары орган – жалғыз акционер, басқару органы – Директорлар кеңесі, атқарушы орган – Басқарма.

АНК үздік әлемдік практикаларға және бөлігіндегі бірқатар іргелі қағидаттарға сәйкес келетін корпоративтік басқару моделін одан әрі құру бойынша жоспарлы жұмыс жүргізу болжанады:

1. Акционерлердің, инвесторлардың және өзге де мүдделі тараптардың құқықтарын сақтау;
2. Басқару органдары арасындағы өкілеттіктер мен жауапкершілікті бөлу;
3. Тиімді басқару органының болуы (Директорлар кеңесінің құрылымы, жұмысқа қабілетті комитеттердің болуы, мүдделер қақтығысының болмауы және т. б.);
4. Басқарушылық Есептіліктің құрылған жүйесі;
5. Әлеуметтік жауапкершілікті қоса алғанда, акционерлер мен өзге де мүдделі тараптар үшін ақпараттық ашықтық;
6. Ашық дивидендтік саясат;

7. Тиімді ішкі бақылау және ішкі аудит жүйелерінің болуы.

Коммуникациялық стратегияны әзірлеу және кейіннен іске асыру арқылы АНК барлық мүдделі тараптар үшін қызмет туралы ақпараттың ашықтығын, есептілігін және ашықтығын арттыруға ұмтылатын болады.

АНК жыл сайын АНК корпоративтік басқару кодексінің қағидаттары мен ережелерін сақтау/сақтамау туралы есеп дайындайды және Корпоративтік басқару кодексінің 6 негізгі қағидатын сақтайтынын растайды:

1. Жалғыз акционердің құқықтары мен мүдделерін қорғау қағидаты;
2. Директорлар кеңесі мен АНК тиімді басқару қағидаты;
3. корпорацияның дербес қызметінің принципі;
4. АНК қызметі туралы ақпаратты ашудың ашықтығы мен объективтілігі қағидаты;
5. заңдылық және этика принципі;
6. мүдделі тараптар алдындағы жауапкершілік қағидаты.

Тапсырма 3.3.2. Адами капиталды дамыту

Осы стратегияны іске асырудың табысы көбінесе АНК кадр құрамының сапасына байланысты болады. Адами капиталды жоспарлы дамыту өзгерістерді басқару қағидаттарына негізделген Холдингтің Бірыңғай кадрлық саясаты негізінде құрылатын болады: өзгерістерді басқаруға бағдарлану ішкі және сыртқы ортадағы туындайтын үрдістерге, оқиғаларды болжауға және өзгерістерді бастауға бағытталу; бизнес-интеграция Холдинг стратегиясын іске асыруға қатысу; сабақтастық персоналды басқарудың үздік тәжірибелері мен дәстүрлерін сақтау; инновациялық персоналды тиімді басқаруды қамтамасыз ететін заманауи HR-технологияларды әзірлеу және қолдану; жоғары технологиялық басқарудың заманауи автоматтандырылған жүйелерін қолдану; ашықтық барынша ашықтық пен түсініктілік; әлеуметтік бағдарлану қызметкерлердің үміттерін іске асыруға бағытталу, қатысу өңірлерінде әлеуметтік жауапкершілікті нақтылау.

Осы мақсатта АНК HR-функциясының стратегиялық рөлін дамытатын болады. Осылайша, қызметкердің тәжірибесі мен кәсіби дағдыларына байланысты құндылығына, сондай-ақ АНК дамуына қосқан үлесіне байланысты лауазымдарды саралауды көздейтін грейдинг жүйесі жетілдірілетін болады. Бұған қоса, АНК ішінде құзыреттілікті дамыту және жоғары білікті мамандарды ұстап қалу мақсатында персоналдың сабақтастығын басқару жоспарын жетілдіру бойынша жұмыстар жүргізілетін болады:

- лайықты еңбек жағдайларын және қызметкерлер үшін тең мүмкіндіктерді қамтамасыз ету;
- таланттарды тарту, тиімді бейімдеу және сақтау;
- ынталандыру және өтемақы жүйесін құру;
- компанияның HR-брендін қалыптастыру;
- ішкі коммуникацияларды құру;
- қызметкерлердің әлеуетін дамытуға бағытталған ішкі оқытудың тиімді жүйесін құру.

АНК қызметкерлерді АНК-ның стратегиялық міндеттерін іске асыруға барынша тартуға бағытталған тиімді корпоративтік мәдениетті құратын болады. АНК бизнес-процестерді автоматтандыру және оңтайландыру, сондай-ақ Бірыңғай кадрлық саясат

шеңберінде адам ресурстарын басқару саласындағы заманауи практикаларды енгізу арқылы қызмет тиімділігін арттыруды көздейді.

Тапсырма 3.3.3. Тұрақты даму саласындағы қағидаттарды сақтау

АНК қызметіне орнықты даму қағидаттары мен бастамаларын енгізу «Қазақстан – 2050» Стратегиясында бекітілген мақсаттарға қол жеткізу үшін басты басымдық болып табылады.

«Қазақстан – 2050» Стратегиясында ауыл шаруашылығын ауқымды жаңғырту міндеті қойылған, әсіресе ауыл шаруашылығы өнімдеріне деген жаһандық сұраныс өсіп жатқан жағдайда, атап айтқанда, жаңа агротехнологияларды енгізу есебінен егіс алқаптары мен өнімділікті арттыру, агроөнеркәсіптік секторда ылғал сақтау технологияларына кешенді түрде көшу, экологиялық тазалыққа баса назар аударып, ұлттық бәсекеге қабілетті брендтерді құру қажет.

Мемлекеттік саясатты іске асыру және «Қазақстан-2050» – қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты» Стратегиясында қойылған мақсаттарға қол жеткізу мақсатында АНК орнықты дамудың экологиялық, әлеуметтік және басқарушылық факторларын (ESG факторлары) АӨК субъектілерін қаржыландыру бойынша шешімдер қабылдау жөніндегі бизнес-процестерге, сондай-ақ ағымдағы қызмет шеңберінде сақтауға және біріктіруге ниетті. Жақын болашақта АНК қаржыландырылатын жобаларға қойылатын талаптарды тұрақты даму қағидаттарына және қоршаған ортаны қорғау жөніндегі заңнаманың, оның ішінде Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексінің нормаларына сәйкестігін регламенттейтін ішкі нормативтік құжаттарды әзірлеуге ұмтылатын болады. Тұрақты даму саласындағы міндеттерді шеше отырып, АНК өзінің миссиясына, даму стратегиясының ережелеріне сүйенеді, сондай-ақ орнықты даму саласындағы халықаралық стандарттармен бекітілген мінез-құлық нормалары мен қағидаттарын пайдаланады.

АНК тұрақты даму саласындағы бастамаларды мынадай бағыттарда іске асырады:

- 1) орнықты даму мақсаттарына (бұдан әрі - ТДМ) қол жеткізуге жәрдемдесу;
- 2) жауапты қаржыландыруды дамыту;
- 3) жауапты сатып алуға жәрдемдесу;
- 4) бірыңғай кадр саясатын қалыптастыру;
- 5) қызметтегі ашықтықты арттыру.

Осы бастамаларды АНК қызметінде іске асыру «Қазақстан – 2050» Стратегиясында, «Бәйтерек» ҰБХ» АҚ Стратегиясында көрініс тапқан мақсаттар мен міндеттерге қол жеткізу үшін басымдық болып табылады.

Орнықты даму саласындағы қызметтің нәтижелілігіне мониторинг жүргізу мақсатында АНК Орнықты даму жөніндегі іс-шаралар жоспарын іске асыруды және оның орындалуын бақылауды, сондай-ақ орнықты даму саласындағы іс-шараларды жетілдіру бойынша одан әрі жоспарлар құру үшін қажетті ішкі құжаттарды әзірлеуді және енгізуді жүзеге асырады. АНК орнықты даму саласындағы халықаралық бастамаларға қатысуды, оның ішінде бірлескен жобалар мен бағдарламаларды қоршаған ортаны қорғау саласында іске асыру және экологиялық таза технологияларды енгізу, «жасыл» экономиканың үлес салмағын арттыру мақсатында жауапты инвестициялау практикасын қолдануға қатысты бастамаларға қосылу арқылы дәйекті түрде кеңейтуге ниетті.

2026 жылға дейін АНК ESG саласындағы тәуелсіз консультантты тарту арқылы ESG қағидаттарын АНК қызметінің негізгі процестеріне интеграциялаудың ықпалына талдау және бағалау жүргізуді жоспарлап отыр. Бұл бастама АНК қызметіне ESG қағидаттарын енгізу шеңберінде жаңа трендтер мен бағыттарды айқындауға мүмкіндік береді.

1. Тұрақты даму мақсаттарына қол жеткізуге жәрдемдесу

Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2025 жылғы 28 сәуірдегі № 285 қаулысымен бекітілген «Бәйтерек» ҰБХ» АҚ-ның 2024-2033 жылдарға арналған Даму жоспарына сәйкес «жасыл» жобаларға инвестицияларды тартуды ынталандыру БҰҰ-ның Орнықты даму мақсаттарына қол жеткізуді, декарбонизациялауды ескере отырып және жобаларды іске асыру кезінде ESG қағидаттарын ілгерілету негізінде жүргізілетін болады.

Басқаруды қауіпсіздік саласында қамтитын жүйені бекіту үшін, БҰҰ-ның Жаһандық шартының, БҰҰ-ның Жауапты инвестициялау қағидаттарының талаптарын ескере отырып, АНК АӨК жобаларын несиелеу (кредиттеу) кезінде мыналарға бағытталған БҰҰ ОДМ-ны ескереді:

- БҰҰ ТДМ-ның су ресурстарының болуын және табиғи пайдаланылуын қамтамасыз етуге бағытталған 6-шы мақсаты;
- БҰҰ ТДМ-ның 7-ші мақсаты, онда барлығы үшін арзан, сенімді, орнықты және қолжетімді энергия көздеріне жалпыға бірдей қолжетімділікті қамтамасыз ету талап етіледі, оның ішінде күн, жел, су сияқты арзан энергия көздерін пайдалану;
- БҰҰ ТДМ-ның 12-ші мақсаты, ол жауапты өндіру мен тұтынуға шақырады, оның ішінде су және топырақ сияқты табиғи ресурстарды табиғи пайдалануды және жердің тозуын болдырмауды, топырақ құнарлылығын жақсартуды және су тапшылығының алдын алуды қамтиды.

АНК даму қаржы институтының функцияларын жүзеге асыра отырып, өз қызметіне орнықты даму қағидаттарын біріктіреді. Осы мақсаттар үшін Орнықты даму саласындағы саясат бекітілді, ол «жасыл жобаларды» қаржыландыру бойынша тәсілдерді (инвестициялық, экологиялық және әлеуметтік саясаттар) көздейді, олар ықтимал теріс экологиялық және әлеуметтік әсерді қысқартуға, клиенттерді экологиялық және әлеуметтік тәуекелдерді басқаруға ынталандыруға, сондай-ақ жобаларды қаржыландыру және іске асыру туралы шешімдер қабылдау кезінде жобалардың қоршаған ортаға әсер ету және әлеуметтік әсер ету саласындағы қоғам мүдделерін ескеруге бағытталған.

2025 жылы Тұрақты даму қағидаттарын енгізу және ESG ақпаратын ашудың ашықтық деңгейін арттыру шеңберінде күшті және әлсіз жақтарын анықтау мақсатында ESG-рейтингін алу жоспарлануда.

2. Жауапты қаржыландыруды дамыту

АНК ESG қағидаттарына жауап беретін орнықты қаржыландыру құралдарын, оның ішінде «жасыл» қаржыландыруды дамыту бойынша шаралар қабылдайтын болады.

Осы бағытты іске асыру шеңберінде АНК-да халықаралық тәжірибені ескере отырып, «жасыл» жобалардың өлшемшарттары әзірленетін болады.

Бұл ретте «жасыл» жобалар деп, бірінші кезекте, БҰҰ-ның ТДМ-на сәйкес келетін және экономикалық өсуге, климаттың өзгеруімен күресуге, таза энергияға, теңсіздікті азайтуға және басқаларға бағытталған жобалар түсініледі.

ҚР Экология, геология және табиғи ресурстар министрлігі «жасыл» облигациялар және «жасыл» несиелер (кредиттер) арқылы қаржыландырылуға жататын «жасыл» жобаларды жіктеу үшін «жасыл» таксономияны әзірледі және енгізді (Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2021 жылғы 31 желтоқсандағы № 996 қаулысы).

АНК «жасыл жобаларды» қаржыландыру үшін «жасыл инвестицияларды» қарызға алу бойынша жұмысты жалғастырады, сондай-ақ борыштық міндеттемелердің әлемдік нарығының

қажеттіліктері мен үрдістеріне байланысты орнықты облигациялардың түрлі түрлерін қолдануды ескере отырып және оны жоққа шығармай, «жасыл» облигацияларды шығару бойынша іс-шараларды іске асыруды жоспарлайды.

Қазақстан халқының қаржылық сауаттылығы деңгейін арттыруға жәрдемдесу мақсатында АНК Қазақстан халқының қаржылық сауаттылығы деңгейін арттыру бойынша бірқатар оқыту бағдарламаларын іске асыруды жоспарлап отыр.

Біздің жұмысымыздың басымдығы - тұтынушыларымызға қамқорлық жасау және оларға жоғары сапалы, ыңғайлы, қолжетімді және технологиялық өнімдер мен қызметтерді ұсыну. АНК өз жұмысында өзінің қызметі және кредиттеудің барлық шарттары туралы ұсынылатын ақпараттың ашықтығы, дұрыстығы мен толықтығы қағидаттарын ұстанады, сондай-ақ Қазақстан Республикасы заңнамасының барлық талаптарын сақтайды.

АНК клиенттермен өзара іс-қимыл тәжірибесін үнемі жетілдіріп отырады және клиенттерге мерзімі өткен берешекті реттеуге көмек көрсететін компанияның қаржы омбудсмендері кіретін қарыз алушының құқықтарын қорғау департаментін құру процесін іске асыруды жоспарлап отыр. Бұл өзгерістердің мақсаты клиенттің пайдасына неғұрлым объективті және бейтарап шешімдер қабылдау үшін омбудсмен функциясын тәуелсіз функцияға бөлу болып табылады.

3. Жауапты сатып алуға жәрдемдесу

Квазимемлекеттік сектордың жекелеген субъектілері қолданатын (Ұлттық әл-ауқат қоры мен Ұлттық әл-ауқат қорының ұйымдарын қоспағанда) сатып алу қағидалары шеңберінде жүзеге асырылатын сатып алуды жүргізу процесінде АНК экологиялық, әлеуметтік және этикалық өлшемшарттарға және ESG қағидаттарына сәйкес келетін тауарларды, жұмыстарды және көрсетілетін қызметтерді (бұдан әрі – ТЖК) сатып алуға ұмтылатын болады.

ТЖК сатып алу туралы үлгілік шарттарға қоршаған ортаға теріс әсерді төмендетуге бағытталған Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасын сақтау туралы тармақ қосылатын болады.

4. Бірыңғай кадр саясатын қалыптастыру

Қажетті біліктілікпен және қажетті уәждемемен қажетті адам ресурстарымен қамтамасыз ету мақсатында бірыңғай кадр саясатын қалыптастыру және енгізу бойынша жұмыс жүргізілетін болады. Бірыңғай кадр саясатының негізгі мақсаты АНК бәсекелестік артықшылықтарының бірі ретінде Тұрақты адами капиталды қалыптастыруды қамтамасыз ету болып табылады.

Алға қойылған мақсатқа жетуге бағытталған кадр саясатының міндеттері:

АНК-ны қойылған мақсаттарға қол жеткізу үшін қажетті кадрлармен қамтамасыз ету, бұл ретте әртүрлілік пен инклюзивтілік қағидаттарын сақтау. Ол үшін өтемақыны Қазақстан Республикасының халықаралық аналогтары мен қаржы секторының бәсекелестік деңгейіне дейін теңестіру есебінен АНК қызметкерлерінің біліктілігін арттыру қажет.

Адами капиталдың, әсіресе цифрлық дағдылар бөлігінде дамуын қамтамасыз ету үшін АНК қызметкерлерінің құзыреттілік деңгейін арттыру.

АНК қызметкерлерінің қатысу және қайтарым деңгейін арттыру және қолдау.

Іріктеу және жалдау, тиімділікті бағалау, сондай-ақ даму және оқыту процесін қоса алғанда, АНК HR процестерін цифрландыру.

АНК тиімділікті басқару процесін баптау және калибрлеу.

АНК-да ESG-қағидаттарына негізделген корпоративтік мәдениетті дамыту.

5. АНК қызметіндегі ашықтықты арттыру

Елдің азық-түлік қауіпсіздігін қамтамасыз ету мақсатында ауыл шаруашылығы саласындағы жобаларды қаржыландыру арқылы елдің ұлттық экономикасын дамытуға жәрдемдесудің жоғары экономикалық және әлеуметтік маңыздылығын ескере отырып, АНК мақсатты аудиторияларды өз қызметі туралы белсенді хабардар етуге ұмтылатын болады. Бұл компанияның имиджін арттыру үшін АӨК субъектілерін қаржыландыру бағдарламаларына азаматтар мен іскер қоғамдастықты тартуға қол жеткізуге мүмкіндік береді.

Ашылған ақпараттың ашықтығы мен маңыздылығын арттыру мақсатында АНК ішкі нормативтік құжаттарға және ақпаратты ашудың үздік тәжірибесіне сәйкес жылдық есепті жариялайды.

АНК ESG ақпаратын (экологиялық және әлеуметтік ақпаратты, сондай-ақ корпоративтік басқару туралы ақпаратты) KASE Халықаралық қаржы корпорациясының (IFC) қолдауымен әзірлеген ESG есебін жасау жөніндегі әдістемеге сәйкес жеке ESG есебі түрінде немесе жылдық есептің құрамында ашады. Бұл ретте ақпарат есептілік жөніндегі жаһандық бастаманың (Global Reporting Initiative, GRI) ақпаратын ашу жөніндегі халықаралық стандарттың қағидаттарына және листингілік компаниялардың жылдық есебінде ақпаратты ашу жөніндегі KASE талаптарына сәйкес ашылуға тиіс.

Күтілетін нәтижелер

АНК қолжетімді және тиімді қаржыландыру жүйесін қалыптастыру, бәсекеге қабілетті бизнесті дамытуға жәрдемдесу және қызмет тиімділігін арттыру арқылы агроөнеркәсіптік кешеннің тұрақты дамуына жәрдемдесудегі өз миссиясын жалғастыратын болады. Біз клиентке бағдарлану АНК-дағы бизнес-процестерді трансформациялаудың негізі болады деп санаймыз және біз қызмет көрсету сапасын, қолжетімділігін және жылдамдығын арттыруға баса назар аударатын боламыз.

Қызметтің негізгі көрсеткіштері

8-кесте-АНК қызметінің негізгі көрсеткіштері

ПӘК	Өлш. б.	Негіздеме	Есептеу формуласы	2033
1. Қаржыландыру бағдарламалары шеңберінде АӨК кредиттеу көлемі:	Млрд. теңге	Барлық қаржыландыру арналарын ескере отырып, АӨК-ні қаржы ресурстарымен қамтамасыз ету мониторингі және негізгі ұлттық индикативтерге қол жеткізуге АНК қатысуының мониторингі үшін	ПӘК = АНК несиелері (кредиттері) + АНК-ны қорландыру (ЕДБ, НС, МҚҰ, ӨИО, ЛК, ӨКК) + ауыл шаруашылығы техникасы мен жабдықтарының лизинг көлемі (ҚАҚ-тың негізгі құралдарды сатып алуға бағытталған барлық қаржыландыру көздері есебінен қолма-қол ақша әдісі бойынша нақты инвестициялар көлемі). ПӘК АӨК субъектілерін қаржыландыру көлемін және лизинг заттарын сатып алу шарттары бойынша барлық төлемдер сомасын, сондай-ақ есепті кезеңде лизинг заттарын сатып алуға, жеткізуге және жұмыс істеуге байланысты барлық шығыстар сомасын ескереді.	1 370,0
2. 2024 жылдан бастап жинақтала отырып, АӨК саласындағы негізгі капиталға инвестициялар көлемі (бір жыл үшін – 2033 жыл):	Млрд. теңге	«Қазақстан-2050» Стратегиясының, Қазақстан Республикасын 2025 жылға дейінгі дамыту жөніндегі ұлттық жоспардың және ҚР мемлекеттік жоспарлау жүйесінің құжаттарының міндеттерін іске асыруда	ПӘК - АНК несиелері (кредиттері) және лизинг есебінен АӨК субъектілерінің негізгі құралдарды сатып алу және ҚМЖ жүргізу мақсатындағы қаржыландыру көлемдерінің сомасы (ҚАҚ-тың нақты инвестициялар көлемі) (кассалық әдіс бойынша). Ескертпе: ҚАҚ инвестицияларының нақты көлемі лизинг заттарын сатып алу шарттары бойынша барлық төлемдердің сомасын (оның ішінде алдын ала төлем сомасын), сондай-ақ есепті кезеңде лизинг заттарын сатып алуға, жеткізуге және жұмыс жағдайына келтіруге байланысты барлық шығындардың сомасын ескереді.	4 781,8 (583,5)

3. 2024 жылдан бастап (бір жыл ішінде – 2033 жыл) жинақтала отырып, қолдау алған кәсіпорындар түсімінің көлемі:	Млрд. теңге	«Қазақстан-2050» Стратегиясының, Қазақстан Республикасын 2025 жылға дейінгі дамыту жөніндегі ұлттық жоспардың және ҚР мемлекеттік жоспарлау жүйесінің құжаттарының міндеттерін іске асыруда	1. Болжалды мәндерді анықтау формуласы. Инвестициялық кезеңдегі инвестициялық жобалар ЖС= АНК ЖС+ ҚАҚ ЖС АНК үшін: АНК ЖС = (ҚЭМ бойынша К * 0,7 * инвестициялық жобаға қатысудың жоспарлы үлесі) + (ИЖТҚС * 0,9). Даму стратегиясының бірінші жылының болжамды деректерін есептеу кезінде мынадай формула қолданылады: АНК ЖС = ҚЭМ бойынша К * дисконт * инвестициялық жобаға қатысудың жоспарлы үлесі ҚАҚ үшін: ҚАҚ ЖС = Базистік 2021 жылдағы нақты кіріс (инвестициялық жобалар бойынша клиенттердің міндеттемелерін өтеуді ескере отырып) * инвестициялық жобаға қатысудың жоспарлы үлесі 2. Нақты мәндерді анықтау формуласы: операциялық кезеңдегі инвестициялық жобалар: ЖС = в ҚО бойынша * АНК қатысуының нақты үлесі (оның ішінде ҚАҚ) инвестициялық жобада. мұнда, ЖС-инвестициялық жобалар бойынша түсім; ҚЕ бойынша К – қаржылық есептілік бойынша кіріс. Инвестициялық жобаға қатысудың жоспарлы үлесі-өткен жылдың нақты қатысу үлесі; ИЖТҚС -инвестициялық жобаларды тиісті жылға қаржыландырудың болжамды сомасы; 0,9-инвестициялық жобаға АНК қатысуының жоспарлы үлесін ескере отырып, АНК қаржыландырудың 1 теңгесінен түсетін түсімінің үлесін көрсететін коэффициент. 0,7 - АНК дисконты, ол АӨК саласының мынадай үлкен тәуекелдермен ұштасатын ерекшелігін көрсетеді: сыртқы саяси жағдай (өндірілген өнім экспортына шектеу қою); экспорттаушы елдер өңірлерінің қолайсыз эпидемиологиялық жағдайы (бұл импорттық мал басын әкелудің жоспарланған мерзімдеріне теріс әсер етеді); ел ішіндегі қолайсыз эпидемиологиялық жағдай (мал шығынымен, мәжбүрлі союмен ұштасады), табиғи-климаттық (су тасқыны, құрғақшылық, үсік) және басқа да тәуекелдер. Көрсетілген тәуекелдер жобалардың жобалық қуатқа кезең кезеңмен шығуына теріс әсер етеді ҚО бойынша К – құжат жүзінде расталған кіріс көлемі. Ескерту: К көрсеткіші жобалық қуаттарды іске қосу кезеңінен кейінгі кезең үшін түсініледі. Кәсіпорындар түсімінің көлемі кәсіпорындардың өнімді өткізуден түскен түсімі бойынша, оның ішінде жобалық қуаттарды пайдалануға ресми енгізу (оның ішінде жаңғыртуды аяқтау)	4 594,0 (912,5)
---	--------------------	--	--	-------------------------------

			күнінен кейін есепті жылдың қорытындылары бойынша инвестициялық жобалар бойынша экспортқа есептеледі.	
4. 2024 жылдан бастап жинақтала отырып, қолдау алған кәсіпорындардың экспорттық түсімдерінің көлемі (бір жыл ішінде – 2033 жыл)	Млрд. теңге	«Қазақстан-2050» Стратегиясының, Қазақстан Республикасын 2025 жылға дейінгі дамыту жөніндегі ұлттық жоспардың және ҚР мемлекеттік жоспарлау жүйесінің құжаттарының міндеттерін іске асыруда	1. Болжалды мәндерді анықтау формуласы: Инвестициялық кезеңдегі инвестициялық жобалар ЭИУ= АНК ЭИУ+ ҚАҚ ИВЭ. АНК үшін: ЭИУ АНК = ЭЖИУ* коэффициенті. өсім (10%). ҚАҚ үшін: ЭИУ ҚАҚ= ЭК ҚЭМ бойынша * инвестициялық жобаға қатысудың жоспарлы үлесі. 2. Жобаны іске асырудың пайдалану кезеңіндегі нақты мәндерді анықтау формуласы: Пайдалану кезеңіндегі инвестициялық жобалар ЭИУ = ЭК * АНК қатысуының нақты үлесі (оның ішінде ҚАҚ) инвестициялық жобада. мұнда, ЭИУ -инвестициялық жобалар бойынша экспорттық кіріс; ЭЖИУ - бірінші жылдың болжамды деректерін есептеу кезінде - Даму стратегиясын іске асырудың соңғы жылындағы инвестициялық жобалар бойынша экспорттық түсім; кейінгі жылдардың болжамды деректерін есептеу кезінде-жоспарланатын жылдың алдындағы өткен жылдағы инвестициялық жобалар бойынша болжамды экспорттық түсім; 10% - 2023 жылғы 28 наурыздағы редакцияда ҚР АӨК дамытудың 2021 – 2030 жылдарға арналған тұжырымдамасын назарға ала отырып, өнім экспортының орташа мәнін көрсететін өсу коэффициенті; ҚЭМ бойынша ЭК -жобаның қаржы-экономикалық моделі бойынша экспорттық түсім; ЭК - экспорттаушылар құжатпен растаған экспорттық кіріс. Ескертпе: ЭК көрсеткіші жобалық қуаттарды іске қосу кезеңінен кейінгі кезең үшін қабылданады. Экспорттық түсімнің көлемі жобалық қуаттарды пайдалануға ресми енгізу (оның ішінде жаңғыртуды аяқтау) күнінен кейін есепті жылдың қорытындылары бойынша инвестициялық жобалар бойынша өнімді экспортқа өткізуден кәсіпорынның түсімі бойынша есептеледі.	71,4 (10,5)
5. Нарықтағы жұмыс істеп тұрған ШОБС субъектілерінің жалпы санына қатысты қаржылық қолдау көрсетілген ШОБС субъектілерінің үлесі	%		ПӘК= X / Y * 100%, мұндағы X – АНК және ҚАҚ құралдары арқылы қолдау көрсетілген ШОБС бірегей субъектілерінің 2024 жылдан бастап жинақталған саны. Y – Есепті жылдың соңындағы нарықтағы жұмыс істеп тұрған ШОБС субъектілерінің саны*. * бөлгіште жұмыс істеп тұрған шаруа қожалықтары мен ауыл шаруашылығы тауар өндірушілерінің саны ғана ескеріледі.	7,0

6. NPL 90+	%	Несие портфеліндегі проблемалық несиелердің үлесін сипаттайтын көрсеткіш	$П\text{ӘК} = (\text{мерзімі } 90 \text{ күннен асатын мерзімі өткен берешегі бар несиелер сомасы} / \text{несие портфелі}) * 100.$ $П\text{ӘК} = (\sum K_p (90+) / K_n) * 100.$	8,80
7. Жалпы активтерден кредиттік портфельдің үлесі	%	АНК активтері қазынашылық портфельде емес, экономиканы дамыту үшін жұмыс істеуі маңызды	$X / Y * 100, \text{ мұнда}$ $X = \text{несие портфелі (таза);}$ $Y = \text{Есепті кезеңнің соңындағы активтердің жиыны}$ Ескертпе: көрсеткіштер жоспарлы және нақты деректерді қалыптастырудың бірыңғай қағидатына сәйкес көрсетіледі, бұл ретте нақты көрсеткіштер ұйымның аудиттелген қаржылық есептілігіне сәйкес келуге тиіс.	84,0
8. Қаржыландырылған «жасыл» жобалар бойынша суару кезінде ылғал сақтау технологиялары қолданылатын жерлердің ауданы (2024 жылдан бастап жиынтығымен).	Мың га		$ҚККК = S,$ мұндағы S – қаржыландырылған «жасыл» жобалар бойынша суару кезінде заманауи ирригациялық жүйелер қолданылатын жерлердің ауданы.	36,2
9. Қарыз алудың жалпы құрылымындағы мемлекеттік емес қарыз алу көздерінің үлесі		АНК балансының мемлекеттік емес қарыз алу көздерінен (ішкі және сыртқы капитал нарықтарынан) басым дәрежеде өсуі маңызды.	$X / Y * 100, \text{ мұнда}$ $X = \text{жинақтаумен мемлекеттік емес қарыз алудың номиналды құны*};$ $Y = \text{жинақталған жалпы қарыздың номиналды құны*}$ * алым мен бөлгіште есепті кезеңнің соңындағы қарыздардың ағымдағы портфелі есепке алынады.	60

 АГРАРЛЫҚ ЕСИЕ КОРПОРАЦИЯСЫ	«Аграрлық несие корпорациясы» АҚ-ның 2020 - 2023 жылдарға арналған даму стратегиясы	№2 Редакция	6. 74
--	---	-------------	-------

9-кесте-стратегияны іске асыру тәуекелдері және олардың алдын алу жөніндегі іс-шаралар

№	Тәуекел немесе қауіп атауы	Тәуекелдің салдары	Тәуекелдің алдын алу шаралары	Тәуекел туындаған кезде әрекет ету жөніндегі іс-шаралар
Стратегиялық бағыт 1. Қолжетімді және тиімді қаржыландыру жүйесін қалыптастыру				
1	Жеке қаржы ұйымдарының АӨК субъектілеріне кредит беруді ұлғайтуға дайындығы	АӨК субъектілеріне кредит берудің жиынтық көлемін төмендету	АӨК субъектілерін кейіннен қаржыландыру кезінде табыстылықтың қолайлы ең төменгі деңгейін алуға мүмкіндік беретін қаржы институттары үшін қорландыру жағдайларын жасау. Жеке қаржы институттарына АӨК субъектілерімен жұмыс істеудің институционалдық дайындығын арттыру және қаражаттың бір бөлігін АӨК-ны қаржыландыруға бағыттау үшін қаржылық емес қолдау көрсету. Ең үлкен аумақтық қамтуы бар тұрақты қаржы институттарына назар аудару. АӨК субъектілерімен және серіктес қаржы институттарымен (CRM) қарым – қатынастарды басқару жүйесін жолға қою.	Ұйым-серіктестермен бірлесіп, ауылдық жерлердегі несие (кредит) қызметінің тартымдылығын арттыру бойынша шаралар кешенін әзірлеу, оның ішінде кейіннен уәкілетті мемлекеттік органдарға ұсыну үшін Холдинг құзыретінен тыс мәселелер бойынша да жұмыс жүргізу. АӨК қаржыландыруға жеке қаржы ұйымдарының қатысуының рентабельділігін арттыру мақсатында қорландыру, бірлесіп қаржыландыру шарттарын қайта қарау.
2 бет	Қаржы ұйымдарының АНК алдындағы берешекті өтеу бойынша дефолты.	АНК қаражатын қайтармау	Тәуекелдерді бағалау әдістемесін жетілдіру және қаржы ұйымдарының рейтингін анықтау. Қаржы ұйымдарының қаржылық жағдайына тұрақты негізде мониторинг жүргізу. Қаржы ұйымдарының қаржылық жағдайы нашарлаған жағдайда борышты АНК пайдасына аудару жөніндегі талап.	Қаржы ұйымының дефолт себептерін талдау, қолданыстағы әдіснаманы және несиелік тәуекелдерді бағалау саясатын түзету. Банкроттық рәсіміне сәйкес борышты өндіріп алу жөніндегі іс-шараларды әзірлеу.
3	Жеке қаржы ұйымдарының АӨК субъектілерін қаржыландырудың жаңа құралдарын қолдануға дайындығы	АӨК субъектілері үшін қаржы құралдарының түрлерін төмен әртараптандыру	Жеке қаржы институттары үшін қосымша капитал тарту мақсатында бірлесіп қаржыландыру жөніндегі бағдарламаларды әзірлеу және ілгерілету, өнімнің жаңа түрлерін енгізу (факторинг және т.б.). АӨК субъектілерін қаржыландырудың жаңа құралдарының артықшылықтары туралы хабардарлықты арттыру.	Несиелеу бағдарламаларын қайта қарау және несиелеудің балама құралдарын іздеу. АӨК субъектілерін қаржыландырудың жаңа құралдарының артықшылықтары туралы хабардар болу жөніндегі жұмысты жалғастыру.
Стратегиялық бағыт 2. Бәсекеге қабілетті бизнесті дамытуға жәрдемдесу				
4	АНК-ның МК деңгейінің жеткіліксіздігі.	АӨК субъектілерін көбірек қамту үшін қорландыру көлемін ұлғайту, уақытша бос ақша қаражатын орналастыру, ЕДБ кепілдіктерін және кепілге депозиттік қаражатты қабылдау мүмкіндігінің жоқтығы. Реттеушінің/сыртқы контрагенттердің талаптарын бұзу.	Акционер тарапынан АНК-ны қосымша капиталдандыру. Дивидендтік саясатты қайта қарау. Реттеушінің/сыртқы контрагенттердің талаптарын сақтау бойынша уақтылы мониторинг және бақылау.	Қорландыру жоспарлары мен көлемдерін, стратегия бойынша нысаналы көрсеткіштерді қайта қарау. Несиелеу бағдарламаларын қайта қарау және несиелеудің балама құралдарын іздеу. Белгіленген мерзімдер шеңберінде реттеушінің/сыртқы контрагенттердің талаптарын орындауды қамтамасыз ету жөніндегі іс-шаралар жоспарын әзірлеу.

 АГРАРЛЫҚ НЕСИЕ КОРПОРАЦИЯСЫ	«Аграрлық несие корпорациясы» АҚ-ның 2020 - 2023 жылдарға арналған даму стратегиясы	№2 Редакция	6. 75
---	---	-------------	-------

№	Тәуекел немесе қауіп атауы	Тәуекелдің салдары	Тәуекелдің алдын алу шаралары	Тәуекел туындаған кезде әрекет ету жөніндегі іс-шаралар
		АНК-ның Стратегия бойынша нысаналы көрсеткіштерді орындамауы.		
5	АНК қызметін қорландыру құнының өсуі	АӨК субъектілері үшін қаржыландырудың қолжетімділігін төмендету	Белгіленген рәсімдерге сәйкес бюджеттік қаржыландыруды тарту жөніндегі іс-шараларды іске асыру. Холдингтің кепілдігімен қарыз қаражатын тарту. Қолжетімді қорландыру көздерін іздеу мақсатында, оның ішінде қолданыстағы міндеттемелерді ауыстыру үшін капитал нарығының тұрақты мониторингі.	Ауыл шаруашылығы министрлігімен келісім бойынша жобалардың кредиттер құнына сезімталдығын талдауды ескере отырып, АӨК дамыту бағдарламаларының салалық индикативтеріне қол жеткізуді қаржыландыру басымдықтарын қайта қарау.
6	Әлемдегі геосаяси жағдай.	Негізгі құралдардың, дайын және жиынтықтаушы тауарлардың құнының қымбаттауы. Инвестициялық жобаларды жеткізу және іске асыру мерзімдерін ұлғайту. Қайталама санкциялар салу тәуекелдері.	Негізгі құралдардың, дайын және құрамдас тауарлардың барабарлығын бағалау. Балама жеткізушілерді іздеу. Мерзімді негізде негізгі жеткізушілерден лизинг заттарының негізгі қорларын жеткізуде проблемалардың болуы, жеткізілімдердің үзілу мүмкіндігі, жеткізілімдердің уақтылы мониторингі туралы ақпарат сұрату. Жеткізу мерзімдерін ескере отырып, мәмілелерді дұрыс құрылымдау, логистиканың оңтайлы схемаларын құру. Санкциялық тізімдердегі контрагенттерді тексеру және бақылау, жасалатын мәмілелер бойынша уақтылы ден қою және шаралар қабылдау.	Ұзарту/қайта құрылымдау мәселелерін қарау. Санкциялық тізімдерде анықталған контрагенттермен өзара қарым-қатынасты мерзімінен бұрын өтеу және тоқтату/бұзу туралы талаптар қою.

Стратегиялық бағыт 3. Қызметтің тиімділігін арттыру

7	АНК қызметінің залалдылығы	АНК операциялық нәтижелерінің нашарлауы, кредиттік рейтингтердің төмендеуі	Қызметтің негізгі көрсеткіштеріне мониторинг жүргізу, пайыздық маржаны және операциялық шығыстарды оңтайландыру. Әр түрлі сыртқы және ішкі факторларды модельдеу және олардың АНК-ға әсерін бағалау мақсатында ұзақ мерзімді қаржылық модель әзірлеу.	Дивергенцияның табиғатын және оларды келесі кезеңдерде митингке шығарудың мүмкін жолдарын сипаттай отырып, жоспарланған және нақты көрсеткіштерге талдау жүргізу. Қаржы моделін тұрақты негізде өзектендіру.
8	АӨК субъектілеріне кейіннен кредит беру үшін қаржы ұйымдары алған қорландыру қаражатының қайтарылмауы	АНК қаржылық жағдайының нашарлауы	Қаржы ұйымдарының қаржылық жай-күйі мен жалпы көрсеткіштерінің тұрақты мониторингі. Қаржы институттарын қорландыру лимиттерін айқындау кезінде Тәуекел-менеджмент құралдарын пайдалану. Қаржы ұйымдары бойынша қорландыруды әртараптандыру.	Қаржы институттарынан берешекті өндіріп алу бойынша нормативтік құқықтық актілерде көзделген шараларды жүргізу, АӨК субъектілерін қолдау көлемінің төмендеуіне жол бермеу мақсатында қосымша қорландыруды тарту.
9	АНК несиелік рейтингін төмендету	Қарыздарды тарту үшін жағдайдың нашарлауы. Ықтимал бұзушылық тартылған қарыздар бойынша келісім	Левеждің оңтайлы деңгейін сақтау мақсатында жарғылық капиталды мерзімді капиталдандыру мәселесін пысықтау жөніндегі іс-шаралар. Ұзақ мерзімді қаржылық тұрақтылықты және АНК активтерінің сапасын арттыру.	Халықаралық рейтингтік агенттіктер рейтингтердің төмендеу себебі ретінде айқындаған жағымсыз факторларды жою жөніндегі іс-шаралар жоспарын әзірлеу және іске асыру. Несиелік рейтингті жақсарту бойынша тәуелсіз кеңесшілерді тарту (қажет болған жағдайда).

№	Тәуекел немесе қауіп атауы	Тәуекелдің салдары	Тәуекелдің алдын алу шаралары	Тәуекел туындаған кезде әрекет ету жөніндегі іс-шаралар
10	Адами капиталдың сапасының төмендеуі. Нарықтағы білікті кадрлардың тапшылығы.	АНК даму стратегиясының нысаналы көрсеткіштері мен міндеттеріне қол жеткізбеу	АНК жұмыс істеп тұрған қызметкерлерінің біліктілігін арттыру және барынша Құзыретті кадрларды тарту. Тиісті оқыту арқылы қызметкерлердің кәсібилігін арттыру. Қызметкерлердің біліктілік деңгейіне қойылатын талаптарды арттыру. Қызметкерлерді оң нәтижелерге қол жеткізгені үшін көтермелеудің ашық тетігін көздейтін уәждеменің тиімді және ашық жүйесін қалыптастыру.	Қызмет тиімділігін төмендетудің жағымсыз факторларын жою жөніндегі іс-шаралар жоспарларын әзірлеу және іске асыру.
11	Проблемалық портфельді ұлғайту (кредиттік портфель тәуекелдері)	АНК қаражатын қайтармау; АНК қаржылық жағдайының нашарлауы (NPL 90+, провизиялар (резервтер) және т.б. ұлғайту); АНК өтімділігінің төмендеуі; Мемлекеттік және құқық қорғау органдары тарапынан тексерулер; Несиелік ұпайдың төмендеуі.	Қаржыландыру кезеңінде Қарыз алушыға/компаниялар тобына/қосалқы қарыз алушыларға/кепілгерлерге сапалы талдау жүргізу, оның ішінде заңдық, салалық, сенімділікті талдау, кепілмен қамтамасыз ету, тәуекелдерді азайту үшін қажетті келісімдер жасау; Мониторинг процесін автоматтандыру. Мониторинг кезеңінде сапалы талдау жүргізу, уақтылы әрекет ету және жағымсыз салдардың алдын алу.	Проблемалық портфельді төмендету жөніндегі іс-шаралар жоспарларын әзірлеу және іске асыру.
12	ESG-тәуекелдер. Корпоративтік басқару жүйесінің заңнамаға және үздік тәжірибелерге сәйкес келмеуі.	АНК рейтингінің төмендеуі. Нарықтағы тартымдылық пен бәсекеге қабілеттілік деңгейінің төмендеуі. Халықаралық контрагенттер тарапынан қорландыру деңгейінің төмендеуі. Жоғары айналым.	Өсерді талдау және бағалау жүргізе отырып, ESG қағидаттарын АНК қызметінің негізгі процестеріне интеграциялау жөніндегі жоспарды әзірлеу. Экологиялық және әлеуметтік факторларды ескере отырып, жобаларды қаржыландыру. АНК қызметкерлері мен клиенттердің жұмыс орындарында еңбек жағдайлары, әлеуметтік қолдау, денсаулық сақтау және қауіпсіздік саласындағы стандарттарды сақтау. АНК қызметкерлерімен және клиенттерімен ресурстарды жауапты тұтыну мәдениетін дамыту бойынша іс-шаралар өткізу.	Тәуекел салдарын жою жөніндегі іс-шаралар жоспарларын әзірлеу және іске асыру. АНК қызметкерлеріне ESG қағидаттарын қолдану және сақтаудың маңыздылығы туралы оқыту жүргізу. Контрагенттермен экологиялық және әлеуметтік факторлардың талаптарын сақтауды пысықтау. Айыппұл санкцияларын қолдану. ESG қағидаттарын сақтауды ескере отырып, кадр саясатын қайта қарау.
13	Сәйкестік тәуекелдері. АНК-ның ҚР заңнамасын, реттеуші және қадағалаушы органдардың талаптарын және АНК-ның ІНҚ талаптарын сақтамауы. Ішкі бақылау жүйесін ұйымдастырудағы және комплаенс-тәуекелді басқарудағы, оның ішінде алаяқтық, сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін болғызбау және ақшаны жылыстатуға және терроризмді қаржыландыруға қарсы іс-қимыл мақсаттарындағы кемшіліктер.	АНК, лауазымды тұлғаларға қатысты әкімшілік айыппұлдар/Санкциялар. Қызметті тоқтата тұру. Экономикалық операциялардың жарамсыздығын мойындау. Инвестициялық тартымдылықты жоғалтуға әкелетін беделге нұқсан. Қызметкерлердің өз лауазымдық міндеттерін орындамауы және/немесе сапасыз орындауы.	Комплаенс-тәуекелдердің нақты мысалдарымен, алаяқтыққа, сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл, ақшаны жылыстатуға және терроризмді қаржыландыруға қарсы іс-қимыл бойынша АНК қызметкерлері үшін оқытуды оқу аяқталғаннан кейін тестілеу өткізе отырып, интерактивті форматта оқыту жүргізу. УО бекітетін алаяқтыққа, сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл, комплаенс-тәуекелдерді барынша азайту жөніндегі іс-шаралардың жыл сайынғы жоспарларын орындау. Тоқсан сайын сыбайлас жемқорлыққа қарсы мониторинг, АНК ковенанттарының бірыңғай тізілімін жүргізу. Кредиттік процесті жүзеге асыру кезінде сыбайлас жемқорлық көріністері және өзге де құқыққа қайшы әрекеттер фактілері	Тәуекелдерді іске асыру кезінде жағымсыз факторларды жою жөніндегі іс-шаралар жоспарларын әзірлеу және іске асыру.

 АГРО CREDIT АГРАРЛЫҚ ЕСИЕ КОРПОРАЦИЯСЫ	«Аграрлық несие корпорациясы» АҚ-ның 2020 - 2023 жылдарға арналған даму стратегиясы	№2 Редакция	6. 77
--	--	--------------------	--------------

№	Тәуекел немесе қауіп атауы	Тәуекелдің салдары	Тәуекелдің алдын алу шаралары	Тәуекел туындаған кезде әрекет ету жөніндегі іс-шаралар
			бойынша АНК қызметкерлеріне қатысты азаматтардың шағымдары мен өтініштерін қарау.	
14	Ақпараттық қауіпсіздік және ақпараттық технологиялар тәуекелдері.	АТ-инфрақұрылым жұмысындағы ақаулар. Құпия ақпараттың ағуы, жүйелерге рұқсатсыз қол жеткізу, қызметтердің бұзылуы, айыппұлдар және беделге нұқсан келтіру. Хакерлік шабуылдар немесе ішкі бұзушылықтар жағдайында оның салдары негізгі бизнес-процестерге әсер етуі мүмкін.	Шифрлау, периметрді қорғау, рұқсатты бақылау, қызметкерлерді оқыту, ақпараттық қауіпсіздік аудиті, БА жүйесін тұрақты жаңарту және мониторинг жүйелерін енгізу. Жабдықты жаңарту және резервтеу, жоғары ақаусыздығы бар бұлттық шешімдерді пайдалану, мониторинг және диагностика процестерін автоматтандыру, АТ-архитекстураны стандарттау.	Инциденттерге ден қою жоспарын әзірлеу және іске асыру, жұқтырған немесе бұзылған учаскелерді оқшаулау, резервтік көшірмелерден жүйелерді қалпына келтіру, себептерді талдау, мүдделі тараптарды хабардар ету және кейіннен қорғау шаралары мен технологиялық шешімдерді қайта қарау. Инцидент нәтижелері бойынша құжаттама мен есептілікті жүргізу.
15	Субсидияларды алмау тәуекелдері	Заңнамадағы өзгеріс Мемлекеттің субсидиялауды қысқарту/жою жағына республикалық бюджетті қайта қарауы Несиелік тәуекелдің ұлғаюы, АНК қаражатының қайтарылмауы. АӨК субъектілеріне кредит берудің жиынтық көлемін төмендету Беделді тәуекелдер. АНК даму стратегиясының нысаналы көрсеткіштері мен міндеттеріне қол жеткізбеу.	Нормативтік құқықтық актілер өзгерістерінің және субсидиялау шарттарының тұрақты мониторингі. Субсидиялау мәселелері бойынша мемлекеттік органдармен және институттармен белсенді өзара іс-қимыл жүргізу. Жаңа Кредиттеу бағдарламаларын әзірлеу кезінде субсидиялау тәуекелдерін бағалау. ҚР АШМ субсидиялауға уақтылы өтінім беру.	Салдарын жұмсарту мақсатында клиенттерді қаржыландыру шарттарын (мөлшерлеме, мерзім, төлемдер кестесі) қайта қарау. Клиенттерді субсидиялауды тоқтата тұру себептері туралы хабардар ету. Субсидиялау шарттарын қайта бастау/қайта қарау мүмкіндігі туралы мемлекеттік органдармен келіссөздерге бастамашылық жасау. Қорландырудың балама көздерін іздеу

[illegible]